

VIBORIS Vian

Pjena dana

PJENA DANA
roman
Naslov izvornika
L'Ecume des Jours
S francuskoga prevela
Višnja Machiedo

kravinoff

Nakladni zavod MH
Zagreb 1977

PREDGOVOR

U životu je bitno donositi o svemu sudove a priori. Doista se čini da svjetina ima krivo i da su pojedinci svagda u pravu. Valja se čuvati da iz toga izvodimo pravila vladanja: nije ih neophodno potrebno propisivati da bismo se po njima ravnali. Postoje samo dvije stvari: ljubav s lijepim djevojkama, i to na sve moguće načine, i glazba New Orleansa ili Dukea Ellingtona. Ostalo bi moralo iščeznuti, jer sve ostalo je ružno, a ovih nekoliko dokaznih stranica što slijede, crpu svu svoju snagu iz činjenice da je pripovijest potpunoma istinita, zato što sam je izmislio od početka do kraja. Njezino materijalno ostvarenje u užem smislu riječi temelji se bitno na projekciji zbilje, u ukošenoj i zagrijanoj atmosferi, na jedan nepravilno zatalasan referencijalan plan, koji predočava njezino iskrivljenje. Kao što se vidi, riječ je o postupku kojega se ne treba stidjeti, ako ga je uopće bilo.

*New Orleans
10. ožujka 1946.*

Colin je dovršavao svoju toaletu. Na izlasku iz kupelji, omotao je oko sebe širok ručnik od buklea, ispod i iznad kojega su mu virile samo noge i poprsje. Dohvatio je prskalicu sa staklene police i raspršio mirisno tekuće ulje po svojoj svijetloj kosi. Češljem od jantara razdijelio je svilenu masu u duga narančasta vlakanca, nalik na brazde što ih veseo orač ucrtava s pomoću vilice u džem od marelica. Colin je odložio češalj i, oboružavši se škaricama za nokte, porezao ukoso uglove svojih zagasitih vjeđa da bi svoj pogled učinio zagonetnim. Često je to morao raditi iznova jer bi mu ubrzo opet narasle. Upalio je svjetiljku na ogledalu koje povećava i približio mu se da provjeri stanje svoje kože. Nekoliko bubuljica stršalo je uokolo nosnih krila. Spazivši same koliko su ružne u ogledalu koje povećava, bubuljice su smjesta iščezle pod kožu, a Colin je zadovoljno ugasio svjetiljku. Odmotao je ručnik kojim je prije opasao križa i zavukao jedan njegov ugao među nožne prste da mu upije posljednje tragove mokrine. U zrcalu se moglo vidjeti na koga je nalik, na plavokosog momka koji je igrao ulogu Slima u *Hollywood Canteenu*. Glava mu je bila okrugla, uši malene, nos pravilan, a put zlatnožuta. Često bi se smiješio djetinjim osmijehom i zbog toga mu se neizbježno na bradi pomaljala jamica. Bio je prilično visok, vitak i dugonog, i vrlo ljubazan. Ime Colin mu je otprilike pristajalo. S djevojkama je razgovarao blago, a s momcima prpošno. Bio je gotovo uvijek dobro raspoložen, a preostatak vremena bi prespavao.

Ispraznio je kupelj probušivši rupu na dnu kade. Pod u kupaonici, popločen svijetložutom majolikom, imao je nagib i usmjeravao tako vodu spram otvora smještenog točno iznad radne sobe stanara na donjem katu. Ovaj potonji je, ne obavijestivši uopće Colina, nedavno premjestio svoj ured. Sada je voda tekla na njegovu smočnicu.

Nataknuo je na stopala sandale od kože tropskog šišmiša i navukao elegantno kućno odijelo, zelene hlače poput vrlo duboke vode, od rebrasta samta, i sako za opuštanje, boje lješnjaka. Objesio je ručnik na sušionik, položio otirač na rub kade i posipao ga kristalićima soli da bi najposlije izbacio svu sadržanu vodu. Otirač je počeo sliniti stvarajući grozdove sapunastih mjehurića.

Colin je izašao iz kupaonice i uputio se prema kuhinji kako bi nadgledao posljednje kulinarske pripreme. Kao i svakog ponedjeljka uvečer, dolazio mu je na večeru Chick, koji je stanovao u blizini. Bila je tek subota, ali je Colin poželio da vidi Chicka, i da ovaj kuša jelovnik što ga je s radošću i vedrinom priredio njegov novi kuhar Nicolas. Neženja kao i on, Chick je imao dvadeset dvije godine, upravo kao i Colin, isti književni ukus, ali manje novaca. Colin je posjedovao bogatstvo dostatno da pristojno živi, a da ne radi za druge. Chick je, međutim, svakih osam dana morao otići na ministarstvo u posjet svom ujaku da pozajmi od njega novac, jer mu inženjersko zvanje nije donosilo prihode s kojima bi se mogao održati na razini radnika kojima je bio pretpostavljen, a teško je zapovijedati ljudima bolje odjevenim i bolje hranjenim nego što si sam. Colin mu je pomagao kako je najbolje znao i umio, pozivajući ga na večeru kad god je to mogao, ali ga je Chickova gordost primoravala na razborit oprez kako ne bi pokazao, odviše čestim dobročinstvima, da mu nastoji priskočiti u pomoć.

Kuhinjski hodnik bijaše svijetao, sa staklenim stijenama na obje strane, kroz koje je sjalo sunce, jer je Colin volio svjetlost. Posvuda su bile brižno usvjetlane slavine od žute mjedi. Igre sunaca na slavinama stvarale su vilinske čarolije. Kuhinjski miševi voljeli su plesati uza zvuk lomljenja sunčanih zraka na slavinama i trčkarali su za lopticama što su ih oblikovale zrake prije nego li bi se smrvile u prah na podu, poput mlazova žućkaste žive. Colin je usput pomilovao jednog miša, bio je to siv mršavko, imao je vrlo duge crne brkove i čudovito sjajnu dlaku. Kuhar ih je izvrsno hranio, ne dopuštajući ipak da se previše udebljaju. U tijeku dana miševi nisu dizali buku i igrali su se samo u hodniku.

Colin je gurnuo emajlirana kuhinjska vrata. Kuhar Nicolas nadgledavao je komandnu ploču. Sjedio je ispred svijetložutog emajliranog pulta s brojčanicima i kazaljka, koji su odgovarali različitim kuhinjskim aparatima poredanim duž zidova. Igla električne pećnice, podešene za pečenu puricu, njihala se između »još malo« i »kako valja«. Još malo i morat će je izmaći s vatre. Nicolas je pritisnuo na zeleno dugme, koje je pokrenulo osjetljivu pipaljku. Njezin prodor nije naišao ni na kakav otpor, a igla je u tome trenutku

dostigla »kako valja«. Nicolas je hitrom kretnjom isključio struju iz pećnice i uključio grijalo za tanjure.

- Hoće li biti dobro? - upitao je Colin.

- Gospodin u to može biti siguran. - potvrdio je Nicolas - Kalibar purice bio je savršeno odmjeren.

- Koje ste nam predjelo pripremili?

- Bože moj - rekao je Nicolas - ovaj put nisam uveo ništa novo. Ograničio sam se na to da plagiram Gouffea.

- Mogli ste izabrati i lošijeg učitelja! - napomenuo je Colin. - A koji ćete dio njegova djela reproducirati?

- O tom se predjelu govori na 638. stranici njegove Kuharice. Pročitat ću gospodinu ulomak o kojemu je riječ.

Colin je sjeo na tabure, kojemu je sjedalo bilo podstavljeno sačastim kaučukom, pod svjetlucavom, kao ulje podatnom svilom koja je pristajala boji zidova, a Nicolas je započeo ovim riječima:

- Zamijesiti pitu od vruće paštete kao za kakvo predjelo. Očistiti veliku jegulju, koju ćete sasjeći na komade duge tri centimetra. Spustiti komade jegulje u tavu, naliti bijelim vinom, posoliti i zapapriti, dodati isjeckani crveni luk, grančice peršina, majčinu dušicu, lovorov list i malu čahuricu bijelog luka.

- Nisam ga mogao tako sitno iskosati kao što sam želio - rekao je Nicolas - stroj za mljevenje je previše otupio.

- Dat ću ga izmijeniti - kazao je Colin.

Nicolas je nastavio:

- Pustiti da se pirja. Izvaditi jegulju iz tave i prebaciti na užareni pladanj. Procijediti sok kroz svileno sito, dodati španjolu i ostaviti na vatri dok se ne zgusne tako da umak prekrije žlicu. Procijediti kroz etamin, preliterati jegulju umakom i pustiti da vrije dvije minute. Namjestiti jegulju u pitu od paštete. Rubove ukrasiti ukiseljenim šampinjonima, postaviti u sredinu vezicu šaranovih mliječaca. Preliti ostatkom umaka što ste ga sačuvali.

- U redu - odobrio je Colin. - Mislim da bi se Chicku moglo svidjeti.

- Nisam još imao prednost da upoznam gospodina Chicka - rekao je Nicolas - ali ako mu se ne bude svidjelo, idući put učinit ću nešto drugo, a to će mi omogućiti da utvrdim, gotovo sa sigurnošću, prostorni poredak onoga što njemu ide u tek i onoga što mu nikako ne prija.

- Daaa!... - rekao je Colin. - Ostavljam vas Nicolas. Pobrinut ću se za prostiranje stola.

Krenuo je hodnikom u drugom smjeru i prošao kroz spremnicu za stolni pribor da bi stigao do blagovaonice-dnevnog boravka, u kojoj su blijedoplavi tepih i ružičastobež zidovi bili pravi počinak za rastvorene oči.

U prostoriju, otprilike četiri na pet metara, danja je svjetlost prodirala sa šetališta Louis Armstrong kroz dva široka i duguljasta prozora. Ogledala bez žive vukla su se po žlijebu sa svake strane i omogućavala proljetnim miomirisima da uđu unutra čim bi ih čovjek susreo vani. Na suprotnoj strani, laki stol od hrastovine zapremao je cijeli jedan ugao prostorije. Dvije klupice pod pravim kutem savršeno su odgovarale dvjema stranama stola, a vrlo skladni stolci s jastucima od modrog marokena upotpunjavahu dvije slobodne strane. Povrh toga, u prostoriji se nalazio dug i nizak komad pokućstva, preuređen u diskoteku, i gramofon s najvećim volumenom glasa, te još drugi komad pokućstva, sumjeran prvom, koji je sadržavao pračke, tanjure, čaše i druge sprave što ih civilizirani ljudi rabe uz jelo.

Colin je izabrao svijetloplavi stolnjak u skladu s tepihom. Nasred stola namjestio je ukrasnu formalinom ispunjenu stolnu staklenku, u kojoj su dva pileća zametka, po svemu sudeći, oponašala Ružin spektar u koreografiji Nizinskog. Poredao je uokrug nekoliko mimozinih grana spletenih u konope: to malo čudo polučio je vrtlar njegovih prijatelja križanjem mimoze u glavicama ili klasovima s vezicama crnog sladića, što ih nalazimo u sitničara na izlasku iz škole. Potom je izvadio dva bijela porculanska tanjura, iskrižana prozirnozlatnim prečkicama, i k tome čelične žlice, noževe i vilice, koji ne oksidiraju, s izbušenim uresnim azurom na dršcima i punjenom bubom marom, što je nosila sreću, između dvije pločice pleksiglasa kojima je bila izolirana od čelika. Dodao je još kristalne pehare i ubruse, previnute u obliku župnikova šešira; na to je trebalo utrošiti stanovito vrijeme. Čim je bio pri kraju tih priprema, zvonice se odmaklo od zida i navijestilo Chickov dolazak.

Colin je izravnao kriv nabor na stolnjaku i potrčao da otvori vrata.

- Kako si? - upitao je Chick.

- A ti? - ponovio je Colin. - Skini balonac i dođi da vidiš što radi Nicolas.

- Tvoj novi kuhar?

- Da - rekao je Colin. - Digao sam ga svojoj tetki i utrapio joj za njega svog bivšeg kuhara i kilogram belgijske kave.

- Je li dobar? - upitao je Chick.

- Čini se da zna svoj posao. Gouffeo je učenik.

- Što, zar onog mađioničara? - raspitao se Chick zgrozivši se, dok su mu se crni brkovi tragično spuštali.

- Ma ne, glupane, već Julesa Gouffea, dobro poznatog kuhara!

- Oh, znaš! Ja ti... - rekao je Chick - osim Jean-Sola Partrea, ne čitam bogzna što.

Slijedio je Colina popločanim hodnikom, pomilovao miševе i, usput napunio svoj upaljač s nekoliko sunčanih kapljica.

- Nicolas - kazao je Colin na ulazu - predstavljam vam svog prijatelja Chicka.

- Dobar dan, gospodine - rekao je Nicolas.

- Dobar dan, Nicolas - odgovorio je Chick. - Nemate li vi nećakinju po imenu Alise?

- Da, gospodine - odvratio je Nicolas. - Lijepa djevojka, uostalom, ako smijem uplesti svoj komentar.

- Između vas dvoje zapaža se velika rodbinska sličnost - napomenuo je Chick. - Iako, gledano s grudne strane, postoje stanovite razlike.

- Ja sam podosta širok - kazao je Nicolas - a ona je razvijenija u okomitome smjeru, ako mi gospodin izvoljeva dopustiti to utanačenje.

- Pa dobro - rekao je Colin - još malo fali, evo, pa da svi budemo jedna obitelj. Nicolas, niste mi rekli da imate nećakinju.

- Moja je sestra krenula stramputicom, gospodine. - objasnio je Nicolas. - Studirala je naime filozofiju. A to baš nisu stvari s kojima se čovjek voli podičiti u obitelji koja se ponosi svojom tradicijom...

- Eh... - uzdahnuo je Colin - mislim da imate pravo. Razumijem vas u svakom slučaju. Pokažite nam, dakle, tu paštetu od jegulje...

- Bilo bi opasno otvoriti pećnicu u ovom času - pretekao ga je Nicolas. - Moglo bi doći do isušenja, kao posljedice uvođenja zraka u

kojemu ima manje vodene pare nego u onome koji je, u ovom trenutku, zatvoren u pećnici.

- Više volim iznenađenje - rekao je Chick - koje ću doživjeti kad je prvi put ugledam na stolicu - prostri-se.

- Mogu samo odobriti gospodinove riječi - kazao je na to Nicolas. - Smijem li biti toliko slobodan i zamoliti gospodina ne bi li me izvolio ovlastiti da se iznova latim svojih poslova.

- Samo nastavite, Nicolas, molim vas.

Nicolas se ponovno posvetio svojoj zadaći, koja se sastojala u tome da vadi žele od listovih fileta iz kalupa u obliku sklupčanih guja, a bili su obloženi lamelama jelengljiva, i namijenjeni garniranju ribljeg predjela. Colin i Chick su napustili kuhinju.

- Hoćeš li popiti aperitiv? - zapitao je Colin. - Moj je pianokoktel dovršen i mogao bi ga isprobati.

- Funkcionira li doista? - upitao je Chick.

- Savršeno. Zgotovio sam ga s mnogo muke, ali rezultat nadmašuje sva moja iščekivanja. Na temelju skladbe *Black and Tan Fantasy* postigao sam mješavinu koja će te uistinu zabezeknuti.

- Koje je zapravo načelo tvog pianokoktela? - zapitao je Chick.

- Postigao sam da svakoj noti odgovara jedan alkohol, liker ili pak mirođija. Desna pedala odgovara tučenom jajetu, a lijeva pedala - prigušivač ledu. Za kiselu vodu potreban je triler u visokom registru. Količine su u izravnom odnosu s trajanjem: šezdesetčetvrtinki ravna je šesnaestinka jedinice, četvrtinki jedna, a cijela se nota izjednačuje s četiri jedinice. Kad se svira polagana melodija, stavlja se u pokret sustav registara, tako da se ne povećava doza - što bi pružalo preobilan koktel - nego jačina alkohola. A prateći odvijanje melodija, može se, ako se hoće, promijeniti vrijednost dobe, smanjujući je primjerice na stotinku, e da bi se moglo polučiti piće koje vodi računa o svim harmonijama s pomoću bočnog reguliranja.

- To je jako zamršeno - napomenuo je Chick.

- Sve se pokorava električnim kontaktima i relejima. Ne objašnjavam ti pojedinosti, jer se ti razumiješ u stvar. Uostalom, glasovir doista funkcionira.

- To je čudesno! - uskliknuo je Chick.

- Postoji samo jedna stvar koja smeta - rekao je Colin. - To jest desna pedala za tučeno jaje. Bio sam prisiljen postaviti poseban

sustav ukopčavanja, jer kad se jedna skladba svira odviše »vruće«, u koktel upadaju komadi omleta, a njih je teško progutati. To ću svakako promijeniti. Dovoljno je, za sada, više paziti. Za svježú kremu, potreban je duboki ge.

- Napraviti ću sebi koktel na glazbu *Loveless Love* - kazao je Chick.
- To će biti strašno.

- On još i sada stoji u ropotarnici, u kojoj sam sebi načinio radionicu - kazao je Colin - jer još nisam pričvrstio vijkom zaštitne pločice. Dođi, idemo smjesta onamo. Ja ću ga podesiti na dva koktela od približno dvadeset centilitara, za početak.

Chick je sjeo za glasovir. Na svršetku melodije, jedan se dio prednjeg poklopca uz rezak štropot naglo spustio i pojavio se red čaša. Dvije među njima bijahu ispunjene do samog ruba zamamnom slasnom mješavinom.

- Pobjao sam se, da ti pravo kažem - priznao je Colin. - U jednom trenutku odsvirao si pogrešnu notu. Na sreću, unutar iste harmonije.

- Zar tvoj izum vodi računa i o harmoniji? - začudio se Chick.

- Ne baš o svakoj - odgovorio je Colin. - Bilo bi to odviše zamršeno. Zavisi o njoj samo u nekoliko slučajeva. Pij, i dođi za stol.

II

- Ta pašteta od jegulja je velebna - rekao je Chick. - Tko ti je dao ideju da je učiniš?

- Bila je to Nicolasova ideja - odgovorio je Colin. - Postoji jedna jegulja - točnije, bila je jednom jedna jegulja, koja je svaki dan doplivala u njegov umivaonik sa strujom hladne vode.

- To je neobično - pripomenuo je Chick. - Kako to?

- Jegulja bi pomolila glavu i ispraznila tubu paste za zube, pritišćući je odozgo svojim zubima. Nicolas se služi samo američkom pastom od ananasa i ta ju je vjerojatno dovodila u iskušenje.

- Kako ju je uhvatio? - zapitao je Chick.

- Namjestio je čitavi ananas mjesto tube. Dok je proždimala pastu za zube, mogla je uvući natrag glavu nakon što bi je progutala, ali s pravim ananasom to nije išlo, i što ju je više vukla, to više su joj zubi prodirali u ananas. Nicolas je... - Colin je zastao.

- Što je učinio Nicolas? - upitao je Chick.

- Ne usuđujem ti se to ispričati, moglo bi ti presjeći apetit.

- Hajde, nastavi - rekao je Chick - gotovo ga više i nemam.

- U tom je času ušao Nicolas i presjekao jegulji glavu sa žiletom za brijanje. Zatim je otvorio pipu pa je iscurilo i sve ostalo.

- To je sve? - upitao je Chick. - Daj mi još paštete. Nadam se da jegulja ima mnogobrojnu obitelj u vodovodnoj cijevi.

- Nicolas je namjestio pastu od jagoda da vidi... - nadovezao je Colin. - Ali, kaži mi, ta Alise o kojoj si njemu govorio... ?

- Upravo mislim na nju - kazao mu je Chick. - Susreo sam se s njome na jednom predavanju Jean-Sola Partrea. Nalazili smo se oboje potrbuške ispruženi ispod podija i tako sam je upoznao.

- Kakva je?

- Ne znam opisivati - napomenuo je Chick. - Lijepa je...

- Ah!... - uzdahnuo je Colin.

Nicolas je ponovno naišao, donoseći ovaj put puricu.

- Dajte, sjednite s nama, Nicolas - rekao je Colin. - Poslije svega, kako je to kazao Chick, vi ste gotovo član obitelji.

- Najprije ću se pobrinuti za miševе, ako gospodin u tome ne vidi nešto neprilično - odgovorio je Nicolas. - Vraćam se, purica je već isječena na komade... I umak je tu...

- Vidjet ćeš - rekao je Colin. - To je umak s kremom mangova ploda i borovice, u sašivenim smotuljcima od teletine. Pritisneš odozgo i umak izlazi van u obliku končića.

- Vrhunska stvar! - uskliknuo je Chick.

- Ne bi li mi htio bar nabaciti ideju o načinu kojim si se poslužio da stupiš s njome u vezu?... - produžio je Colin.

- E pa dobro... - rekao je Chick - zapitao sam je da li joj se sviđa Jean-Sol Partre, a ona mi je odgovorila da skuplja njegova djela... Tada sam joj rekao: »Ja također«. I svaki put kad bih joj nešto kazao, ona bi mi odgovorila: »Ja također...« i obratno... Na kraju, samo zato da steknem novo egzistencijalističke iskustvo, rekao sam joj: »strašno mi se sviđate«, a ona je na to odgovorila: »oh!«

- Promašeno iskustvo - napomenuo je Colin.

- Da - rekao je Chick. - Ali ona ipak nije otišla. Tada sam joj kazao: »Ja idem ovuda«, a ona je odvrtila: »Ja ne« i nadodala je: »Ja idem onuda«.

- To je izvanredno - potvrdio je Colin.

- Tada sam joj kazao: »Ja također« - rekao je Chick. - I bio sam svugdje gdje je i ona bila...

- A kako se to završilo? - upitao je Colin.

- Uh!... - rekao je Chick. - Došlo je vrijeme da se ide u krevet...

Colin se počeo daviti i popio je pola litre burgunca prije negoli je ponovno došao k sebi.

- Sutra idem s njome na klizalište - nastavio je Chick. - Nedjelja je. Hoćeš li doći s nama? Biramo jutro zato što nema mnogo svijeta. To mi pomalo dosađuje - napomenuo je - jer sam loš klizač, ali moći ćemo razgovarati o Partreu.

- Doći ću... - obećao je Colin. - Ići ću s Nicolasom... Možda on ima i drugih nećakinja...

III

Colin je sišao iz podzemne željeznice, zatim se po stubištima ponovno uspeo na ulicu. Izbio je u krivom smjeru i napravio krug oko stanice da bi se bolje snašao. S pomoću žute svilene maramice, uhvatio je pravac u kojemu je puhao vjetar i njezina žuta boja, nošena strujom, spustila se na neko veliko zdanje nepravilna oblika, koje je tako poprimilo izgled klizališta Molitor.

Sučelice Colinu nalazio se zimski bazen. On ga je prešao i s pobočne strane prodro u taj okamenjeni organizam, prošavši kroz dvostruku igru dvokrilnih staklenih vrata s bakrenim šipkama. Pružio je pretplatničku legitimaciju, koja je sa svoje dvije probušene okrugle rupice namignula kontroloru. Kontrolor joj je odgovorio saučesničkim smiješkom, ali svejedno nije propustio da na narančastom bristol papiru izbije i treću probušinu, na što je legitimacija umah oslijepila. Colin ju je bez ikakva obzira vratio u svoju kožnicu od ruskih listova i krenuo ulijevo, hodnikom s nepromočivim prostiračem od kaučuka, kojim se odvijao saobraćaj između redova kabina. U prizemlju je sve već bilo zauzeto. Popeo se dakle betonskim stubištem, križajući se s dva povelika stvora, zato što su hodala na okomitim metalnim pilama i sebe pritom silila na skokove uvis, zadržavajući s mukom prirodno držanje usprkos očitoj zapreci. Neki mu je čovjek u bijelom puloveru otvorio kabinu kao tamničku ćeliju, naplatio smjesta napojnicu koju će spiskati na jelo jer je izgledao kao lažljivac, i ostavio ga je u tom vade in pace, nakon što je neuredno kredom ucrtao početna slova nove mušterije na crni pravokutnik koji je u tu svrhu bio postavljen u unutrašnjosti kabine. Colin je zapazio da dotičnik nema ljudsku nego golublju glavu i nije shvaćao zašto su ga radije uzeli u službu klizališta mjesto u službu bazena.

Sa piste je uzlazila jajolika buka koja se miješala s glazbom što se orila iz zvučnika, posijanih svud naokolo, pretapajući se u kompleksnu graju. Topkanje klizača još nije doseglo zvučnu razinu koju postiže za velike navale, kad je potpunoma nalik na topot koraka čitava jednog puka po blatu što štrca na kaldrmu. Colin je potražio očima Aliseu i Chicka, ali oni se nisu pojavljivali na ledu.

Nicolas će mu se pridružiti malo kasnije; imao je još posla u kuhinji oko pripremanja objeda.

Colin je odvezao žnirance na cipelama i opazio da su potplati otišli dovraga. Izvadio je iz džepa smotuljak flastera, ali ga nije dovoljno ostalo. Spustio je tada cipele u baricu koja se oblikovala pod cementnom klupicom, i premazao ih gustim gnojivom ne bi li koža na potplatima nanovo izrasla. Navukao je par vunениh sokni sa širokim, naizmjenično žutim i ljubičastim prugama, i potom namjestio klizaljke. Oštrice njegovih klizaljki račvale su se sprijeda na dva dijela, da mu omoguće lakše mijenjanje pravca.

Izašao je iz kabine, sišao jedan kat niže. Stopala su mu se pomalo krivila na prostiračima rupičasta kaučuka, kojima bijahu obloženi betonirani hodnici. Taman kad se odvažio na pistu, morao se navratnanos uzverati uz dvije drvene stepenice da ne padne: neka je klizačica, naime, doletjela kao orao i, na završetku svoje veličanstvene figure, snijela krupno jaje koje se polupalo na Colinovim nogama.

Baš kad je nailazio jedan sluga-čistač da pokupi rasprsnute komadiće, Colin je spazio Chicka i Aliseu gdje stižu do ruba piste na suprotnoj strani. Dao im je znak koji nisu primijetili i pojurio im u susret, ne vodeći nimalo računa o kružnom gibanju klizača. Uslijedio je posvemašnji poremećaj, ubrzo se stvorila pozamašna hrpa prosvjedovatelja, na koju su se od sekunde do sekunde nagomilavala nova ljudska bića, očajnički lamatajući po zraku rukama, nogama, ramenima i cijelim tijelom, prije nego bi se strovalila na prve padavičare. Budući da je sunce počelo rastapati ledenu površinu, ispod velikog humka začulo se brčkanje.

U kratkom vremenskom razmaku, ugruvalo se ondje devet desetina klizača, pa je Chicku i Alise, samo njima, ili otprilike tako, stajala na raspolaganju cijela pista. Približili su se u tren oka gmizavoj gomili i Chick je, prepoznavši prijatelja po račvastim klizaljka, zgrabio Colina za gležnjeve i iščupao ga iz cijelog tog skupa tjelesa. Chick mu je odmah predstavio Aliseu, i Colin se postavio s lijeve strane onoj kojoj je Chick otprije zauzeo desni bok.

Svrstali su se u red, stižući na desni kraj piste, kako bi propustili sluga-čistače koji su se, onako očajni što u planini žrtava ne pronalaze ništa drugo izuzev nezanimljive poderotine raspadnutih osobnosti, oboružali svojim strugaljkama da uklone sveukupan zbroj

otegnutih i potom nahrupili spram rupe za ostruške, pjevajući himnu Molitora, koju je 1709. sačinio Vaillant-Couturier, a počinje ovako:

*Gospodo i gospođe,
Izvolite isprazniti pistu
(Molimo vas lijepo)
Da je što prije
ostavimo čistu...*

Sve to još naglašeno prodornim zvucima automobilskih truba, u namjeri da se u dubini najvećma promočenih duša zadrži srh i drhtaj nestišljive strave.

Klizači koji su još bili na nogama, pljeskali su cijelom tom pothvatu i klopka se zatvorila nad skupom posmrtnih ostataka. Chick, Alise i Colin izgovoriše kratku molitvu i nastaviše kružiti pistom.

Colin je pogledavao neprestance Aliseu. Imala je na sebi, čudna li slučaja, bijeli sweat-shirt i žutu suknjicu. Na nogama žutobijele cipele, koje su se jedva malo uspinjale nad gležnjeve, a bile su stegnute bijelom pamučnom vrpcom, triput omotanom oko svakoga gležnja. Nosila je svilene čarape u boji dima i bijele sukne prevrnute preko gornjeg ruba cipela. Povrh toga, imala je jarkozeleni šal i iznimno gustu plavu kosu što je uokvirivala lice mnoštvom kovrča. Gledala je u svijet sa svoja dva širom otvorena modra oka, a njezin tjelesni obujam bio je sapet svježom i zlaćanom puti. Uz to je posjedovala oble ruke i listove na nogama, tanahan struk i tako dobro ocrtano poprsje kao da je riječ o fotografiji.

Colin je počeo gledati na drugu stranu ne bi li opet pronašao duhovnu ravnotežu. To mu je pošlo za rukom pa je, spuštajući oči, zapitao Chicka je li pašteta od jegulja prošla bez smetnji.

- Ne govori mi o njoj - rekao je Chick. - Pecaó sam u svom umivaoniku cijelu noć da vidim hoću li i ja uloviti jegulju. Ali k meni navraćaju samo pastreve.

- Nicolas vjerojatno umije i od njih nešto prirediti! - ustvrdio je Colin.
- Vi imate - nadovezao je obraćajući se ovaj put posebnije Alisei - izvanredno nadarenog ujaka.

- On je ponos naše obitelji - kazala je Alise. - Moja se majka ne može utješiti što se udala za izvanrednog profesora matematike, dok je njezin brat postigao u životu tako sjajan uspjeh.

- Vaš je otac izvanredni profesor matematike?

- Da, profesor je na College de France i član Instituta ili tako nešto... - odgovorila je Alise. - To je zbilja žalosno... u tridesetosmoj godini. Mogao bi se i on potruditi. Na svu sreću, tu je ujak Nicolas.

- Nije li i on morao jutros doći? - upitao je Chick.

Divan miris širio se iz svijetlih Aliseinih vlasi. Colin se malo odmaknuo.

- Mislim da će zakasniti. Jutros mu se nešto motalo po glavi... Kad biste oboje došli k meni na ručak?... Tako bismo vidjeli o čemu je riječ...

- Odlično - rekao je Chick. - Ali ako misliš da ću tvoj prijedlog prihvatiti tek tako, onda imaš krivi pojam o svijetu. Najprije moramo pronaći drugu. Neću pustiti Aliseu da ide k tebi, zaveo bi je s harmonijama svog pianokoktela, a to mi se baš ne mili.

- Oh!... - usprotivio se Colin. - Čujete li vi njega?...

Nikad nije čuo odgovora, jer mu je jedna individua neumjerene dužine, koja se već pet minuta izživljavala u velikoj brzini, taman projurila između nogu, sagnuvši se prema naprijed do krajnje granice, pa je na taj način proizvedena struja zraka izdigla Colina pet metara iznad tla. Uhvatio se za rub balkona na prvom katu, zatim se pokušao podići na ruke i ljosnuo natrag pokraj Chicka i Alise, jer je vježbu na prečki izveo u krivome smjeru.

- Valjalo bi im zabraniti da tako brzo kližu - kazao je Colin.

Potom se prekrižio jer se dotični klizač upravo zdrozgao uza zid restorana, na suprotnom kraju piste, i ostao zalijepljen kao meduza od prešanog papira koju je raščetvorilo neko okrutno dijete.

Sluge-čistači su još jednom obavili svoju dužnost, a jedan od njih zabio je leden križ na mjestu nesreće. Dok se križ topio, nadglednik je navijao religiozne ploče.

Zatim je opet zavladao red. Chick, Alise i Colin i dalje su kružili pistom.

IV

- Evo Nicolasa! - uskliknula je Alise.

- Eto i Isis! - rekao je Chick.

Nicolas se upravo pojavio na kontroli, a Isis na pisti. On se uputio prema višim katovima, a ona prema Chicku, Colinu i Alisei.

- Dobar dan, Isis - kazao je Colin. - Predstavljam vam Aliseu. Alise, to je Isis. Chicka poznajete.

Bilo je stiskanja ruku i Chick je iskoristio situaciju i odjurio s Aliseom, ostavljajući Isis u rukama Colina. Ali i to dvoje je smjesta diglo sidro i odsklizalo dalje.

- Drago mi je što vas vidim - rekla je Isis.

Colinu je također bilo drago što je vidi. Isis se, u dobi od osamnaest godina, uspjela oboružati kestenastom kosom, bijelim sweat-shirtom i žutom suknjicom, te kiselozelenim šalom, bijeožutim cipelama i naočalm za sunce. Bila je ljepuškasta. Ali je Colin i predobro poznao njezine roditelje.

- Idući tjedan održat će se kod nas žur - kazala je Isis. - Tada je rođendan Dupontu.

- Kome, Dupontu?

- Da, mom pudlu. Zato sam pozvala sve prijatelje. Doći ćete i vi? U četiri sata?

- Hoću - rekao je Colin. - Vrlo rado.

- Zamolite vaše prijatelje da i oni dođu! - kazala je Isis.

- Chick i Alise?

- Da, tako su zgodni... Onda, iduće nedjelje!

- Zar već odlazite? - upitao ju je Colin.

- Da, nikada ne ostajem jako dugo. Tu sam već od deset sati, da znate, kako bilo da bilo...

- Pa tek je jedanaest sati! - upao joj je u riječ Colin.

- Bila sam u baru!... Doviđenja!...

V

Colin se žurio obasjanim ulicama. Puhao je suh i žustar vjetar, a pod njegovim stopalima lomile su se pucketajući male površine leda s naprsлом caklinom.

Ljudi su skrivali brade u sve što god su mogli naći: u ovratnik svog ogrtača, šal, ili muf. Colin je, štoviše, vidio jednog tipa koji je za to upotrijebio krletku od željeznih žica, a njezina vratašca na oprugu naslanjala su mu se taman na čelo.

- Sutra idem k obitelji Tovarmost - mislio je Colin.

Bijahu to Isisini roditelji.

- Večeras, večeram zajedno sa Chickom...

- Sada ću se vratiti kući da bih se pripremio za sutra...

Napravio je velik korak da izbjegne jednu brazdu na rubu pločnika koja mu se činila opasna.

- Ako uspijem prijeći dvadeset koraka a da ne stanem ni u jednu brazdu - rekao je Colin - sutra ću osvanuti bez bubuljice na nosu...

- To je doista bez veze - nastavio je on, zgnječivši cijelom svojom težinom devetu brazdu - to je glupo, svi ti trikovi. Kako bilo da bilo, neću imati bubuljice.

Sagnuo se da ubere jednu plavu i ružičastu orhideju, koja je zbog mraza izniknula iz zemlje.

Mirisala je kao i parfem u Aliseinoj kosi.

- Sutra ću vidjeti Aliseu...

Tu je pomisao morao izbjegavati. Alise je s punim pravom pripadala Chicku.

- Sutra ću sigurno sresti neku djevojku...

Ali njegove su se misli uporno vraćale Alisei.

- Razgovaraju li uistinu o Jean-Solu Partreu kad ostanu posve sami!...

Možda mu je bilo bolje ne razmišljati o tome što rade Chick i Alise kad ostaju nasamo.

- Koliko je članaka napisao Jean-Sol Partre u tijeku prošle godine?...

U svakom slučaju, nije mu preostalo dovoljno vremena da ih sve pobroji do svog povratka kući.

- Što će Nicolas skuhati za večeras?...

Ako se o tome dobro promisli, sličnost između Alise i Nicolasa ne predstavlja nikakvu iznimku, zato što su iz iste obitelji. Ali ga je to potajice vraćalo na zabranjeni predmet.

- Koja će jela - ponavljam - Nicolas pripremiti za večeras?

- Ne znam koja će jela Nicolas, koji slični Alisei, pripremiti za večeras...

Nicolas je jedanaest godina stariji od Alise. To znači da mu je dvadesetdevet godina. Vrlo je nadaren za kuhanje. Pripremit će frikando.

Colin se približavao svojem prebivalištu.

- Cvjećarne nemaju nikada željezne zavjese. Nitko ne pokušava krasti cvijeće.

Bilo je to čak prilično shvatljivo. Colin je ubrao jednu narančastu i sivu orhideju kojoj se svijala nježna krunica. Blještala je prelijevajući se šarenilom.

- Iste je boje kao miš s crnim brkovima... To znači da sam stigao kući.

Colin se popeo kamenim stubištem prekrivenim vunom. Uveo je zlatni ključić u bravu na zrcalnim vratima.

- Pristupite mi, vjerni moji poslužitelji!... Jer sam se evo vratio!...

Prebacio je svoju kabanicu preko stolca i odjurio da se pridruži Nicolasu.

VI

- Pripremate li, Nicolas, frikando za večeras? - upitao je Colin.
- Bože moj - odvratio je Nicolas - zašto me gospodin nije predusreo. Imao sam druge planove.
- Zašto mi se, dođavola dovraga sto mu gromova - kazao je Colin - obraćate svagda uvijek i vječito u trećem licu?
- Ako me gospodin htjedne opunomoćiti da mu iznesem razlog, smatram da stanovita bliskost biva prihvatljiva samo dok ljudi čuvaju međusobne barijere, a to nikako nije slučaj.
- Vi ste gordi, Nicolas - pripomenuo je Colin.
- Osjećam ponos kako se i pristoji mom položaju, gospodine - nadovezao je Nicolas - i vi mi ga ne biste smjeli zamjerati.
- Naravno - rekao je Colin. - Ali volio bih da vas vidim na manjem odstojanju.
- Ja gajim prema gospodinu iskrenu, iako prikrivenu naklonost - kazao je Nicolas.
- Ponosim se njome i zbog nje sam sretan, Nicolas, i uzvraćam vam je istom mjerom. Tako, a što pripremate za večeras?
- Još jedanput ću ostati vjeran Gouffeu i njegovoj tradiciji, izrađujući, ovaj put, malešna bodulskog tupoglavca s muškatnim porto-vinom.
- A kako se priređuje taj specijalitet? - upitao je Colin.
- Na slijedeći način: »Uzeti malešna tupoglavca kojemu ćete oguliti kožu, unatoč njegovim kricima. Kožu brižno sačuvati. Špikati tupoglavca štikaljkama jastoga, koje ćete najprije sitno isjeći i ispržiti najvećom brzinom na prilično vrućem maslacu. Istresti potom naglo i sklisko u laki lonac za pirjanje. Staviti na vatru, a na oslobođenom prostoru razmjestiti ukusno kolutove polagano prokuhane rižom. Kada se tupoglavac počne duboko glasati, izmaći ga hitro s vatre i natopiti kvalitetnim porto-vinom. Promiješati platinastom lopaticom. Premazati mašću jedan kalup i odložiti ga na stranu da ne zarđa. Prije samog služenja, pripremiti jušni koncentrat s kesicom litijum-oksida i četvrt litre svježeg mlijeka. Garnirati s rižom, poslužiti i otići.«
- Ostajem bez riječi - kazao je Colin. - Gouffe je bio velik čovjek. Recite mi, Nicolas, hoću li sutra imati prištić na nosu?
- Nicolas je ispitao Colinov nos i donio niječan zaključak.

- I recite mi, dok sam još tu, znate li vi kako se pleše shkitz-me?
- Ja sam se zaustavio na rasklimanom Boissiereovu stilu i na tramontani, stvorenoj u tijeku posljednjeg semestra u Neuillyju - odgovorio je Nicolas - pa ne vladam u potpunosti tim plesom, kojemu poznam samo osnovna načela.
- Mislite li - zapitao je Colin - da se u jednoj seansi može svladati najnužnija tehnika?
- Mislim da da - rekao je Nicolas. - S bitnog stajališta, to uopće nije komplicirano. Priliči se samo izbjegavati krupne pogreške i pomanjkanje ukusa. Jedna od njih očitovala bi se kad bi se plesao shkitz-me na ritam boogie-woogija.
- To bi bila pogreška?
- Ne, to bi ukazalo na nedostatak ukusa.
- Nicolas je odložio grapefruit na stol, što ga je gulio za razgovora, isplahnulo ruke u svježoj vodi.
- Jeste li u žurbi? - upitao je Colin.
- Bože moj, ni govora, gospodine - odvratio je Nicolas - moje je kuhanje već u tijeku.
- Ako je tako, zadužili biste me kad biste me podučili tim osnovnim načelima plesa shkitz-me - kazao je Colin.
- Dođite u dnevni boravak, navit ću jednu ploču. - Savjetujem gospodinu ugodajni tempo u stilu *Chloe*, u aranžmanu Dukea Ellingtona, odnosno u stilu *Koncerta za Johnnija Hodgesa...* - rekao je Nicolas. - Ono što na drugoj strani Atlantica označuju s *moody* ili *sultry tune*.

VII

- Načelo plesa zvanog shkitz-me - započeo je Nicolas - koje gospodin nedvojbeno poznaje, počiva na interferencijama što ih stvaraju dva oživljena izvora jednog oscilatornog i strogo sinkronoga gibanja.

- Nisam znao - kazao je na to Colin - da on poseže za tako naprednim fizikalnim počelima.

- U datoj vrsti plesa - nadovezao je Nicolas - plesač i plesačica drže se na prilično malom odstojanju jedan od drugog i svoja tijela stavljaju u valovito gibanje slijedeći ritam glazbe.

- Doista? - napomenuo je Colin pomalo uznemireno.

- Tada se javlja - produljio je Nicolas - jedan sustav statičnih valova, kao u akustici, koji ističe kralješke i trbuh, što uvelike pridonosi stvaranju atmosfere u plesnoj dvorani.

- Zacijelo... - promrmljao je Colin.

- Profesionalni plesači shkitz-me - nadovezao je Nicolas - uspijevaju katkada uključiti žarišta parazitskih valova postižući tako izdvojeno, sinkrono titranje pojedinih udova. Ne želim više dodijavati s tumačenjima, nego ću sada nastojati da gospodinu pokažem kako se to izvodi.

Colin je izabrao *Chloe*, kao što mu je preporučio Nicolas, i dobro je centrirao na postolje gramofona. Pažljivo je spustio vršak gramofonske igle u udubinu prve brazde i gledao kako Nicolasa obuzima titranje.

VIII

- Gospodin će to začas naučiti! - rekao je Nicolas. - Potrudite se još jednom.

- Ali zašto se shkitz-me pleše - zapitao je Colin sav uznojen - na tako polaganu melodiju. To je mnogo teže.

- I za to postoji razlog - rekao je Nicolas. - U načelu, plesač i plesačica drže se na srednjoj udaljenosti jedan od drugoga. Kad je melodija polagana, oni uspijevaju valovito gibanje podesiti tako da se nepomično žarište nalazi na pola visine oba partnera: glava i stopala su tada u pokretu. Takav je rezultat što ga moraju postići teoretski. Dogodilo se, međutim, a to je žaljenja vrijedno, da su neke premalo savjesne osobe počele plesati shkitz-me onako kako ga plešu crnci, u brzom tempu.

- To jest? - zapitao je Colin.

- To jest s jednim pokretnim žarištem u stopalima, drugim u glavi i, nažalost, s još jednim pokretnim posredovateljem u visini slabina, dok nepomične točke, odnosno pseudo-zglobovi postaju grudna kost i koljena.

Colin je pocrvenio.

- Shvaćam - rekao je on.

- Kad je posrijedi tempo boogiea - zaključio je Nicolas - učinak je dakako, da upotrijebimo pravu riječ, to besramniji što je i sama melodija općenito napasna.

Colin se zamislio na duže vrijeme.

- Gdje ste naučili shkitz-me? - upitao je Nicolasa.

- Naučila me je moja nećakinja... - odgovorio je Nicolas. - Potpunu teoriju tog plesa utemeljio sam u razgovoru sa svojim šogorom. On je član Instituta, kao što gospodin nesumnjivo zna, pa nije imao velikih poteškoća da pronikne u metodu. Kazao mi je štoviše da je tako plesao prije devetnaest godina...

- Vašoj je nećakinji osamnaest godina? -zapitao je Colin.

- I tri mjeseca... - utanačio je Nicolas. - Ako gospodinu nisam više potreban, vratio bih se u kuhinju.

- Pođite, Nicolas, i hvala vam - rekao je Colin, skidajući ploču koja se malo prije zaustavila.

IX

- Staviti ću žućkastosmeđe odijelo s plavom košuljom i kravatu crvene i bež boje, i rupičaste cipele od jelenje kože i čarape crvene i bež boje.

- Najprije ću se umiti i obrijati, a onda ću provjeriti svoj izgled.

- I tada ću otići u kuhinju i zamoliti Nicolasa:

- Nicolas, hoćete li zaplesati sa mnom?

- Bože moj - na to će Nicolas - ako to gospodin uporno od mene traži, poći ću s njime, ali u protivnome slučaju, bio bih sretan da mogu posvršavati neke poslove neodgodive zbog njihove hitnosti.

- Bilo bi neprilično, Nicolas, da vas još temeljitije nagovaram?

- Ja sam predsjednik Filozofskog kluba kućne posluge u ovoj četvrti - rekao je Nicolas - i prema tome sam primoran pokazati stanovitu revnost u pohađanju sastanaka.

- Ne usuđujem vas se zapitati, Nicolas, koja je tema današnjeg sastanka...

- Danas će biti govora o angažmanu. Ustanovljena je paralela između angažmana u skladu s teorijama Jean-Sola Partrea, angažiranja i reangažiranja u kolonijalnim trupama, te između zapošljavanja odnosno uzimanja u službu tzv. kućne posluge od strane privatnika.

- To bi bilo zanimljivo Chicku - napomenuo je Colin.

- Na nesreću, žaljenja je vrijedno - nadovezao je Nicolas - što je klub vrlo zatvoren. Gospodin Chick ne bi mogao biti primljen. Jedino članovi kućne posluge...

- Nicolas - zapitao je Colin - zašto se uvijek upotrebljava množina?

- Gospodin će zacijelo zapaziti - odgovorio je Nicolas - da »kućni pomoćnik« zvuči bezazleno, dok »kućna pomoćnica« iliti sluškinja zadobiva jedno očito nasrtljivo značenje...

- Imate pravo, Nicolas. Hoću li danas, prema vašem mišljenju, susresti srodnu dušu?... Želio bih, naime, srodnu dušu kao što je vaša nećakinja...

- Gospodin čini krivo što misli na moju nećakinju - kazao je Nicolas - jer iz nedavnih događaja bjelodano proizlazi da je gospodin Chick prvi obavio svoj izbor.

- Ali, Nicolas - nadovezao je Colin - toliko bih se želio zaljubiti...

Lagana para izbila je iz kljuna na kotliću i Nicolas je pošao otvoriti vrata. Pazikuća je donijela gore dva pisma.

- Ima li pošte? - zapitao je Colin.

- Ispričavam se, gospodine - odgovorio je Nicolas - ali oba su pisma za mene. Da li gospodin očekuje neke vijesti?

- Htio bih da mi piše neka djevojka - rekao je Colin - to bih jako želio.

- Podne je - zaključio je Nicolas. - Želi li gospodin doručkovati? Imam tucani goveđi rep i veliku čašu punča s mirođijama, a uz to prepečeni kruh s maslacem i paštetom od srdelica.

- Nicolas, zašto Chick ne želi doći ovamo na ručak s vašom nećakinjom, osim ako pozovem i drugu djevojku?

- Gospodin će mi oprostiti - kazao je Nicolas - ali i ja bih isto tako postupio. Gospodin je zacijelo prilično zgodan momak...

- Nicolas - pripomenuo je Colin - ako se večeras ne zaljubim, onako istinski, počet ću... počet ću sakupljati djela vojvotkinje de Bovouard, da podvalim svom prijatelju Chicku.

X

- Htio bih biti zaljubljen - govorio je na glas Colin. - Ti bi htio biti zaljubljen. On bi htio to isto (biti zaljubljen). Mi, vi, bismo htjeli, biste htjeli biti zaljubljeni. Oni bi također htjeli da se zaljube...

Colin je vezao svoju kravatu ispred zrcala u kupaonici.

- Preostaje mi još da obučem sako i kaput, i da stavim šal i da navučem desnu i lijevu rukavicu. Šešir ne dolazi u obzir zato da ne pokvarim frizuru. Što ti tu radiš?

Colin je pozvao na red sivog miša sa crnim brkovima kojemu, zasigurno, nije bilo mjesto u čaši za pranje zubi, štoviše bio je naslonjen na rub spomenute čaše, i pritom se održao posve ravnodušno.

- Pretpostavi - rekao je Colin mišu, sjedajući na rub kade (koja je bila pravokutna i od žutog emajla) da mu se približi - kako bi bilo da ja kod Tovarmostovih nađem na svog starog prijatelja N. N...

Miš je klimnuo glavom.

- Pretpostavi, a zašto ne, da on ima sestričnu. Bila bi odjevena u bijeli sweat-shirt, žutu suknjicu i zvala bi se Al... Onesime...

Miš je prekrizio svoje nožice i izgledao iznenađen.

- To nije lijepo ime - napomenuo je Colin. - Ali ti si miš i imaš doista brkove. Pa onda?

Colin se ponovno uspravio.

- Već su tri sata. Vidiš, zbog tebe gubim vrijeme. Chick i... Chick će ondje stići sigurno vrlo rano.

Pocuclo je prst i podigao ga iznad glave. Spustio ga je odmah zatim. Spržilo ga je kao da je turio prst u pećnicu.

- Ljubav je u zraku - zaključio je Colin. To vraški prži.

- Dižem se, dižeš se, diže se, mi, vi, oni, dižemo se, dižete se, dižu se. Hoćeš li već jednom izaći iz čaše?

Izašavši posve sam i odgriznuvši komadićak sapuna u obliku dudice, miš je dokazao da mu nije potrebna ničija pomoć.

- Nemoj ostavljati posvud ljepjive tragove - opomenuo ga je Colin. - Ti izjelico jedna!...

On izađe iz kupaonice, prijeđe u svoju sobu i obuče sako.

- Nicolas je vjerojatno već otišao... Mora da poznaje sve same izvanredne djevojke... Priča se da djevojke iz Auteuila ulaze u

domove filozofa kao sluškinje, djevojke za sve, otprilike...

Colin zatvori vrata svoje sobe.

- Podstava na mom lijevom rukavu je malo poderana... Nemam više Chattertonove vrpce... To gore, pribit ću čavao.

Kad je za sobom zalupio ulazna vrata, zaječalo je kao da je gola ruka udarila po goloj stražnjici... Colin se lecnuo...

- Moram misliti na nešto drugo... Pretpostavimo da razbijem sebi gubicu na stubištu...

Tepih koji je prekrivao stubište, vrlo svijetle boje sljezova cvijeta, bio je oštećen tek na svakoj trećoj stepenici: Colin je zapravo preskakivao sada po četiri stube. Stopala su mu zapela o poniklani trokut i on se sav zapleo među rešetke na ogradi.

- To će me naučiti da ne govorim gluposti. Pravo mi budi. Ja sam, ti si, on je glup!...

Boljela su ga leđa. Shvatio je zašto čim je stigao dolje i izvukao cijeli cjelcati trokut iz ovratnika svoga kaputa.

Vanjska su se vrata zatvorila za njim uza zvuk cjelova na golom ramenu...

- Što ću vidjeti na ulici?

U prvom planu nalazila su se dva radnika na zemljanim radovima, koji su se igrali »škole«. Krupnijem je trbuh poskakivao u obrnuto vrijeme od njegova vlasnika. Mjesto plosnata kamenčića, služili su se crveno obojenim raspelom kojemu je nedostajao križ.

Zdesna, slijeva, uzdizale su se lijepe građevine od maltera sa spustivim prozorima kao giljotina. Jedna se žena naginjala kroz prozor. Colin joj dobaci poljubac, a ona mu strese na glavu prostirku pred posteljom od meka crna i srebrna flanela, koju njezin muž nije volio.

Trgovine su uveseljavale nesmiljen izgled velikih zgrada. Jedan izlog s priborom za fakire zaokupio je Colinovu pozornost. Upalo mu je u oči poskupljenje stakla na salatu i tapetarskih igala, s obzirom na prošli tjedan.

Križao se potom s jednim psom i dvije osobe. Studen je zadržavala ljude u kući. Oni pak koji su uspijevali odoljeti njezinu naletu ostavljali su za sobom dronjke odjeće i umirali od angine.

Prometnik, na raskrižju, sakrio je glavu u pelerinu. Sličio je velikom crnom kišobranu. Konobari iz kavana oprčavali su oko njega da se

zagriju.

Dvoje zaljubljenih grlilo se u jednom trijemu.

- Ne želim ih vidjeti... Ja, ja ih ne želim vidjeti... Srde me...

Colin je prešao na drugu stranu ulice. Dvoje zaljubljenih grlilo se pod trijemom.

Colin je zatvorio oči i počeo trčati...

Vrlo brzo ih je ponovno otvorio, jer je pod spuštenim vjeđama vidio svu silu djevojaka, pa je skrenuo sa svog puta. Jedna je upravo išla ispred njega. U istom pravcu. Vidjele su joj se lijepe noge u bijelim čizmicama od ovčje kože, kudravi kožnati kaput kao u pandura i skladna tokica, a ispod tokice virila joj je riđa kosa. Kaput joj je pravio široka ramena i plesao oko nje.

- Moram je prestići. Želim joj vidjeti lice...

Colin ju je prestigao i briznuo u plač. Izračunao je da joj je bar pedeset devet godina. Sjeo je na rub pločnika i gorko plakao. Od toga je oćutio veliko olakšanje, dok su se suze smrzavale sitno pucketajući i razbijale na glatkom granitnom pločniku.

Nakon pet minuta opazio je da se nalazi pred Isisinom kućom. Dvije su djevojke prošle pored njega i unišle u kućno predvorje.

Njegovo se srce najprije prekomjerno nadulo, zatim se iznenada rasteretilo, podignulo ga sa zemlje, i Colin uđe slijedeći djevojke u stopu.

XI

Već od prvoga kata mogla se čuti neodređena graja što je dopirala sa zabave u stanu Tovarmostovih, Isisinih roditelja. Stubište je triput zaokretalo nad samim sobom i, u tom svom kavezu, pojačavalo zvukove kao krilca u valjkastom rezonatoru vibrafona. Colin se penjao, nosom za petama dviju djevojka. Lijepe petice, stisnute najlonicama u boji puti, visoke cipele od fine kože i tanki gležnjevi. Zatim, šavovi na čarapama, lagano smežurani poput dugoljastih gusjenica, i pokretne šupljine na koljeničnom zglobu. Colin se načas zaustavio i zaostao za dvije stube. Ponovno je krenuo. Sada je vidio gornji dio čarapa na djevojci s lijeva, dvostruku gustoću očica i osjenčanu bijelinu bedra. Suknja koju je nosila druga djevojka, s ravnim naborima, nije dopuštala istovrsnu rasonodu, ali je zato, pod kaputom od dabrovine, vlasnica vrtjela bokovima okruglije nego ona prva, stvarajući pritom mali izmjenični i drhtavi pregib. Colin je opet počeo buljiti u njihova stopala, pristojnosti radi, i vidio je kako se zaustavljaju na drugom katu.

Slijedio je dvije djevojke kojima je došla otvoriti neka vižljasta dvorkinja.

- Dobar dan, Colin - rekla je Isis. - Jeste li dobro?

On je privuče k sebi i poljubi je na domak kose. Divno je mirisala.

- Ali danas nije moj rođendan! - prosvjedovala je Isis - nego mojem pudlu Dupontu!...

- A gdje je Dupont? Da mu čestitam!...

- To je odvratno - rekla je Isis. - Jutros smo ga odveli strigaču zato da bude lijep. Okupali smo ga i sve tako, kad u dva sata stvoriše se ovdje tri njegova prijatelja s blatnim zavežljajem starih kosti i odvedoše ga sa sobom. Sigurno će se uskoro vratiti u strašnome stanju...

- Konačno - pripomenuo je Colin - to je ipak njegov rođendan.

Kroz procijep dvokrilnih vrata vidio je mladiće i djevojke. Tucet njih je plesalo. Većina je mirno stajala, i to jedni pokraj drugih, držeći ruke na leđima, u parovima istog spola, i izmjenjujući slabo uvjerljive dojmove s prilično neuvjerljivim izrazom lica.

- Skinite kaput - kazala je Isis. - Dođite, odvest ću vas u momačku garderobu.

Colin je slijedio Isis, križajući se usput s druge dvije djevojke koje su se vraćale, lupkajući ručnim torbicama i uz tresak pudrijera, iz Isisine sobe pretvorene u djevojačku garderobu. Na stropu su visjele željezne kukice pozajmljene od mesara, a da napravi zgodan štos, Isis je također posudila dvije dobro oguljene ovčje glave koje su se smješkele na kraju cijelog tog niza kukica.

Momačka garderoba, napravljena u radnoj sobi Isisina oca, sastojala se od praznine stvorene uklanjanjem pokućstva iz te prostorije. Ondje je svatko svoj kožuh bacao na pod i time je stvar bila gotova. Colin nije propustio da učini isto i zadržao se malo duže pred ogledalom.

- Idemo, dođite - navaljivala je nestrpljivo Isis. - Predstaviti ću vas dražesnim djevojkama.

Privukao ju je k sebi, držeći je za ručne zglobove.

- Imate prekrasnu haljinu - rekao joj je.

Bila je to posve jednostavna haljina, od bademastozelene vunene tkanine s velikim pozlaćenim keramičkim dugmetima i rešetkom od kovanog željeza kao umetkom na leđima.

- Sviđa vam se? - rekla je Isis.

- Prekrasna je - potvrdio je Colin. - Može li čovjek provući šaku kroz rešetke a da ne bude ugrizen.

- Nemojte se previše pouzdavati - upozorila ga je Isis.

Izmigoljila se iz njegova zagrljaja, pograbila Colina za ruku i odvušla ga spram središta znojne kupelji. Gurnuli su dvije nove pridošlice šiljastoga spola, šmugnuli iza ugla hodnika i pridružili se središnjoj jezgri kroz vrata blagovaonice.

- Gle, molim te!... - rekao je Colin. - Alise i Chick su već ovdje.

- Da - kazala je Isis. - Dođite, predstaviti ću vas...

Prosjek djevojaka bio je doista za pokazivanje. Jedna među njima nosila je bademastozelenu vunenu haljinu, s velikim pozlaćenim keramičkim dugmetima i s umetkom neobičnog oblika na leđima.

- Predstavite me posebno onoj ondje - zamolio je Colin.

Isis ga je na to prodrmlala, kako bi ga navela da ostane miran.

- Hoćete li, napokon, biti dobri?...

On je već vrebao očima drugu djevojku i vukao za rukav svoju voditeljicu.

- To je Colin - rekla je Isis. - Colin, predstavljam vam Chloe.

Colin je progutao slinu. Vlastita su mu se usta učinila poput zagoretine na vrelim uštipcima.

- Dobar dan - kazala je Chloe...

- Dobar dan... Je li vas aranžirao Duke Ellington? - upitao je Colin... I smjesta je pobjegao jer je bio uvjeren da je izvalio bedastoću.

Chick ga je uhvatio za skut sakoa.

- Kamo juriš? Nisi valjda već na odlasku? Gledaj... Chick je izvukao iz džepa knjižicu uvezanu u crveni maroken. - To je originalan primjerak Partreova *Paradoksa o izbljuvku*...

- Ipak si ga pronašao? - rekao je Colin.

Zatim se prisjetio da je u bijegu i pobježe.

Alise mu je prepriječila put.

- Tako, dakle, vi odlazite, a da niste ni jedan jedini put sa mnom zaplesali? - rekla je ona.

- Oprostite - kazao je Colin - ali maločas sam ispao budala i to me je natjeralo u bijeg.

- Kako bilo da bilo, kad vas čovjek ovako gleda, ne može vam više ništa odbiti...

- Alise... - zajecao je Colin, obujmivši je i trljajući obrazom njezinu kosu.

- Što je, Colin, stari moj?

- Sto mu gromova... i sto mu grdних muka!... Dođavola dovraga i vražićka. Vidite li onu djevojku tamo?...

- Chloe?...

- Zar je poznajete?... - zapitao je Colin. - Izvalio sam pred njom jednu bedastoću i zbog toga sam nakanio otići.

Colin nije dodao da mu je od toga u nutrini grudnoga koša sve brenčalo i ječalo kao njemačka vojna glazba, u kojoj se čuje samo veliki bubanj.

- Lijepa je, zar ne? - upitala je Alise.

Chloe je imala rumene usne, smeđu kosu, sretan izraz lica i njezina haljina nije u tome imala nikakve zasluge.

- Ne usuđujem se! - kazao je Colin.

A zatim je ostavio Aliseu i krenuo prema Chloej da je zamoli za ples. Ona ga je pogledala. Smiješila se i položila je desnu ruku na njegovo rame. Osjećao je svježinu njezinih prstiju na vratu. Smanjio je razmak između njihova dva tijela, zahvaljujući stezanju svoga

desnog bicepsa, što ga je iz mozga prenio par mudro izabраних moždаних живаца.

Chloe mu je opet dobacila pogled. Imala je plave oči, Zatresla je glavom da zabaci unatrag kovrčavu i sjajnu kosu i prislonila je, odlučnim i odrešitim pokretom, sljepoočicu na Colinov obraz.

Oko njih zavlada izobilna tišina, a ponajveći dio ostatka svijeta nije im odsad značio više od pišljiva boba.

Ali, kao što se moglo i očekivati, ploča se zaustavila. Tek tada se Colin vratio u pravu zbilju i opazio je na stropu šupljine kroz koje su zirkali stanari gornjega kata, a vidio je također kako široka resa vodene duge prekriva podnožje zidova, i kako različito obojeni plinovi sukllaju iz tu i tamo načinjenih otvora, i kako njegova prijateljica Isis stoji pred njim, nudeći sitne kolačiće na hercinijskom pladnju.

- Hvala, Isis - rekla je Chloe i zatresla svojim uvojcima.

- Hvala Isis - kazao je Colin uzimajući jedan sićušan ekler razgranata oblika.

- Pogriješili ste - rekao je Chloe. - Vrlo su dobri.

I potom se zakašljao, jer je nažalost naišao na bodljiku ježa, skrivenu u kolaču. Chloe se nasmijala pokazajući lijepe zube.

- Što se dogodilo?

Morao ju je ostaviti na časak i odmaknuti se u stranu da se do mile volje iskašlje, i to se najposlije smirilo. Chloe mu je pošla ususret s dvije čaše.

- Popijte to - rekla je - od toga ćete ponovno doći k sebi.

- Hvala - kazao je Colin. - To je šampanjac?

- Neka mješavina.

Popio je veliki gutljaj i zagutio se. Chloe više nije mogla obuzdati smijeh. Približili su se Chick i Alise.

- Što mu je? - upitao je Chick.

- Ne zna piti! - odgovorila je Chloe.

Alise ga je ljubazno udarila po leđima, koja su odzvanjala kao gong s Balijsa. Odjednom, svi su prestali plesati da bi prešli za stol.

- Bog bogova - rekao je Chick. - Sada smo mirni. Da stavimo jednu dobru ploču?...

Namignuo je Colinu.

- Da zaplešemo shkitz-me? - predložila je Alise.

Chick je prekopavao po gomili ploča koje su stajale kraj gramofonske doze.

- Zapleši sa mnom, Chick - rekla je Alise.

- Odmah - kazao je Chick. - Upravo stavljam ploču.

Bio je to boogie-woogie.

Chloe je čekala.

- Nećete valjda na to plesati shkitz-me? - rekao je Colin zgražajući se.

- A zašto ne?... - zapitao je Chick.

- Nemojte ih gledati - rekao je Chloe.

Colin je lagano naklonio glavu i poljubio Chloe između uha i ramena. Ona je zadrhtala ali nije odmakla glavu.

Colin isto tako nije odmakao svoje usne.

Chick i Alise, međutim, predali su se upadljivoj demonstraciji plesanja shkitz-me u crnačkom stilu.

Ploča je vrlo brzo završila. Alise se istrgnula iz Chickova naručja i potražila novu ploču. Chick se zavalio na divan. Ispred njega nalazili su se Colin i Chloe. Uhvatio ih je za noge i povukao k sebi na divan.

- Onda, janjašca moja, stvar ide k'o po loju? - kazao je Chick.

Colin je sjeo do njega, a Chloe se udobno ugnijezdila pokraj Colina.

- Umiljata je ova djevojčica, zar ne? - rekao je Chick.

Chloe se nasmiješila. Colin nije izustio ni riječi, ali joj je rukom objumio vrat i počeo se nehajno poigravati s prvim dugmetom na njezinoj haljini, koje se otkopčavalo sprijeda.

Alise se upravo vraćala.

- Pomakni se, Chick, hoću sjesti između Colina i tebe.

Izabrala je dobru ploču. Bila je to Chloe, u aranžmanu Dukea Ellingtona. Colin je grickao Chloeinu kosu tik do uha. Šaputao joj je:

- To ste točno vi.

I prije nego je Chloe našla vremena za odgovor, svi ostali su se vratili i ponovno zaplesali, uviđajući napokon kako uopće nije pogodan čas da se prijede za stol.

- Oh... - uzdahnula je Chloe - kakva šteta...

XII

- Hoćeš li je opet vidjeti? - upitao je Chick.

Sjedili su za stolom ispred najnovijeg Nicolasova ostvarenja, buče s orasima.

- Ne znam - odgovorio je Colin. - Ne znam što da radim. Znaš, ona je vrlo dobro odgojena djevojka. Posljednji put, kod Isis, popila je mnogo šampanjca...

- To joj je izvrsno pristajalo - rekao je Chick. - Vrlo je zgodna. Hajde, ne spuštaj tako nos! Zamisli da sam baš danas pronašao jedno izdanje *Prethodnog izbora prije Gnušenja* Jean-Sola Partrea, na higijenskom svitku koji nije zupčasto izrezan...

- Ali odakle uzimaš sav taj novac? - pitao je Colin.

Chick se smrknuo.

- To me vrlo skupo košta - kazao je on - ali se ne mogu toga lišiti. Partre mi je potreban. Ja sakupljam knjige. Treba mi sve što je stvorio.

- Ali on neprestance proizvodi nova djela - napomenuo je Colin. - Objavljuje bar pet članaka tjedno...

- Znam to dobro - kazao je Chick...

Colin ga je nagovorio da se iznova posluži bučom.

- Na koji bih način mogao ponovno vidjeti Chloe? - rekao je Colin.

Chick ga je pogledao i nasmiješio se.

- Istina - nadovezao je on - ja te masiram svojim pripovijestima o Partreu. A doista ti želim pomoći... Što bi trebalo da učinim?...

- To je strašno. Istodobno sam očajan i strašno sretan. Vrlo je ugodno žudjeti za nekim do te mjere.

- Želio bih - nastavio je Colin - ležati u pomalo sprženoj travi na suhoj zemlji dok sunce sja, znaš, u travi žutoj kao slama, i lomljivoj, sred mnoštva onih malih životinjica i da posvud, isto tako, raste suha mahovina. Čovjek legne potrbuške i gleda. Dobro bi još došla jedna živica od posve savijenog drveća i kamenja, i s puno malih listova. To pruža veliki užitak.

- A Chloe - pripomenuo je Chick.

- I Chloe, naravno - rekao je Colin. - I Chloe, dakako, u mislima.

Zašutjeli su na nekoliko časaka. Jedan se vrč okoristio tim predahom i ispustio kristalan zvuk koji se odbio od zidova.

- Natoči sebi još malo bijelog vina iz Sauternes - rekao je Colin.
- Hvala, hoću - kazao je Chick.

Nicolas je donio iduće jelo, kolač od ananasa preliven kremom od naranče.

- Hvala, Nicolas - rekao je Colin. - Što bih, prema vašemu mišljenju, morao učiniti da ponovno vidim djevojku u koju sam zaljubljen?

- Bože moj, gospodine - odgovorio je Nicolas - i takav se slučaj očito može pojaviti... Moram priznati gospodinu da mi se to nikada nije dogodilo.

- Očito - napomenuo je Chick. - Građeni ste poput Johnnija Weissmiillera. Ali to pravilo ne vrijedi za sve!

- Zahvaljujem gospodinu na toj ocjeni koja me je dirnula izravno u srce - kazao je Nicolas. - Savjetujem gospodinu - produžio je on obraćajući se Colinu - da se potruži prikupiti, posredništvom osobe kod koje je gospodin susreo dotičnu osobu čija nazočnost, po svemu sudeći, nedostaje gospodinu, stanovite obavijesti o navikama i druženjima ove potonje.

- Unatoč vašem finom, kompleksnom izražavanju - rekao je Colin - vjerujem, Nicolas, da doista postoji neka mogućnost. Ali znate, kad je netko zaljubljen, poblesavi. Baš zato nisam govorio Chicku da sam na to mislio već odavno.

Nicolas se ponovno vratio u kuhinju.

- Taj je momak od neprocjenjive vrijednosti - zaključio je Colin.

- Svakako - rekao je Chick. - Taj znade kuhati.

Ispili su još Sauternes. Nicolas je došao još jednom i donio pozamašan kolač.

- To je dodatna poslastica - nagovijestio je on.

Colin je uzeo nož i zaustavio se u času kad je morao načeti njegovu jedinstvenu površinu.

- Odviše je lijep - rekao je. - Pričekat ćemo još malo.

- Čekanje je - napomenuo je Chick - neka vrsta preludija u molu.

- Što te je navelo da to kažeš? - upitao je Colin.

Uzeo je Chickovu čašu i napunio je zlaćanim vinom, gustim, slatkim i žitkim poput teškog etera.

- Ne znam - odgovorio je Chick. - Bila je to nepredviđena pomisao.

- Kušaj ga! - rekao je Colin.

Iskapili su zajedno dvije čaše.

- Strašno je!... - ustanovio je Chick, kojemu su oči zablještale izmjeničnim crvenkastim ognjevima.

Colin je pritiskao svoje grudi.

- Ovo je bolje nego ono - rekao je on. - Ne slični ničemu poznatom.

- To uopće ne bi trebalo biti važno - kazao je Chick. - Ti isto tako ne sličiš ničemu što bi bilo poznato.

- Siguran sam - kazao je Colin - ako ga dovoljno popijemo, da će Chloe smjesta doći.

- Za to ne treba dokaza! - rekao je Chick.

- Izazivaš me! - odgovorio je Colin pružajući čašu.

Chick je napunio obje čaše.

- Čekaj! - uskliknuo je Colin.

Ugasio je svijećnjak na stropu i malu svjetiljku koja je osvjetljavala stol. Jedino je u kutu treptala zelena svjetlost švedske ikone, pred kojom je Colin obično tonuo u duboka razmišljanja.

- Oh!... - promrmljao je Chick.

U kristalnim se čašama krijesilo vino fosforescentnim i nježnim sjajem, reklo bi se da se širi iz deset tisuća svjetlosnih točaka u svim bojama.

- Pij! - kazao je Colin.

Ispili su na dušak. Bliješt se zadržavao na njihovim usnama. Colin je opet upalio svjetlo. Činilo se da oklijeva bi li ostao na nogama.

- Iznimno, bilo pa prošlo - rekao je on. - Mislim da možemo dokrajčiti bocu.

- A kad bismo prerezali kolač? - nadopunio ga je Chick.

Colin je zgrabio srebrni nož i počeo urezivati spiralu na glatku bjelinu kolača. Iznenada se prenuo i iznenađeno pogledao vlastito djelo.

- Pokušat ću nešto - kazao je on.

Otkinuo je list božikovine iz stručka što je stajao na stolu i uhvatio kolač jednom rukom. Zavrtevši ga velikom brzinom na vršku prsta, zapiknuo je drugom rukom šiljak božikovine u zavojnicu.

- Slušaj!... - rekao je on.

Chick je načulio uši. Bila je to *Chloe*, u aranžmanu Dukea Ellingtona.

Chick je pogledao Colina. Bio je posve blijed.

Chick mu je uzeo nož iz ruke i zario ga odrešitom kretnjom u kolač. Presjekao ga je na dva dijela, a u kolaču se nalazio jedan novi Partreov članak i poziv Colinu da se sastane s Chloe.

XIII

Colin je stajao na uglu trga i čekao Chloe. Trg je bio okrugao i na njemu se nalazila crkva, golubovi, park, klupe, a sprijeda na makadamu, automobili i autobusi. Sunce je također očekivalo Chloe, ali ono se moglo rasonoditi stvaranjem sjena, kao i time da u jednakim vremenskim razmacima pomogne divljem grahu da mu proklija zrnje, te spuštanjem kapaka, pa i time da postidi poneku još upaljenu uličnu svjetiljku zbog nesavjesnosti lampaša-žigača.

Colin je izvrtao rub svojih rukavica i smišljao prvu rečenicu. Ta se mijenjala sve brže i brže kako se približavao čas sastanka. Nije znao što će raditi kad stigne Chloe. Možda da je odvede u čajanu, ali ondje obično vlada pretežno sumoran ugođaj, pa one gospođe-izjelice četrdesetih godina, koje izjedu sedam kolača s kremom dok im mali prst strši u zraku, sve se to Colinu nije dopadalo. Proždrljivost je mogao smisliti samo u muškaraca, kod njih ona zadobiva puni smisao a da ih ne lišava njihova prirodnog dostojanstva. Kino ne dolazi u obzir, Chloe to neće prihvatiti. A ni delegodrom, to joj se sigurno neće svidjeti. Pa ni trke volova, uhvatit će je strah. Ni bolnica Saint-Louis, to je pak zabranjeno. Ni muzej Louvre, jer iza asirskih kerubina vrebaju satiri. Ni kolodvor Saint-Lazare, ta ondje se nalaze još jedino tačke i ni jedan jedini vlak.

- Dobar dan...

Chloe mu je prišla s leđa. Brzo je počeo svlačiti rukavicu, zapetljao se, opalio samog sebe šakom po nosu, zajauknuo »joj«... i stisnuo joj ruku. Ona se smijala.

- Izgledate vrlo smeteni!

Imala je na sebi krzneni kaput s dugim dlakama, u istoj boji kao kosa, a na glavi šubaru od istoga krzna i kratke čizmice s krznenim parmakom. Uхватила je Colina za ruku.

- Ponudite mi vašu ruku. Danas ste nekako ukočeni.

- Prošli put sam se držao bolje i slobodnije - priznao je Colin.

Ona se opet nasmijala, pogledala ga je i iznova se još jače nasmijala.

- Vi se meni rugate - rekao je žalosno Colin. - To je nemilosrdno.

- Jeste li zadovoljni što me vidite? - upitala je Chloe.

- Da... - uskliknuo je Colin.

Hodali su, krenuvši prvim pločnikom koji im je bio na putu. Jedan mali ružičast oblak silazio je iz zračnih visina i približavao im se.

- Dolazim k vama! - predložio je oblačić.

- Dođi - rekao je Colin.

I oblak ih je okružio. U njegovoj nutrini bilo je toplo i mirisalo je na šećer sa cimetom.

- Ljudi nas više ne vide! - rekao je Colin... Ali mi njih vidimo!...

- Ipak je malo proziran - kazala je Chloe. -Budite na oprezu.

- Ništa zato, a ipak se ovako bolje osjećamo - odgovorio je Colin. -

Što hoćete da radimo?

- Da prošetamo, upravo to... Dosađuje li vam šetnja?

- Pričajte mi onda...

- Ne znam osobito dobro pripovijedati - rekla je Chloe - Možemo gledati izloge. Pogledajte ovaj tu!... Zanimljiv je.

U tom je izlogu neka lijepa žena počivala na strunjači sa čeličnim perima. Grudi su joj bile gole i neki joj je aparat trljao dojke prema gore dugim svilenkastim četkama od bijele dlake. Na oglasu je pisalo: *Štedite obuću s protunošcem Velečasnoga Charlesa.*

- Dobra ideja - kazala je Chloe.

- Ali to je bezvezno... - napomenuo je Colin. - To je mnogo ugodnije kad se obavlja rukom.

Chloe je porumenjela.

- Nemojte govoriti takve stvari. Ne volim momke koji govore grozote pred djevojkama.

- Jako mi je žao... - rekao je Colin - nisam htio...

Izgledao je tako potišteno da se Chloe nasmiješila i malo ga prodrimala da mu pokaže kako se nije naljutila.

U jednom drugom izlogu, neki je krupan muškarac s mesarskom pregačom klao malu djecu. Bio je to propagandni izlog za dobrotvorne zavode.

- Eto na što se rasipa novac - rekao je Colin. - Mora da ih strahovito skupo stoji čišćenje svaku večer nakon toga klanja.

- Nisu to prava djeca... - povikala je preplašena Chloe.

- Otkuda to možemo znati? - kazao je Colin. - Ima ih kao pljeve u dobrotvornim zavodima...

- Nikako mi se ne sviđa - rekla je Chloe. - Prije se nisu viđali takvi propagandni izlozi. Ne držim da je to nekakav napredak.

- To uopće nije važno - kazao je Colin. - Ovako nešto djeluje samo na one koji nasjedaju takvim budalaštinama.

- A ovo?... - pokazala mu je Chloe.

U izlogu se nalazio jedan trbuh, razapet na kotače presvučene kaučukom, bio je vrlo obao i jedar. Na oglasu su ljudi mogli pročitati: *Vaš trbuh se neće naborati ako ga budete glačali električnom peglom.*

- Ali ja prepoznajem taj trbuh... - uzviknuo je Colin - pa to je Sergeov trbuh, mog bivšega kuhara... Zaboga, što on tu radi?

- Nije važno - rekla je Chloe. - Nemojte sada zanovijetati komentarima o tom trbuhu. Uostalom, debeo je preko svake mjere...

- Zato što je znao kuhati...

- Otiđimo odavde - rekla je Chloe. - Ne želim više gledati izloge, odvratni su mi.

- Što ćemo raditi? - zapitao je Colin. - Da popijemo negdje čaj?

- Oh... Nije vrijeme za čaj... a, osim toga, baš ga ne volim mnogo.

Colin je uzdahnuo s olakšanjem i u tom su mu času popucale naramenice.

- Što je to zapucketalo?

- Nagazio sam na suhu granu - rekao je Colin pocrvenjevi.

- A da odemo prošetati u Bulonjsku šumu? - predložila je Chloe.

Colin ju je oduševljeno pogledao.

- Vrlo dobra ideja. Ondje neće biti nikoga.

Chloe je porumenila.

- Nisam to zato predložila. Uostalom - nadodala je da mu se osveti - nećemo se udaljavati s glavnih aleja, jer ćemo inače smočiti noge.

Colin je krišom stisnuo ruku koju je osjećao pod svojom.

- Krenut ćemo podzemnim hodnikom - rekao je on.

Podzemni je hodnik bio s obje strane obrubljen nizom pećinastih ptičjih kaveza golemih razmjera, gdje su Gradski aranžeri spravljali pričuvne golubove za trgove i spomenike. Bilo je tu i nasada vrabaca i cvrkutanja vrapčića. Ljudi nisu često silazili u hodnik jer su krila svih tih ptica stvarala užasan propuh, na kojem je letjelo sićušno bijelo i plavo perje.

- Zar vječito lepeću krilima? - kazala je Chloe, pričvršćujući svoju šubaru da spriječi njezino polijetanje.

- Ne lepeću cijelo vrijeme isti - protumačio je Colin.

Borio se sa skutovima svog ogrtača.

- Požurimo se da prijeđemo golubove, vrapci ne podižu toliki vjetar - rekla je Chloe stišćući se uz Colina.

Pohitali su i izašli iz opasne zone. Oblačić ih nije pratio dok su prolazili hodnikom. Zaputio se prečacem i već ih je čekao na drugom kraju

XIV

Klupa se pričinja pomalo vlažna i zagasiozelena. Unatoč svemu, tom alejom nisu prolazili odveć brojni šetači i ondje im zapravo nije bilo loše.

- Nije vam hladno? - upitao je Colin.

- Nije, s tim oblakom oko nas - odgovorila je Chloe. - Ali... ipak ću se vrlo rado primaknuti k vama.

- Oh... - propentao je Colin i zarumenio se.

Pobudilo je to u njemu neki čudan osjećaj. Obujmio je rukom njezin struk. Šubara joj je bila naherena na drugu stranu, pa mu je padao, na domak usana, pravi pravcati talas sjajnih Chloeinih vlasi.

- Volim biti s vama - rekao je Colin.

Chloe je šutjela. Disala je malo brže i neprimjetno mu se približila.

Colin joj je sada gotovo šaptao u uho.

- Ne dosađujete se?

Zanijekala je glavom i Colin joj se mogao, pod zaštitom te kretnje, još više približiti.

- Ja... - prišapnuo joj je na samo uho i, baš u tom trenu, Chloe je kao nekom omaškom okrenula glavu i Colin ju je poljubio u usne. Nije predugo trajalo; ali, idući put, bilo je već mnogo bolje. Tada je zagnjurio lice u Chloeinu kosu i ostali su tako, ne izustivši više ni riječi

XV

- Lijepo od vas što ste došli, Alise - kazao je Colin. - Bit ćete, međutim, jedina djevojka...

- Ništa zato - rekla je Alise. - Chick je s time suglasan.

I Chick je to doista potvrdio. Ali, istini za ljubav, Alisein glas nije bio sasvim radostan.

- Chloe nije u Parizu - nadovezao je Colin. - Otišla je na tri tjedna sa svojtom na Jug.

- Ah! - kazao je Chick - mora da si vrlo nesretan.

- Nikad nisam bio sretniji! - rekao je Colin. - Htio sam vam zapravo najaviti svoje zaruke s njom...

- Čestitam ti - upao mu je u riječ Chick.

Izbjegavao je da pogleda Aliseu.

- Što se to događa s vama dvoje? - zapitao je Colin. - Ne ličite mi baš na jako sagorijevanje.

- Ništa se ne događa - odgovorila je Alise. - Chick je glup, i u tom grmu leži zec.

- Ni govora - umiješao se Chick. - Nemoj je slušati, Colin... Nema tu nikakva grma, a zec je ionako u šumi.

- Govorite istu stvar, a ne slažete se - rekao je na to Colin. - Jedan između vas, dakle, laže ili pak lažete oboje. Dođite, odmah ćemo večerati.

- Sjednite, Alise - zamolio je Colin. - Sjednite tu kraj mene, ispričat ćete mi smjesta što se to zbiva.

- Chick je glup - ponovila je Alise. - Kaže da čini krivo što me zadržava uza se, jer nema novaca da mi omogući udoban život, i stid ga je što se sa mnom ne može vjenčati.

- Ja sam gad - rekao je Chick.

- Zaista ne znam što da vam kažem - rekao je Colin u nedoumici.

Sam je bio toliko sretan da je to pobudilo u njemu neizmjereno sažaljenje.

- Nije, konačno, u pitanju novac - utanačio je Chick. - Problem je u tome što Aliseini roditelji neće nikad privoljeti da se njome oženim i imat će pravo. Postoji slična pripovijest u jednoj Partreovoj knjizi.

- To je izvrsna knjiga - napomenula je Alise. - Niste je pročitali, Colin?

- Eto, kakvi ste - ustanovio je Colin. - Siguran sam da sav svoj novac uporno trošite na Partrea.

Chick i Alise spustiše nos na Colinovu opasku.

- To je moja krivnja - napomenuo je Chick. - Alise uopće više ne troši na Partrea. Ona se njime gotovo više ni ne bavi otkad sa mnom živi.

U njegovu se glasu osjećala primjesa prijekora.

- Volim te jače od Partrea - rekla je Alise.

Umalo da nije briznula u plač.

- Ti si vrlo plemenita - nadovezao je Chick. - Ja te uopće ne zaslužujem. Ali to mi je mana, to skupljanje Partreovih djela, a jedan inženjer ne može sebi nažalost dopustiti da ima sve.

- Rastužio sam se - rekao je Colin. - Želio bih da vam sve polazi dobro za rukom. Sada razmotajte ubruse.

Ispod Chickova ubrusa nalazio se jedan primjerak Izbljuvka, napola uvezan u kožu američkog jazavca, a pod Aliseinim ubrusom debeat zlatan prsten u obliku mučnine.

- Oh!... - uskliknula je Alise.

Obujmila je rukama Colinov vrat i poljubila ga.

- Ti si famozan tip - rekao je Chick. - Ne znam kako da ti zahvalim; uostalom, vrlo dobro znaš da ti ne mogu zahvaliti onako kako bih želio...

Colina je to utješilo i vraćalo mu pomalo snagu. A i Aliseina ljepota, tu večer, bila je uistinu u svom punom sjaju.

- Koji je to parfem? - zapitao je. - Chloe se miriše s esencijom dvaput destilirane orhideje.

- Ne stavljam nikakav parfem - rekla je Alise.

- To je prirodan miris - nadodao je Chick.

- Čudovit je!... - kazao je Colin. - Mirišete po šumi, potoku i zečićima.

- Pričajte nam o Chloe!... - nagovarala ga je polaskana Alise.

Nicolas je već unosio predjela.

- Dobra večer, Nicolas - rekla je Alise. - Jesi li dobro?

- Jesam - odgovorio je Nicolas.

Položio je pladanj na stol.

- Nećeš me poljubiti? - kazala je Alise.

- Ne ustručavajte se, Nicolas - nadodao je Colin. - Štoviše, meni biste učinili veliko veselje kad biste s nama večerali...

- Oh! Da... - uskliknula je Alise. - Večerao s nama.

- Gospodin me stavlja u nezgodan položaj - rekao je Nicolas. - Ovako odjeven ne mogu sjesti za stol...

- Slušajte, Nicolas - nastavio je Colin. - Idite se presvući, ako baš hoćete, ali izdajem vam službenu naredbu da večerate s nama.

- Zahvaljujem gospodinu - rekao je Nicolas. - Idem promijeniti odijelo.

Odložio je pladanj na stol i izašao.

- Onda, vratimo se Chloei - kazala je Alise.

- Poslužujte se - rekao je Colin. - Nemam pojma što je, ali mora da je dobro.

- Zbog tebe umiremo od radoznalosti!... - pripomenuo je Chick.

- Oženit ću se njome za mjesec dana - rekao je napokon Colin. - A toliko bih želio da je to već sutra!...

- Oh! - uzdahnula je Alise - baš ste sretni.

Colin se osjećao postuđen zbog svoga bogatstva.

- Slušaj, Chick - rekao je on - hoćeš li da ti ja dadem novaca?

Alise je uputila Colinu pogled pun nježnosti. Bio je tako plemenit da su se njegove misli, boje sljezova cvijeta i plave, vidjele uzburkane u žilama ruku.

- Ne vjerujem da mi on može biti od koristi - odgovorio je Chick.

- Mogao bi se oženiti Aliseom - rekao je Colin.

- Njezini roditelji to ne žele - odvratio je Chick - a ja neću da se ona s njima zavadi. Premlada je...

- Nisam baš tako mlada - umiješala se Alise, uspravivši se na tapeciranoj klupi da pravodobno istakne svoje izazovne grudi.

- To on nikako ne želi reći!... - prekinuo ju je Colin. - Slušaj, Chick, ja imam sto tisuća duplofinti, tebi ću dati četvrtinu svote i moći ćeš spokojno živjeti. Dakako, nastavit ćeš raditi i tako će sve biti u redu.

- Ostat ću ti zauvijek zahvalan - rekao je Chick.

- Nemoj mi zahvaljivati - kazao je Colin. - Mene zapravo ne zanima sreća svijeta, nego sreća svakoga.

Netko je pozvonio na vrata.

- Ja ću otvoriti - ponudila se Alise. - Ionako sam najmlađa, a i sami mi to predbacujete...

Ustala je i njezina su stopala ostavila tanak namaz boje na mekom tepihu.

Bio je Nicolas, koji se malo prije spustio stubištem za posluhu. Sada se vraćao odjeven u ogrtač od gusta nabrekla tkanja, sa žućkastosmeđim i zelenim gajtanima na rukavu, a na glavi je nosio pusten šešir amerland s najvećma niskim obodom. Imao je rukavice od smekšane svinjske kože, cipele od čvrste krokodilske kože, a tek kad je skinuo ogrtač, pojavio se u svom punom sjaju, u sakou od kestenastog samta s rebrima boje slonove kosti i u hlačama plave boje petroleja s manšetama koje su u širinu iznosile pet prstiju i palac.

- Oh! - rekla je Alise. - Kako si gizdav...

- Kako si, nećakinjo moja? Uvijek lijepa?... - pomilovao ju je po grudima i bokovima.

- Dođi za stol - rekla je Alise.

- Dobar dan, prijatelji - kazao je Nicolas na ulazu.

- Konačno! - uzdahnuo je s olakšanjem Colin. - Konačno ste se odlučili da govorite normalno!...

- Naravno! - kazao je Nicolas. - Mogu i ja. Ali, reci mi - produžio je on - jesi li zato da svi četvero prijeđemo na ti?

- Slažem se - odgovorio je Colin. - Sjedni.

Nicolas je sjeo sučelice Chicku.

- Posluži se predjelom - kazao mu je ovaj potonji.

- Momci - zaključio je Colin - hoćete li biti moji djeveri?

- To se podrazumijeva - rekao je Nicolas. - Ali ne bi valjalo da nas spojiš u parove s neakvim groznim djevojkama, zar ne? Klasičan i dobro poznat potez...

- Namjeravam zamoliti Aliseu i Isis da mi budu djeveruše - rekao je Colin - a braću Celibat da mi budu pederski djeverci.

- Dogovoreno! - potvrdio je Chick.

- Alise - nastavio je Nicolas - pođi u kuhinju i donesi jelo koje se nalazi u pećnici. Sada je vjerojatno već zgotovljeno.

Poslušala je Nicolasove upute i vratila se sa zdjelom od masivnog srebra. A kad je Chick podigao poklopac, u unutrašnjosti su se vidjele dvije figurice izrađene od guščjih jetara, koje su prikazivale Colina u sakou i Chloe u vjenčanici. Svud uokolo, mogao se čitati datum vjenčanja, a u jednom kutu stajao je i potpis: *Nicolas*.

XVI

Colin je trčao ulicom.

- Bit će to prekrasna svadba... Već sutra, sutra ujutro. Prisustvovat će svi moji prijatelji...

Ulica je vodila u pravcu Chloe.

- Chloe, vaše su usne slatke. Vaša put je poput svježeg voća. Vaše oči vide kao što treba da vide i zagrijao sam se za vaše tijelo...

Staklene špekule kotrljale su se ulicom, a za njima su nailazila djeca.

- Bit će mi potrebni mjeseci, dugi mjeseci da se zasitim cjelova kojima ću vas cjelivati. Bit će mi potrebne godine i godine da iscrpem poljupce kojima vas želim obasuti, po rukama, kosi, po vašim očima, vratu...

Putem je naišao na tri djevojčice; pjevale su neku posve okruglu pjesmicu i plesale kolo u trokutu.

- Chloe, htio bih osjećati vaše dojke na svojim grudima, prekrižiti obje ruke na vašem tijelu, a vaše da me grle oko vrata, ćutjeti vašu miomirisnu glavu u udubljenju svoga ramena i vašu treperavu put i miris koji se od vas širi...

Nebo je bilo vedro i modro, zima još i sada oštra, ali ipak nešto manje. Sasvim crna stabla pokazivala su, na vršcima potamnijela granja, zelene i nabrekle pupoljke.

- Kad ste daleko od mene, vidim vas u onoj haljini sa srebrenim dugmetima, ali kad ste je zapravo imali na sebi? Prvi put? Ne. Da, nosili ste je pripijenu uz tijelo, pod debelim ali mekim kaputom, upravo na dan našeg sastanka.

Rinuo je vrata cvjećarne i ušao.

- Želio bih hrpe cvijeća za Chloe - rekao je.

- Kad joj ga moramo uručiti? - upitala je cvjećarica.

Bila je mlada i krhka, ali su joj ruke bile crvene. Mnogo je voljela cvijeće.

- Odnosite ga sutradan izjutra, potom i k meni donesite mnogo cvijeća. Neka nam soba bude puna ljiljana, bijelih gladiola, ruža i mnogo drugog bijelog cvijeća, a složite također - to je nadasve važno! - veliku kitu crvenih ruža...

XVII

Braća Celibat odijevahu se za svadbu. Vrlo često bijahu pozivani, u ulozi pederskih djeveraca, jer su ostavljali dobar dojam. Bili su blizanci. Stariji se zvao Koriolan. Imao je crnu kovrčavu kosu, bijelu i nježnu put, djevičanski izgled, pravilan nos i plave oči iza debelih žutih trepavica.

Mlađi brat, po imenu Pegaz, bio je slične vanjštine, izuzevši trepavice koje su mu bile zelene; to je obično dostajalo da ih se međusobno razlikuje. Prihvatili su karijeru pederasta iz nužde ali i iz sklonosti, no kako su ih za obavljanje dužnosti pederskih djeveraca dobro plaćali, nisu više gotovo ništa radili i, nažalost, to kobno dangubljenje navodilo ih je od vremena do vremena na porok. Tako je Koriolan, uoči svadbe, zagriješio s nekom djevojkom. Pegaz ga je žestoko prekoravao, svejednako sam sebi trljajući kožu na križima sa smjesom badema-mužjaka, ispred velikog trokrilnog ogledala.

- U koliko si se sati vratio kući, hm? - rekao je Pegaz.

- Više se ne sjećam - odgovorio je Koriolan. - Pusti me na miru. Brini se za svoja križa.

Koriolan je čupao dlake s obrva pincetom za zaustavljanje krvi.

- Ti si bestidnik! - kazao je Pegaz. - S jednom djevojkom... Kad bi te vidjela tvoja tetka...

- Oh!... Ti to nikada nisi učinio? Hm? - rekao je Koriolan prijetećim tonom.

- A kada to? - kazao je Pegaz pomalo uznemireno.

Prekinuo je masažu i izveo nekoliko razgibavajućih pokreta pred ogledalom.

- U redu, neću dalje navaljivati - rekao je Koriolan. - Ne želim da zbog mene opet propadneš u zemlju. Zakopčaj mi radije gaće.

Imali su ponasebne gaće, sa šlicevima odostrag, pa ih je bilo teško zakopčati bez ičije pomoći.

- Ah! - cerekao se Pegaz - vidiš! Nemaš mi što predbaciti!...

- U redu, kažem ti! - opetovao je Koriolan. - Tko se danas ženi?

- Colin. Vjenčat će se s Chloe - odvratio je njegov brat sa zgražanjem.

- Zašto govoriš tim tonom? - zapitao je Koriolan. - Zgodan je, taj tip.

- Dakako da je zgodan - rekao je Pegaz zavidno. - Ali ona ima tako okrugle grudi, da je čovjek doista ne može sebi zamisliti kao momka...

Koriolan je pocrvenio.

- Ja nalazim da je lijepa... - promrmljao je. - Čovjeka hvata želja da joj dotakne grudi... Zar to na tebe ne djeluje?...

Brat blizanac ga je preneraženo pogledao.

- Kakav si mi ti pokvarenjak! - zaključio je odrešito. - Poročniji si no itko drugi... Jedan od idućih dana ćeš se još oženiti, i to nekom ženskom...

XVIII

Svećenik je izišao iz sakristohije, u pratnji požupa Trbonje i crkvenjaka Švicera. Ovi su nosili velike kutije od valovita kartona, pune ukrasnih stvarčica.

- Kad stigne kamion s Ličiocima, vi ćete ga, Joseph, sprovesti sve do oltara - rekao je Svećenik.

Doista, gotovo svi profesionalni Šviceri zovu se Joseph.

- Bojadišemo li sve u žuto? - zapitao je Joseph.

- S ljubičastim prugama - odvratio je Emmanuel Judo, zvan Trbonja, velika simpatična ljudina, kojemu su se odora i zlatan lanac ljeskali poput smrznutih nosova.

- Da - rekao je Svećenik - jer dolazi Bišćuk zbog blagoslova. Dođite sa mnom, ukrasit ćemo crkveni kor sa svim stvarčicama kojih ima u tim kutijama.

- Koliko će biti glazbenika? - upitao je Švicer.

- Sedamdeset tri - odgovorio je Trbonja.

- I četrnaestoro Djece vjere - kazao je ponosno Svećenik.

Švicer je to popratio dugim zviždukom: »Fiiijjuu...«

- A samo dvoje se ženi! - rekao je zadivljeno.

- Da - nadovezao je Svećenik. - Tako vam je to kad su u pitanju bogataši.

- Bit će mnogo svijeta? - zapitao je Trbonja.

- Sva sila! - kazao je Švicer. - Nosit ću svoju dugu crvenu halebardu i štap sa crvenom jabukom.

- Ni govora - usprotivio se Svećenik. - Potrebna je žuta halebarda i ljubičasti štap, djelovat će otmjenije.

Upravo su stigli ispod kora. Svećenik je otključao skrivena vratašca na jednom stupu sred stupovlja koje je pridržavalo svod i otvorio ih. Počeli su se uspinjati, jedan za drugim, uskim stepeništem koje je oponašalo Arhimedov zavoj. Neka maglovita svjetlost silazila je s visine.

Obišli su dvadeset četiri kruga zavojitog stepeništa i zastali da se malo ispušu.

- Vraški je naporno - kazao je Svećenik.

Švicer, koji je bio najniži, povlađivao je Svećeniku, a Trbonja, zatekavši se između dvije vatre, predao se toj konstataciji.

- Još dva i pol kruga - napomenuo je Svećenik.

Izronili su najposlije na platformu crkvenoga kora na strani suprotnoj od oltara, sto metara iznad tla, koji se kroz maglicu jedva nazirao. Oblaci su bez ikakva ustručavanja ulazili u crkvu i hujali kroz lađu kao goleme i sive pahulje.

- Sutra će biti lijep dan - rekao je Trbonja, njuškajući miris oblaka. - Mirišu na majčinu dušicu.

- S tračkom sijena bjelike - pridodao je Švicer - i njegov se miris čuti u zraku.

- Nadam se da će obred dobro uspjeti! - kazao je Svećenik.

Odložili su na pod kartonske kutije i započeli kititi stolce glazbenika svakakvim ukrasnim stvarčicama. Švicer ih je odmatao, puhao na njih da strese prašinu i dodavao ih Trbonji i Svećeniku.

Ponad njih trojice penjalo se stupovlje, uzdizalo i uzlazilo i činilo se da se sastaje negdje vrlo daleko. Lijep ugašen kamen, bijel poput kreme, što ga je milovao blagi sjaj dana, zrcalio je posvuda laganu i spokojnu svjetlost. Sasvim u visini, prelijevala se u plavozelenu.

- Valjalo bi nalaštiti mikrofone - rekao je Svećenik Šviceru.

- Upravo odmotavam posljednji ukras! - odvratio je Švicer - i odmah ću se za to pobrinuti.

Izvukao je iz torbe crvenu vunenu krpu i počeo snažno trljati stalak prvog mikrofona. Bila su u svemu četiri mikrofona, ravno porazmještena ispred stolaca na kojima je sjedio orkestar i tako kombinirana da je svakoj melodiji odgovarala stanovita zvonjava izvan crkve; dok bi se unutar crkve čula glazba.

- Požuri se, Joseph - naredio je Svećenik. - Emmanuel i ja smo završili posao.

- Pričekajte me - rekao je Švicer - valjda ću dobiti oprost za tih pet minuta.

Trbonja i Svećenik su ponovno stavili poklopce na kutije s drangulijama i poslagali ih u jedan kut galerije, kako bi ih ondje opet našli poslije vjenčanja.

- Gotov sam - doviknuo je Švicer.

Zakopčali su, sva trojica, remenje svojih padobrana i vinuli se ljupko i gipko u prazninu. Tri velika šarolika cvijeta rastvorila su se, svilenkasto šušteći, i spustila se bez zapreka na glatke ploče glavne lađe.

XIX

- Držiš li da sam lijepa?

Chloe je samodopadno promatrala svoj odraz u vodi malog srebrenog bazena posutog pijeskom, u kojem se razuzdano bacakala crvena ribica. Na njezinu je ramenu sivi miš sa crnim brkovima trljao nožicama njuškicu i promatrao promjenljive odraze.

Chloe je navukla čarape, tanke poput dima tamjana, u istoj boji kao i njezina zlaćana koža, i obukla visoke cipele od bijele kože. Što se ostalog tiče, bila je posve naga, izuzmemo li tešku narukvicu od bijelog zlata, zbog koje joj je nježan ručni zglob djelovao još krhkije.

- Misliš li da je vrijeme da se odjenem?...

Miš se odsklizao niz obli Chloein vrat i pronašao novo uporište na dojci. Pogledao ju je odozdo i činilo se da misli to isto.

- Onda, stavljam te na pod! - rekla je Chloe. - Znaš li ti da se večeras vraćaš Colinu. Reći ćeš doviđenja ovima ovdje!...

Položila je miša na tepih, bacila pogled kroz prozor, iznova spustila zastor i približila se krevetu. Tu je ležala njezina bijela haljina, posve raširena, i dvije haljine u boji bistre vode za Isis i Aliseu.

- Jeste li spremne?

Alise je pomagala Isis, u kupaonici, da se počešlja. One su također već imale na sebi čarape i cipele.

- Ne napredujemo prebrzo ni vi ni ja! - upozorila je Chloe hineći strogost. - Znete li vi, djeco moja, da se jutros udajem?

- Imaš još cijeli sat! - odgovorila je Alise.

- To je sasvim dovoljno - rekla je Isis. - A već si i počešljana!

Chloe se nasmijala tresući uvojcima. Bilo je vruće u zaparenoj kupaonici, a Aliseina leđa tako zamamna da ih je Chloe nježno pomilovala plosnatim dlanovima. Isis, koja je sjedila pred zrcalom, poslušno je prepuštala glavu Aliseinim odmjerenim pokretima.

- Golicaš me! - napomenula je Alise, koja se počela smijati.

Chloe ju je namjerno milovala po škakljivim mjestima, od pazuha pa sve do bokova. Aliseina je koža bila topla i puna jedrine.

- Pokvarit ćeš moju punđu - napomenula je Isis, koja je sebi uređivala nokte da joj prođe vrijeme.

- Obadvije ste lijepe - rekla je Chloe. - Prava je šteta što ne možete ići ovako gole, voljela bih da ostanete samo u čarapama i cipelama.

- Odmah da si se odjenula, bebice moja - kazala joj je na to Alise. - Sve ćeš upropastiti.

- Zagri me - rekla je Chloe. - Tako sam zadovoljna!

Alise ju je istjerala iz kupaonice i Chloe je sjela na postelju. Smijala se iz čista mira motreći čipke na svojoj haljini. Stavila je, kao prvo, mali grudnjak od celofana i gaćice od bijelog satena, što su ih njezine jedre obline straga ljupko ispupčile.

XX

- Uspjelo? - upitao je Colin.

- Još nije - odvratio je Chick.

Chick je po četrnaesti put pokušao zavezati čvor na Colinovoj kravati, i to mu još ni sada nije polazilo za rukom.

- Možda bi mogao pokušati s rukavicama - predložio je Colin.

- Zašto? - zapitao je Chick. - Misliš li da će lakše ići?

- Ne znam - odgovorio je Colin. - To je sasvim nepreuzetna pomisao.

- Dobro smo učinili što smo se upustili u to mnogo ranije! - napomenuo je Chick.

- Svakako! - rekao je Colin. - Ali, hoćeš-nećeš, svejedno ćemo zakasniti ako ne uspijemo zavezati kravatu.

- Oh! - uskliknuo je Chick. - Već ćemo nekako uspjeti.

Izveo je splet hitrih pokreta, međusobno usko povezanih, i snažno zategao oba kraka. Kravata je pukla po sredini i ostala mu visjeti među prstima.

- To je treća po redu - pripomenuo je Colin, ali kao netko tko je odsutan duhom.

- Oh! - uzdahnuo je Chick. - Da, znam...

Skljokao se na stolac i zamišljeno se češao po bradi.

- Ne znam što je posrijedi - rekao je.

- Ni ja - kazao je Colin. - Ali stvar je abnormalna.

- Da - odgovorio je Chick kratko i jasno. - Pokušat ću je zavezati naslijepo.

Uzeo je četvrtu kravatu i omotao je posve nehajno oko Colinova vrata, uporno prateći pogledom let jednog zuzujavca, kao da ga to silno zanima. Provukao je deblji krak ispod tanjeg, usmjerio ga iznova prema uzlu, učinivši krug na desnu stranu, zatim ga je ponovno provukao ispod i, nažalost, baš u tom času, oči su mu se spustile na vlastito djelo i kravata se grubo zauzlala i prignječila mu kažiprst. Iz grla mu se izvilo bolno kvocanje.

- Tako joj pakla i ništavila! - kriknuo je. - Krava!!!

- Je li ti učinila nažao? - zapitao je Colin pun sažaljenja.

Chick je krepko sisao sebi prst.

- Imat ću posve crni nokat - rekao je.

- Jadan stari moj! - kazao je Colin.

Chick je nešto promrmljao i zapiljio se u Colinov vrat.

- Samo minutu... - šapnuo je on. - I čvor je gotov... Ne miči se...

Oprezno je pošao natraške ne skidajući oči s Colina i pograbio sa stola, iza sebe, bocu s učvršćivačem za pastelne boje. Približio je polagano ustima gornji kraj cjevčice za štrcanje i bešumno se primakao Colinu. Ovaj je pak pjevušio, napadno buljeći u strop.

Mlaz tekuće prašine poštrcao je kravatu po sredini čvora. Ona se naglo trznula i hitro odskočila, a zatim se ukočila, prikovana na mjestu stvrdnutom smolom.

XXI

Colin je izišao iz svoje kuće u pratnji Chicka. Uputili su se pješice po Chloe. Nicolas će otići ravno u crkvu da bi im se tek ondje pridružio. Zasad je još morao nadgledati iskuhavanje nekog specijaliteta, što ga je otkrio u Gouffeu i od kojega je očekivao čudesa.

Na putu se nalazila knjižara pred kojom je Chick zastao kao ukopan. U samoj sredini izloga kriješio se, kao kakav skupocjen nakit, primjerak Partreova *Pljesniva zadaha*, u uvezu od ljubičasta marokena, s grbom vojvotkinje de Bovouard.

- Ooh! - uskliknuo je Chick. - Pogledaj ti ovo...

- Što? - upitao je Colin koji se vratio natrag. - Ah! To?...

- Da - rekao je Chick.

Od požude mu je počela curiti slina. Između njegovih stopala oblikovao se malo-pomalo potočić i počeo teći prema rubu pločnika, zaobilazeći sićušne nejednakosti u prašini.

- Pa dobro! - napomenuo je Colin. - Tu knjigu već imaš?...

- Ne u ovakvom uvezu... - odvratio je Chick.

- Oh! Prestani već jednom - zaprijetio je Colin. - Dođi, žuri nam se.

- Vrijedi bar jednu ili dvije duplofinte - rekao je Chick.

- Dakako - potvrdio je Colin, koji se ponovno udaljio.

Chick je isprevrnuo sve džepove.

- Colin! - zazvao je on... - Posudi mi nešto novaca.

Colin se opet zaustavio. Odmahnuo je ražalošćeno glavom.

- Mislim da dvadeset pet tisuća duplofinti koje sam ti obećao - rekao je on - neće baš dugo potrajati.

Chick se zacrvenio, spustio nos, ali je ipak pružio ruku. Zgrabio je novac i odjurio u knjižaru. Colin ga je zabrinuto čekao. Kad je spazio Chickov razdragan izraz lica, ponovno je odmahnuo glavom, ovaj put sažalno, a na njegovim se usnama ocrtao polusmiješak.

- Ti si lud, jadni moj Chick! Koliko si je platio?

- To uopće nije važno! - odgovorio je Chick. - Požurimo se.

Ubrzali su korak. Činilo se da odsad Chick jaše na letećim zmajevima.

Pred vratima Chloeine kuće ljudi su promatrali lijepa kola koja je naručio Colin, a skupa s njima izručili su mu i obrednog šoferu. U

unutrašnjosti bijahu posve presvučena bijelim krznom, tako da je u njima bilo toplo, a čula se i glazba.

Nebo je i dalje bilo plavo, oblaci lepršavi i prozračni. Nije bilo pretjerano hladno. Zima se približavala kraju.

Pod u liftu se naglo naduo pod njihovim nogama i, kao u velikom mekanom grču, podigao ih je na željeni kat. Lift se pred njima rastvorio. Pozvonili su, otvorili su im vrata. Chloe ih je već čekala.

Povrh svoga grudnjaka od celofana, malih bijelih gaćica od satena i svilenih čarapa, imala je na tijelu još dvije guste naslage muslina i dugu koprenu od tila koja se spuštala s njezinih ramena ostavljajući joj glavu potpuno slobodnu.

Alise i Isis bijahu odjevene na isti način, ali njihove su haljine bile u boji vode. Kovrčave vlasi blistale su im na suncu i rušile se zaobljeno na njihova ramena, onako bujne, teške i mirisne. Čovjek nije znao koju da odabere. Colin je, međutim, znao. Nije se usudio zagrliti Chloe da ne poremeti sklad njezine vjenčanice i frizure, pa je to nadoknadio hvatajući Alise i Isis. One su mu se drage volje prepustile, vidjevši koliko je sretan.

Cijela je soba bila ispunjena bijelim cvijećem što ga je izabrao Colin, a na jastuku još rasporemljena kreveta ležala je jedna crvena ružina latica. Miris cvijeća i djevojački parfem savršeno su se izmiješali, pa se Chick osjećao kao pčela u košnici. Alise je zataknila u kosu orhideju boje sljeza, Isis skerletnu ružu a Chloe veliku bijelu kameliju. U ruci je držala stručak ljiljana i vjenčić nedavno ubranog bršljanova lišća, koje se caklilo od svježine, blještao je kraj njezine debele narukvice od bijela zlata. Zaručnički joj je prsten bio optočen četverouglastim, odnosno dugoljastim dijamantima koji su ispisivali Colinovo ime u Morzeovoj abecedi. U jednom kutu, ispod snopa cvijeća pomaljao se vršak lubanje filmskog snimatelja koji je očajnički vrtio svoju ručicu.

Colin je pozirao nekoliko trenutaka skupa s Chloe, a potom i Chick, Alise i Isis. I tada su se svi skupili i slijedili Chloe, koja je prva uletjela u lift. Kabeli prenakrcanog dizala toliko su se istegli zbog svoje tovarnine da uopće nije bilo potrebno pritisnuti na dugme, ali se zato čeljad pobrinula da iziđe van u jedan mah, kako ne bi s kabinom ponovno odletjela uvis.

Šofer je otvorio vrata automobila. Tri djevojke i Colin popeli su se u kola i zasjeli na stražnja sjedišta. Chick se smjestio sprijeda i odmah su krenuli. Svi ljudi na ulici okretali su se za njima i oduševljeno mahali rukama, vjerujući da je u pitanju Predsjednik, a zatim je svatko iznova kretao svojim putem, misleći tek na blještave i pozlaćene stvari.

Crkva nije bila previše udaljena. Kola su opisala elegantnu sroliku krivulju i zaustavila se podno stepenica.

Pod crkvenim trijemom, između dva izrezbarena stupa, Svećenik, Trbonja i Švicer naveliko su paradirali uoči vjenčanja. Iza njih spuštahu se do samog tla dugi zastori od bijele svile i četrnaestoro Djece vjere izvodilo je nekakav balet. Dječaci su bili odjeveni u bijele bluže, crvene hlačice i bijele cipelice. Mjesto hlača djevojčice su nosile crvene plisirane suknjice, sa zataknutim crvenim perom u kosi. Svećenik je udarao u veliki bubanj, Trbonja je puhao u sopile, dok je Švicer skandirao ritam s meksičkim marakasom. Sva trojica pjevala su u zboru pripjev, nakon čega je Švicer načeo nekoliko taktova sa činelama, a potom pograbio kontrabas i izveo s gudalom jedan senzacionalan korus, improvizirajući na neku prigodnu glazbu.

Sedamdeset tri glazbenika već su uvelike svirala na crkvenom kuru i zvana su zvonila punim zamahom.

Odjednom je zabrenčao kratak disonantan akord, jer se dirigent prekomjerno približio rubu i strovalio u prazninu. Smjesta je uskočio zamjenik i nastavio dirigirati orkestrom. U času kad se dirigent stropoštao na kamene ploče glazbenici su odsvirali drugi akord da pokriju tresak njegova pada, ali se crkva zatresla od samog temelja.

Colin i Chloe su zadivljeno promatrali paradu Svećenika, Trbonje i Švicera, dok su dva podšvicera čekala straga, na vratima crkve, čas kad će istaknuti halebardu.

Svećenik je zabubnjao posljednji put, žonglirajući batićima. Trbonja je izvijao iz svoje frule piskavo mijaukanje koje je bacilo u pobožan trans polovicu bogomoljki, poredanih duž stepenica, zato da vide mladenku, dok je Švicer, pri posljednjem akordu, prepilio strune na svom kontrabasu. Tada je četrnaestoro Djece vjere, jedno po jedno, sišlo stubama i djevojčice su se poredale nadesno, a dječaci nalijevo od vrata automobila.

Chloe je izišla. Bila je zanosno lijepa u bijeloj haljini i sjajila se od sreće. Slijedile su je Alise i Isis. Nicolas je upravo stizao i približio se skupini. Colin je uhvatio Chloe za ruku. Nicolas je prihvatio Isisinu ruku, a Chick Aliseinu, i oni se tad uspnu stubama u pratnji braće Celibat, pederskih djeveraca. Koriolan je hodao zdesna, a Pegaz slijeva, dok su Djeca vjere također pristizala u parovima, umiljavajući se i mazeći duž cijelog stubišta. Svećenik, Trbonja, i Švicer složili su svoja glazbala i, čekajući, zaplesali kolo.

Na vrhu stepenica Colin i njegovi prijatelji izveli su zamršen splet pokreta i prevrstali se tako da na primjeren način stupe u crkvu: Colin s Aliseom, Nicolas vodeći Chloe ispod ruke, zatim Chick i Isis i, najposlije, braća Celibat, ali ovaj puta Pegaz zdesna i Koriolan slijeva. Svećenik i njegovi navijači prestali su se vrtjeti da bi se postavili na čelo povorke, a svi ostali, pjevajući neki stari gregorijanski pjev, nahrupili su također na vrata. Na prolazu su im podšviceri razbijali o glave oble posudice od tanka kristala s blagoslovljenom vodicom i zabadali im u vlasi zapaljene štapiće tamjana, koji su za muškarce izgarali žutim plamenom a za žene ljubičastim.

Na crkvenom ulazu stajali su nanizani vagoneti. Colin i Alise su se smjestili u prvi i smjesta krenuli. Upali su u neki mračan hodnik koji je mirisao po religiji. Vagonet je klizio po tračnicama uz grmljavinsku tutnjavu, a i glazba je već odjekivala svom silinom. Na kraju hodnika vagonet se zabio u neka vrata, odbio se natrag pod pravim kutem i tad se pojavio Svetac obasjan zelenom svjetlošću. Pravio je užasne grimase, tako da se Alise stisla uz Colina. Goleme su im paučine pometale lice tako da su im se pojedini ulomci iz molitava vraćali u pamćenje. Druga je vizija bila vizija Djevice, a kod treće, kad su se zatekli sučelice Bogu, Colin se već prisjećao cijele molitve i mogao ju je izgovoriti Alisei.

Vagonet se, sred zagušljive lomljave, pomolio ispod svoda pobočnog prostora među stupovljem i tu se naglo zaustavio. Colin je sišao, pustio je Aliseu da dođe na svoje mjesto i pričekao Chloe, koja je ubrzo izronila.

Bacili su pogled na glavnu lađu. Bilo je tu mnoštvo svijeta. Skupili su se ondje svi ljudi koji su ih poznavali, da bi slušali glazbu i uživali u tako prekrasnoj ceremoniji.

Tog trena pojavili su se Trbonja i Švicer, u svojim lijepim odorama, prevrćući se u skoku i prethodeći Svećenika koji je pak vodio Biščuka. Svi su ustali na noge, dok je Biščuk sjeo u veliki baršunasti naslonjač. Škripanje stolaca na kamenim pločama zvučalo je vrlo skladno.

Glazba je iznenada prestala. Svećenik je kleknuo pred oltar, udario triput glavom o zemlju, a Trbonja se zaputio spram Colina i Chloe da ih sprovede do njihovih mjesta, dok je Švicer razmještao Djecu vjere na obje strane oltara. U crkvi je zavladao vrlo duboka tišina i nazočna je svjetina zadržavala dah.

Velike su svijeće posvuda bacale svjetlucave snopove zraka na pozlaćene premete od kojih su se odbijale i rasprskavale u svim smjerovima, a široke žute i ljubičaste pruge na zidovima davale su lađi izgled zatka polegnute divovske ose, viđenog iznutra.

Gore u visini, glazbenici su otpočeli svirati neku neodređenu himnu. U crkvu su uplovljavali oblaci. Donosili su sa sobom miris korijandra i planinske trave. U crkvi je bilo toplo i svi su se osjećali obavljajući nekom vatiranom i dobroćudnom atmosferom.

Klečeći ispred oltara na jastucima za molitvu, koji su bili presvučeni bijelim baršunom, Colin i Chloe su se držali za ruke i čekali. Svećenik je pred njima hitro prelijetao očima debelu knjižurinu, jer se više nije sjećao misnih izreka. Od vremena do vremena bi se okrenuo da baci pogled na Chloe, jer mu se silno sviđala njezina haljina. Najposlije je prestao okretati stranice, uspravio se i rukom dao znak dirigentu, koji započne s uvertirom.

Svećenik je duboko udahnuo i otpočeo obred pjevanja, podržavan potmulim ječanem jedanaest začepljenih trubli koje su jednoglasno svirale. Biščuk je slatko dremuckao, rukom oslonjen na biskupsku palicu. Znao je da će ga probuditi čim na njega dođe red u pjevanju.

Uvertira i misni obred bijahu skladani na klasične teme bluesa. Za Prisegu Colin je unaprijed naručio da im sviraju staru dobro poznatu melodiju, po imenu *Chloe*, u aranžmanu Dukea Ellingtona.

Sučelice Colinu se vidio Isus, kako visi uza zid na velikom crnom križu. Izgledao je sretan što su i njega pozvali i promatrao je sve sa zanimanjem. Colin je držao Chloeinu ruku i neodređeno se smiješio Isusu. Bio je malo umoran. Ta ga je ceremonija vrlo skupo stajala, pet tisuća duplofinti, pa je bio zadovoljan što je uspjela.

Svud uokolo oltara stajalo je cvijeće. Dopadala mu se i glazba koju su svirali u tom času. Spazio je pred sobom Svećenika i prepoznao melodiju. Tada je blago zaklopio vjeđe, nagnuo se malo prema naprijed i izgovorio: »Da«.

Chloe je također rekla »Da«, a Svećenik im je krepko stisnuo ruke. Orkestar je još jače zasvirao i Biščuk se podigao da održi propovijed. Švicer se prikrao između dva reda osoba da bi jako opalio štapićem Colina po prstima, koji je maloprije otvorio molitvenik umjesto da posluša propovijed.

XXII

Bišćuk je otišao; Colin i Chloe su već stajali u sakristohiji, a uzvanici su im stiskali ruku i govorili pogrдне riječi ne bi li im donijele sreću. Drugi su im pak davali savjete za noć. Našao se tu i neki kolporter, nuđajući im u tome smislu poučne fotografije. Počeli su osjećati veliki umor. Glazba je i dalje svirala i ljudi su plesali u crkvi, gdje su ih posluživali posvećenim sladoledom i nabožnim osvježavajućim pićima, uz male sendviče s bakalarom. Svećenik je ponovno navukao svoju svakodnevnu mantiju, s velikom rupom na stražnjici, ali je već računao kako će sebi kupiti jednu posve novu s dobitkom izvučenim iz onih pet tisuća duplofinti. Povrh toga je maločas nasamario orkestar, kao što se to obično radi, i odbio je da isplati naknadu za angažman glavnog dirigenta zato što je duša tog jadnika otišla na drugi svijet prije samog početka. Trbonja i Švicer razodijevali su Djecu vjere zato da sprema na mjesto njihove kostime, a Švicer je posebice djevojčice preuzeo na sebe. Dva honorarno zaposlena podšvicera dala su već petama vjetra. Kamion ličilaca je čekao vani. Radnici su se spremali da skinu sa zidova žutu i ljubičastu boju kako bi je nanovo prelili u neke doista gadljive kantice.

Kraj Colina i Chloe, ljudi su čvrsto stiskali ruke i Alisei i Chicku, Isis i Nicolasu. Braća Celibat, naprotiv, dijelila su uokolo svoj stisak ruke. Kad je Pegaz spazio da mu se brat odviše približio Alisei koja je stajala blizu njega, uštipnuo ga je svom snagom za bok, postupajući s njim kao sa seksualno poremećenim tipom.

Zadržalo se još oko dvanaestoro osoba. Bijahu to osobni Colinovi i Chloeini prijatelji koji su morali doći na poslijepodnevni prijem. Svi su zajedno izišli iz crkve, dobacujući posljednji pogled cvijeću oko oltara, a kad su stigli do stubišta, osjetili su kako im hladan zrak brije u lice. Chloe je počela kašljati i spustila se vrlo brzo niza stube da što prije uđe u topli automobil. Sklupčala se među jastucima i pričekala Colina.

Ostali su zastali na trijemu promatrajući odlazak glazbenika, koje su odvodili u crnim maricama, jer su svi odreda bili preko glave u dugovima. Stiskali su se poput sardina i puhali, za osvetu, u svoja

glazbala, u čemu su nadasve prednjačili gudači podižući jezovitu cilik-graju.

XXIII

Upadljivo kvadratna oblika, s prilično visokim stropom, Colinova je soba upijala danje svjetlo izvana kroz prostrani prozor, koji je bio visok pedeset centimetara i pružao se po cijeloj dužini zida na otprilike metar i dvadeset centimetara od poda. Pod je bio prekriven debelim svjetlonarančastim tepihom, a zidovi presvučeni tapetama od prirodne kože.

Krevet nije stajao na tepihu nego na svojevrsnoj platformi koja se dizala na pola visine zida. Pristupalo mu se malim ljestvama od navoštene hrastovine, koje su bile pojačane crvenim i bijelim bakrom. Tako oblikovana niša, pod krevetom, služila je kao budoar. U njoj su se nalazile knjige i udobni naslonjači i fotografija Dalaj-Lame.

Colin je još spavao. Chloe se upravo probudila i promatrala ga je. Kosa joj je bila raščupana, pa je ovako izgledala još mlađa. Na krevetu je ostala samo jedna plahta, i to donja, sve ostalo razletjelo se po cijeloj prostoriji koju su odlično zagrijavale vatrene štrcaljke. Chloe je sada sjedila, naslonivši bradu na koljena, i trljala je oči, a zatim se protegnula i opet se izvalila nauznak da se jastuk svinuo pod njezinom težinom.

Colin je bio ispružen potrbuške, rukama obgrlivši uzglavlje, a slinio je poput odraslog djeteta. Chloe je prasnula u smijeh i kleknula do njega da ga silovito prodrma. Probudio se, podigao se na ručne zglobove, sjeo i zagrlio ju je prije nego je rastvorio oči. Chloe mu se prepustila sa stanovitom nasladom, usmjeravajući ga prema izabranim mjestima. Imala je jantarastu kožu i slasnu poput kolača od badema.

Sivi miš sa crnim brkovima uzverao se ljestvama i upozorio da ih Nicolas već očekuje. Prisjetili su se da idu na put i hitro iskočili iz kreveta. Miš se okoristio njihovom nepažnjom i dobro je zagrabio u veliku kutiju čokolade s plodovima zapote, koja se nalazila na začelju postelje.

Hitro su se umili i dotjerali, navukli na sebe pristalu odjeću i pohitali u kuhinju. Nicolas ih je, naime, pozvao da doručkuju na njegovu posjedu. Za njima je išao miš, ali se zaustavio u hodniku. Htio je

vidjeti zašto sunca ne prodiru više u nj tako dobro kao obično, i nakanio ih je izgrditi na pasja kola.

- Onda - pitao je Nicolas - jeste li dobro spavali?

Nicolasove su oči bile okružene podočnjacima, a i ten mu je bio manje-više mutan.

- Odlično - odgovorila je Chloe, koja se skljkala na stolac jer joj je bilo teško stajati.

- A ti? - propitao se Colin, koji se pokliznuo i našao se iznebuha na podu, ne potrudivši se baš nimalo da se za nešto uhvati.

- Otpratio sam Isis kući - rekao je Nicolas - a ona me je ponudila pićem, kao što se i pristoji.

- Zar joj roditelji nisu bili kod kuće? - zapitala je Chloe.

- Ne - odvratio je Nicolas. - Bile su ondje samo njezine dvije sestrične, i sve tri skupa su nepopustljivo zahtijevale da ostanem.

- Koliko su godina navršile? - upitao ga je podmuklo Colin.

- Ne znam - kazao je Nicolas. - Ali, onako na dodir, jednoj bih dao šesnaest, a drugoj osamnaest godina.

- Jesi li ondje proveo noć? - raspitivao se tvrdoglavo Colin.

- Eh... - rekao je Nicolas - sve tri su se malo nacvrcale, tako da sam ih onda... morao staviti u krevet. Isisin je krevet vrlo velik... Bilo je mjesta još za jednoga. Nisam vas htio probuditi pa sam tako s njima prespavao.

- Prespavao?... - rekla je Chloe. - Mora da je krevet bio vrlo tvrd, jer ti uistinu loše izgledaš...

Nicolas se nakašljao na pomalo neprirodan način i počeo se užurbano vrtjeti oko električnih aparata.

- Kušajte ovo - predložio im je da promijeni temu razgovora.

Bile su to pasirane marelice, izmiješane s datuljama i šljivama, u uljastom sirupu koji je odozgo imao prevlaku prženog šećera.

- Hoćeš li moći voziti? - upitao je Colin.

- Pokušat ću - odgovorio je Nicolas.

- Dobro je - rekla je Chloe - Posluži se i ti, Nicolas.

- Više volim nešto jače što će me okrijepiti - kazao je Nicolas.

Pripremio je za sebe neki strašan napitak, praćen radoznalim Colinovim i Chloeinim očima. Napitak je sadržavao bijelo vino, veliku žlicu octa, pet žutanjaka, dvije ostrige i pet grama sitno isjeckana

mesa, te svježih vrhnje i prstovet sodnog hiposulfita. Sve je to sasuo sebi u ždrijelo, iz kojega se izvijao šum ciklotrona u punoj brzini.

- Onda? - zapitao je Colin, koji se umalo nije zadavio od smijeha, kad je vidio Nicolasovo kreveljenje.

- U redu stvar... - odgovorio je s mukom Nicolas.

I doista, tamni kolobari oko njegovih očiju su naglo iščezli kao da je netko preko njih prešao benzinom, a ten mu je vidljivo posvijetlio. Frkao je kao konj, stisnuo pesti i zacrvenio se. Chloe ga je pomalo uznemireno promatrala.

- Da ti nije zlo u trbuhu, Nicolas?

- Ni govora... - zaderao se Nicolas. - Svršeno je. Dovršite sve pripreme za put, pa ćemo odmah zatim krenuti.

XXIV

Velika bijela kola krčila su oprezno sebi put kroz utrte kolosijeke na cesti. Colin i Chloe, koji su sjedili na stražnjim sjedištima, motrili su krajolik sa stanovitom nevoljkošću. Nebo je bilo posve nisko, nekakve crvene ptice letjele su ražom telegrafskih žica, podižući se uvis i spuštajući se ravnomjerno s njima, a njihovi kreštavi krikovi odbijahu se od olovaste vodene površine u barama.

- Zašto smo ovuda prošli? - upitala je Chloe Colina.

- To je kraći put - objasnio je Colin. - On je zapravo obvezatan. Uobičajena je cesta sasvim dotrajala. Svi su se htjeli voziti samo po njoj, jer je ondje neprestance vladalo lijepo vrijeme, tako sada preostaje jedino ova cesta. Ne uznemiruj se. Nicolas zna voziti.

- Nelagodno mi je zbog ove svjetlosti - rekla je Chloe.

Srce joj je ubrzano kucalo, kao da je stegnuto u odviše krutu čahuru. Colin je rukom obujmio Chloe i prstima obuhvatio njezin dražestan vrat, podno kose, kao da hvata kakvo mače.

- Tako, tako - kazala je Chloe, uvlačeći glavu među ramena jer ju je Colin škakljao. - Dodiruj me, posve samu me je strah...

- Hoćeš li da namjestim žuta stakla? - upitao je Colin.

- Namjesti nekoliko boja...

Colin je pritisnuo na zelenu, plavu, žutu, crvenu dugmad i odgovarajuća su stakla zamijenila ona obična na automobilu. Moglo se gotovo pomisliti da sada prolaze kroz samu dugu, a kad god bi projurili kraj telegrafskog stupa, šarolike bi sjene plesale na bijelom krznu. Chloe se već bolje osjećala.

S obje strane ceste vidjela se mršava i oniska mahovina, izbljedjele zelene boje, a tu i tamo kakvo savijeno i ogoljelo stablo. Nijedan dašak vjetra nije mreškao velike naslage blata koje je šikljalo pod automobilskim kotačima. Nicolas se doista mučio da sačuva nadzor nad pravcem vožnje i s velikim je naporom zadržavao kola u sredini razrovanoga kolnika. Okrenuo se načas prema natrag.

- Nemojte se ljutiti - rekao je Chloe - to neće dugo potrajati. Cesta se ubrzo mijenja.

Chloe je bacila pogled kroza staklo na desnoj strani i odjednom su je prošli srsi. Neka ljuskava zvijer, na dvije noge, promatrala ih je stojeći kraj telegrafskog stupa.

- Pogledaj, Colin... Što je to?...

- Ne znam - odgovorio je. - Ali nema zločesti izgled...

- To je jedan od ljudi koji se brinu za održavanje vodova - dobacio je Nicolas preko ramena. - Odjeveni su na taj način da im blato ne prodire do kože...

- Kako je samo ružan... bilo je to vrlo ružno - mrmljala je Chloe. Colin ju je poljubio.

- Ne boj se, draga moja Chloe, bio je to samo čovjek...

Činilo se da kotači odsada kotrljaju po tvrđem tlu. Neka mutna svjetlost bojadisala je obzorje.

- Gledaj - rekao je Colin. - Evo sunca...

Nicolas je niječno zatresao glavom.

- To su rudnici bakra - protumačio je on. - Upravo sada ćemo proći kroz njih.

Miš koji se nalazio pokraj Nicolasa našulio je uho.

- Da - pridodao je Nicolas. - Bit će vruće.

Cesta je zavijala više puta. Blato se počelo pušiti. Automobil je bio obavijen bijelim parama s jakim vonjem bakra. Potom se blato sasvim stvrdnulo i, najposlije, izronio je čak i kolnik, ispučan i prašan. Sprijeda, u daljini, treperio je zrak kao ponad kakve velike peći.

- Ne sviđa mi se ta cesta - potužila se Chloe. - Ne možemo li se kretati nekom drugom stranom?

- Ne postoji drugi put osim ovog - odvratio je Colin. - Hoćeš li Gouffepvu knjigu?... Uzeo sam je...

Nisu bili ponijeli sa sobom drugu prtljagu, računajući na to da će sve što im zatreba kupovati putem.

- Da spustimo stakla u boji? - predložio je opet Colin.

- Da - kazala je Chloe. - Sada je svjetlost manje neugodna.

Cesta je ponovno naglo zaokrenula i oni se nađoše sred rudnika bakra. S obje su se strane, naime, u katovima spuštali nekoliko metara naniže. Goleme naslage zelenkastog bakra rasprostirale su u nedogled svoju jalovost. Stotinjak ljudi, odjevenih u nepropusne kombinezone, vrzmalo se oko ognjeva. Drugi su slagali uvis, u obliku pravilnih piramida, gorivo koje su bez prestanka dovozili električni vagoneti. Pod učinkom visoke topline, bakar se talio i tekao u crvenim potocima kojima je plovila spužvasta drozga skrutnuta kao

kamen. Na određenim su ga mjestima sakupljali u velike rezervoare iz kojih su ga isisavali strojevi i pretakali u jajolike cijevi.

- Kakav strašan posao... - rekla je Chloe.

- To se prilično dobro plaća - pripomenuo je Nicolas.

Nekoliko je ljudi prekinulo rad, zagledavši se u automobil koji je upravo prolazio. U njihovim se očima primjećivala samo ponešto podrugljiva samilost. Bijahu plećati i snažni, izgledali su kao da im ništa na svijetu ne može nauditi.

- Nismo im baš simpatični - kazala je Chloe. - Pođimo smjesta oдавde.

- Oni rade... - napomenuo je Colin.

- To nije nikakav razlog - odgovorila je Chloe.

Nicolas je malo povećao brzinu. Kola su jurila po izrovanoj cesti, usred štropota strojeva i bakra koji se talio.

- Uskoro ćemo stići na staru cestu - kazao je Nicolas.

XXV

- Zašto su tako puni prezira? - upitala je Chloe. - Pa nije baš sjajno raditi...

- Rekli su im da je to dobro - objasnio je Colin. - Općenito se smatra da je dobro raditi. U stvari, nitko tako ne misli. Čine to iz navike i zato da o tom ne razmišljaju, upravo tako.

- U svakom slučaju, silno je glupo raditi posao što bi ga mogli obavljati strojevi.

- Valja sagraditi strojeve - rekao je Colin. - A tko će njih napraviti?

- Oh! Da. Očito - nadovezala je Chloe. - Da se snese jaje, potrebna je kokoš, čim se domognemo kokoši, možemo imati gomile jaja. Bolje je dakle početi od kokoši.

- Valjalo bi doznati - kazao je Colin - tko sprečava izgradnju strojeva. Po svoj prilici, nedostaje vrijeme. Ljudi gube vrijeme. Ljudi gube vrijeme na život, pa im stoga za rad ne ostaje više vremena.

- Nije li, bolje reći, baš obrnuto? - upozorila je Chloe.

- Nije - produžio je Colin. - Kad bi imali vremena da sagrade strojeve, nakon toga ne bi više ništa morali raditi. Time želim reći da oni rade za život mjesto da rade na izgradnji strojeva koji bi im omogućavali da žive bez rada.

- To je komplicirano - rekla je Chloe.

- Nije - odgovorio je Colin. - Naprotiv, to je vrlo jednostavno. Moralo bi to, dakako, nastupiti postepeno. Ali ljudi gube toliko vremena proizvodeći stvari koje se troše...

- Pa misliš li ti da oni ne bi više voljeli ostati kod kuće i ljubiti svoju ženu, odnosno ići na bazen i na zabave?

- Ne bi - kazao je Colin. - Zato što na to uopće ne misle.

- Ali zar je njihova pogreška ako vjeruju da je dobro raditi?

- Nije - odvratio je Colin. - To nije njihova pogreška. Tako je zato što su im kazali: »Raditi je sveto, raditi je dobro i lijepo, rad je prije svega i samo radnici imaju pravo na sve.« Samo što su stvar tako podesili da ih sile da rade cijelo vrijeme, pa onda više nemaju kada koristiti se svojim pravima.

- Ali, ne znači li to da su glupi? - kazala je Chloe.

- Da, glupi su - odvratio je Colin. - Upravo se zato slažu s onima koji ih uvjeravaju da je rad nešto najbolje što postoji. Na taj način

izbjegavaju razmišljanje, ne streme napredovanju i oslobađanju od rada.

- Razgovarajmo o nečem dugom - predložila je Chloe. - Te su teme užasno zamorne. Reci mi sviđa li ti se moja kosa?

- Već sam ti rekao...

Povukao ju je k sebi na koljena. Osjećao se iznova do kraja sretan.

- Već sam ti kazao da mi se jako sviđaš u cijelosti i u pojedinostima.

- Ako je tako, utanačuj - rekla je Chloe, prepuštajući se Colinovim zagrljajima, mazno kao bjelouška.

XXVI

- Oprostite, gospodine - rekao je Nicolas. - Da li gospodin želi da se ovdje iskrcamo?

Auto se zaustavio ispred jednog hotela uz rub ceste. Tu je cesta bila dobra, glatka, prelijevala se fotogeničnim odrazima s obje ju je strane obrubljivalo savršeno valjkasto drveće, svježa trava, bila je osunčana, krave su pasle u poljima, međe su bile crvotočne, a živice u cvijetu, na jabukama su rasle jabuke, bilo je i uvelog lišća u malim gomilama, i snijega tu i tamo da krajolik ne bude jednoličan, te palmi, mimoza i borova sa sjevera u vrtu hotela, pa i neizostavan riđokosi i čupavi dječak koji je vodio dvije ovce i razigrana psa. Na jednoj strani ceste je puhalo a na drugoj nije. Tek je svako drugo stablo bacalo sjenu, i samo su se u jednom jarku nalazile žabe.

- Sidimo ovdje - rekao je Colin. - Danas i onako više nećemo stići na Jug.

Nicolas je otvorio vrata i stupio na zemlju. Nosio je lijepo šofersko odijelo od svinjske kože i elegantan kačket koji je dobro pristajao uz odijelo. Učinio je dva koraka natrag i pregledao automobil. Colin i Chloe su također sišli.

- Naše je vozilo prilično uprljano - napomenuo je Nicolas. - To je zbog onog blata kroz koje smo prošli.

- Nije to ništa - kazala je Chloe - dat ćemo ga oprati u hotelu...

- Uđi i raspitaj se imaju li slobodnih soba - rekao je Colin - i čime nas mogu nahraniti.

- Vrlo dobro, gospodine - odvratio je Nicolas, salutirajući i tjerajući Colina u očaj više no ikad prije.

Gurnuo je voskom nalaštenu hrastovu ogradu, ali kad je dotaknuo baršunom presvučenu ručicu, prošla ga je načas jeza. Prije nego se uspeo uz dvije stepenice, pod njegovim je koracima zaškripao šljunak. Staklena su vrata popustila pod njegovim pritiskom, i Nicolas je iščeznuo u unutrašnjosti zgrade.

Kapci na prozorima bijahu spušteni i nije se čula nikakva buka. Sunce je krišom prokuhavalo popadale jabuke, a iz njih su pod njegovim djelovanjem nicala iznova zelena i svježa stabalca, koja bi u tren oka potpuno osvanula u cvijetu i rodila još manjim jabukama.

U trećem se naraštaju vidjela još jedino neka vrsta zelene i ružičaste mahovine, po kojoj su se sićušne jabuke kotrljale kao špekulice.

Nekoliko je životinjica zuzuckalo na suncu, predavajući se nejasnim zadacima, a neki od njih sastojali su se primjerice u brzom kolovrtu na mjestu. Na vjetrovitoj strani ceste žitarice su se potajno svijale, lišće je lepršalo uz lagano trljanje. Nekoliko je kukaca s pokrildjem pokušavalo letjeti uza struju, stvarajući u sudaru s vjetrom šum nalik na zapljuskivanje kotača parnog broda koji šiba prema velikim jezerima.

Colin i Chloe, jedno uz drugo, izložili su se sunčanim zrakama ne prozborivši ni riječi, a njihova su srca istodobno tukla u ritmu boogiea.

Staklena su vrata malo zaškripala. Pojavio se nanovo Nicolas. Kačket mu je bio naheren, a odijelo neuredno.

- Izbacili su te van? - upitao je Colin.

- Nisu, gospodine - odvratio je Nicolas. - Mogu primiti gospodina i gospođu i pobrinuti se za kola.

- Što ti se dogodilo? - zapitala je Chloe.

- Eh!... - rekao je Nicolas. - Vlasnik nije tu... Primila me je njegova kćerka...

- Popravi odijelo - kazao je Colin. - Nisi propisan.

- Molim da me gospodin ispriča - rekao je Nicolas. - Ali smatrao sam da dvije sobe zavrjeđuju žrtvu...

- Presvuci se u civil - zapovijedio je Colin. - I počni opet normalno govoriti. Napinješ mi živce na zupčasti valjak...

Chloe je zastala da se poigra malom hrpom snijega. Meke i svježeh pahuljice ostajale su bijele i nisu se topile.

- Pogledaj kako je lijep - rekla je Colinu.

Pod snijegom su rasli jaglaci, modri različci i divlji makovi.

- Da - rekao je Colin. - Ali činiš krivo što ga dotičeš. Bit će ti hladno.

- Oh! Neće - kazala je Chloe i na to je počela kašljati, kao kad se para svileno tkanje.

- Mila moja Chloe - tepao joj je Colin, obujmivši je rukama. - Nemoj tako kašljati, nanosiš mi bol!

Ispustila je snijeg koji je padao polagano kao da je paperje i počeo se iznova svjetlucati na suncu.

- Ne sviđa mi se taj snijeg - promrmljao je Nicolas.

Odmah se sabrao.

- Molim gospodina da me ispriča zbog te slobodne napomene.

Colin je skinuo cipelu i i bacio je iznebuha Nicolasu u lice, a on se baš u taj tren sagnuo da noktima izgrebe malu mrlju na svojim hlačama i uspravio se tek začuvši zveket razbijena stakla.

- Uh! Gospodine... - rekao je Nicolas prijekorno. - Pa to je prozor gospodinove sobe...

- Neka je, to gore! - odgovorio je Colin. - Imat ćemo svježega zraka... A potom, to će te naučiti da ne govoriš kao idiot...

Uputio se, uz Chloeinu pomoć, na jednoj nozi prema vratima hotela. Razbijeno okno počelo je ponovno rasti. Na rubovima prozorskog okvira stvarala se tanka opna opalna sjaja, prelijevajući se dugim bljeskovima neodređenih i promjenljivih boja.

XXVII

- Jesi li dobro spavao? - upitao je Colin.
- Nisam loše, a ti? - kazao je Nicolas, koji je sada bio u civilu.
Chloe je zjevnula i uzela vrč pun sirupa od kopra.
- To nesretno okno mi nije dalo spavati - rekla je.
- Zar nije zatvoreno? - upitao je Nicolas.
- Nije baš do kraja - odgovorila je Chloe. - Djetinje je tjeme još premekano i prilično tanko, tako da propušta upravo famozan propuh. Jutros sam imala pluća posve puna tog snijega...
- To je ubitačno - napomenuo je Nicolas. - Ja ću ih najstrože izgrditi. Doista, krećemo li jutros?
- Poslije podne - odgovorio je Colin.
- Hoće li biti potrebno da stavim šofersku uniformu - zapitao je Nicolas.
- Oh! Nicolas... - kazao je Colin. - Ako nastaviš tako... ja...
- U redu - nadodao je Nicolas - ali ne sada.
Popio je sav sirup od kopra iz svoje zdjelice i pojeo svoje kriške kruha s maslacem i medom.
- Skočit ću načas u kuhinju - najavio je ustajući i popravljajući čvor na kravati s pomoću džepnog razvrtača.
Napustio je sobu i čulo se kako se stišava zvuk njegovih koraka, vjerojatno u pravcu kuhinje.
- Što bi htjela da radimo, draga moja Chloe - zapitao je Colin.
- Da se grlimo i ljubimo - odgovorila je Chloe.
- Naravno... - nadovezao je Colin. - Ali nakon toga?
- Nakon toga - kazala je Chloe - ne smijem to izreći sasvim glasno.
- Dobro - rekao je Colin - ali nakon toga?
- Nakon toga - odvratila je Chloe - već će biti vrijeme da objedujemo. Uzmi me u naručaj. Hladno mi je zbog tog snijega...
Sunce je u zlaćanim talasima nadiralo u prostoriju.
- Ovdje nije hladno - kazao je Colin.
- Nije - rekla je Chloe, stišćući se uz njega - ali meni je hladno. Nakon toga, pisat ću Alisei...

XXVIII

Već od samog početka ulice, svjetina se na veliko gurala da omogući sebi pristup u dvoranu u kojoj je Jean-Sol držao predavanje.

Ljudi su se služili najrazličitijim lukavstvima i smicalicama kako bi izigrali nadzor zdravstvenoga kordona, zaduženog da preispita valjanost pozivnica, jer je bilo stavljeno u opticaj nekoliko desetaka tisuća krivotvorenih.

Neki su stizali u mrtvačkim kolima, a žandari bi tada zarinuli u lijes dugačko čelično koplje i pribili ih na hrastovinu za sve vijeke vjekova amen, čime su istima prištedjeli da ih naknadno vade iz njega za ukop, a štetu su pričinjali tek eventualnim pravim mrtvacima kojima se tako rasporio mrtvački plašt. Drugi su se spuštali padobranima iz specijalnog zrakoplova (a tukli su se već na Bourgetu samo zato da se popnu u avion). Jedna vatrogasna četa uzela je na nišan te padobrance i skretala ih, s pomoću požarnih mlaznica, prema mjestu zbivanja gdje su se kukavno utapali. Treći su, naposljetku, pokušavali stizati kanalima. Te bi odgurnuli, udarajući ih grubo cipelama sa željeznim potkovama baš u času kad su se hvatali za rub da prikupe snage i izađu van, a štakori bi se pobrinuli za preostalo. Ali ništa nije obeshrabrivalo te strastvene zanesenike. Doduše nisu bili isti, valja priznati, oni koji su se utapali i ovi koji su tvrdoglavo ustrajali u svojim pokušajima, dok se urnebes dizao prema zenitu i odbijao od oblaka kao spiljska tutnjava.

Samo su čistunci, oni dobro obaviješteni, odnosno prisni prijatelji, imali prave pozivnice, koje je bilo vrlo lako raspoznati od lažnih i, baš zbog toga, prolazili su bez zapreke kroz uski špalir postavljen tik uz kuće, a njega je, na svakih pedeset metara, čuvao tajni agent prerušen u automatsku kočnicu. Uzvanika je inače bilo u silno velikom broju, i već puna dvorana morala je stalno primati nove koji su pristizali svake sekunde.

Chick je bio na svome mjestu već od sinoć. Bio je stekao, po cijenu zlata, pravo da zamijeni pazikuću, a kako bi omogućio tu zamjenu mjesta, slomio je dotičnom pazikući lijevu nogu posluživši se rezervnim repom lafeta. Nije štedio duplofinte kad se radilo o Partreu. Alise i Isis čekale su zajedno s njime na dolazak predavača.

Provele su ondje cijelu noć, u velikoj želji da ne propuste takav događaj. Chick je u svojoj tamnozelenoj vratarskoj uniformi bio privlačan koliko mu je već sama uniforma dopuštala. Uvelike je zapuštao svoj posao, otkad je postao vlasnik onih dvadeset pet tisuća Colinovih duplofinti.

Općinstvo koje se tiskalo u dvorani izgledalo je uistinu sasvim osebujno. Primjećivala su se samo maglovita lica s naočarima, nakostriješene vlasi, požutjeli opušci, podrigivanja po bademnjaku, a što se pak žena tiče, sitne prljave pletenice ovijene oko lubanje i duge jakne podstavljene ovčjim krznom, što su ih nosile na goljoj koži, s izrezima u obliku krišaka dojki na tamnoj pozadini.

U velikoj dvorani u prizemlju, sa stropom koji je bio napola staklen, napola ukrašen freskama naslikanim teškom vodom, i dok su dvojbe, koje su nicale u duhu nazočnih, o smislu postojanja napućenog tako obeshrabrujućim ženskim oblinama, bile doista osnovane, okupljalo se sve više ljudi, a kasni pristizatelji nisu imali drugog izlaza nego da ostanu stajati u dnu na jednoj nozi, služeći se drugom za odguravanje odveć približenih susjeda. Posebna loža, u kojoj je kao na prijestolju sjedila vojvotkinja de Bovouard okružena svitom, privlačila je poglede gotovo beskrvne svjetine i vrijeđala je svojom nepatvorenom raskoši privremeni karakter osobnih dohodaka jednog cijelog reda filozofa koji su sjedili na stolcima za sklapanje.

Približavao se početak predavanja i nazočna je svjetina postala grozničava. U dnu dvorane počela se stvarati organizirana gužva, jer je nekoliko studenata pokušavalo posijati sumnju među duhove, recitirajući zatezno na sav glas okrnjene odlomke *Zakletve na planini* barunice Orczy.

Ali približavao se Jean-Sol. Na ulici su se začuli zvukovi slonovskog roga i Chick se nagnuo kroz prozor pazikućine sobe. U daljini, Jean-Solova prilika izranjala je iz oklopljene nosiljke, ispod koje su smežurana i hrapava slonova pleća poprimala pod svjetlošću crvenog reflektora neobičan izgled. Na svakom uglu nosiljke stajao je po jedan izabrani strijelac, naoružan sjekirom, u stanju pripravnosti. Velikim je koračajima slon krčio sebi put kroz gomilu i potmulim topot četiriju stupova, koji su se spoticali o zgnječena tijela, približavao se neizbježno. Slon je kleknuo pred vratima i izabrani strijelci siđoše dolje. Ljupkim skokom Partre je skočio među njih, u

samu sredinu, i oni su, oslobađajući mu put udarcima sjekire, krenuli ravno prema estradi. Policajci su zatvorili vrata, a Chick je pojurio glavom bez obzira kroz tajni hodnik koji je vodio do stražnje strane podija, gurajući pred sobom Isis i Alise.

Pozadina podija bila je pokrivena zastorom od cistične velur-tapete, u kojemu je Chick probušio nekoliko rupa za gledanje. Sjeli su na jastučice i čekali. Na udaljenosti od jedva jednog metra, Partre se pripremao da pročita svoje predavanje. Iz njegova vitkog i asketskog tijela isijavalo je neko iznimno zračenje i gledateljstvo, zatravljeno nedvojbenim čarom što je resio njegove i najmanje pokrete, čekalo je plaho na početni znak.

Bilo je mnogo slučajeva onesvještavanja, izazvanih prevelikim intramaterničnim nadražajem koji je posebice hvatao žensku publiku, a Alise, Isis i Chick, sa svog mjesta, razgovijetno su čuli usopljeno dahtanje osamdeset gledatelja koji su se krišom uvukli ispod podija i svlačili se naslijepo kako bi zauzimali što manje mjesta.

- Sjećaš li se? - upitala je Alise gledajući nježno Chicka.

- Sjećam se - odgovorio je Chick. - Upravo smo se tu upoznali...

Nagnuo se k Alisei i blago je poljubio.

- Bili ste ondje ispod? - zapitala je Isis.

- Da - rekla je Alise. - Bilo je vrlo ugodno.

- Vjerujem - kazala je Isis. - Što je pak ovo, Chick?

Chick je počeo otvarati neku veliku crnu kutiju pokraj koje je sjeo.

- To je registrator - odgovorio je Chick. - Kupio sam ga jer sam slutio da će se održati predavanje.

- Oh! - uskliknula je Isis. - Kakva dobra ideja... Tako više neće biti potrebno da slušamo...

- Tako je - rekao je Chick. - A kad se vratimo kući, moći ćemo ga slušati cijelu noć, ako baš hoćemo, ali to nećemo učiniti da ne upropastimo ploče. Prije ću ih dati udvostručiti i možda ću zatražiti od izdavačke kuće »Gazdin krik« da mi izbace u prodaju jednu komercijalnu nakladu.

- Mora da vas je taj aparat vrlo skupo stajao - napomenula je Isis.

- Oh! - kazao je Chick. - To zbilja nije važno...

Alise je uzdahnula. Njezin je uzdah bio tako lagan da ga je jedino ona čula... a i ona ga je jedva čula.

- Evo ga... - rekao je Chick. - Počinje! Stavio sam svoj mikrofon zajedno s mikrofonom službenog radija, koji stoje na stolu. Nitko ga neće opaziti.

Jean-Sol je taman započeo. Ponajprije se čulo samo škljocanje okidača. Fotografski snimatelji, novinari i filmski reporteri uživljavali su se do mile volje. Ali je jednoga od njih oborio na tle odskok njegova aparata pa je uslijedila stravična zbrka. Bijesni kolege nasrnuli su na njega i poštrcali ga magnezijevim prahom. Nesretnik je iščeznuo u blještavoj munji na opće zadovoljstvo, a policajci su odveli u zatvor sve preživjele.

- Divno! - uskliknuo je Chick. - Bit ću jedini koji će imati snimku.

Općinstvo, koje se sve do tada otprilike mirno držalo, počelo se živcirati i pokazivalo je svoje divljenje prema Partreu silnom vriskom i povlađivanjima, svaki put kad bi on izgovorio jednu riječ, što je prilično otežavalo savršeno razumijevanje teksta.

- I ne pokušavajte sve prokužiti - kazao je Chick. - Slušat ćemo snimku do mile volje.

- Pogotovo zato što se ovdje ništa ne čuje - rekla je Isis. - On ne podiže buku veću nego miš. Doista, imate li vijesti od Chloe?

- Primila sam od nje pismo - odgovorila je Alise.

- Jesu li napokon stigli?

- Da, uspjeli su krenuti dalje, ali će skratiti svoj boravak na Jugu, jer se Chloe ne osjeća najbolje - objasnila je Alise.

- A Nicolas? - zapitala je Isis.

- On je dobro. Chloe mi piše da se jezovito loše ponašao sa svim kćerkama vlasnika hotela u kojima su se zaustavili.

- Nicolas je glavni - pripomenula je Isis. - Pitam se zašto je kuhar.

- Da - rekao je Chick. - To je neobično.

- A zašto? - kazala je Alise. - Držim da je bolje biti kuhar nego sakupljač Partreovih knjiga - nadodala je štipajući Chicka za uho.

- Ali Chloe valjda nije teško bolesna? - upitala je Isis.

- Nije mi pisala što joj je - rekla je Alise. - Boli je u prsima.

- Chloe je tako lijepa - kazala je Isis. - Ne mogu zamisliti da je bolesna.

- Oh! - prišapnuo je Chick. - Pogledajte...

Upravo se podigao jedan dio stropa i pomolio se čitav red glava. Smioni obožavatelji su se maločas prišuljali sve do njegova

staklenog dijela i izvršili taj osjetljiv zahvat. Bilo je i drugih koji su ih gurali, pa su se prvi energično hvatali za rubove na otvoru.

- Nisu pogriješili - pripomenuo je Chick. - Ovo je predavanje značajno...

Partre je ustao i predočavao publici uzorke izbljuvka u bočicama opletenim slamom. Najljepši, nalik na sirovu jabuku i crno vino, poželjeo je istinski uspjeh. Sad se više nije ništa čulo, čak ni iza zastora gdje su se nalazili Isis, Alise i Chick.

- Onda, kad će se vratiti? - rekla je Isis.

- Sutra ili prekosutra - odgovorila je Alise.

- Tome je već tako dugo otkako ih nismo vidjeli... - ustanovila je Isis.

- Da - potvrdila je Alise - od njihova vjenčanja...

- To je vjenčanje divno uspjelo - zaključila je Isis.

- Da - rekla je Alise. - I upravo tu večer te je otpratio kući Nicolas...

Na svu sreću tog se trena stropoštala u dvoranu cjelokupna površina stropa, što je prištedjelo Isis da ulazi u pojedinosti. Podigla se gusta prašina. Među krhotinama zida komešali su se neki bljeđahni oblici, posrtali su i rušili se, zagušeni teškim oblakom koji je lebdio nad razvalinama. Partre je prekinuo predavanje i smijao se od sveg srca, udarajući se po bedrima, sretan što vidi tolike ljude angažirane u toj pustolovini. Progutao je veliki gutljaj prašine i započeo mahnito kašljati.

Chick je grozničavo okretao dugmad na svom registratoru. Ovaj potonji ispustio je jaku zelenu svjetlost, koja je šmugnula razom poda i nestala u pukotini na parketu. Uslijedio je odmah drugi sijev, a zatim i treći, pa je Chick prekinuo struju baš kad je neka gadna mnogonožna životinja izmiljela iz motora.

- Što to radim? - rekao je on. - On je blokiran. To je radi prašine u mikrofону.

Paklenska galama u dvorani dostizala je vrhunac. Partre je sada pio iz samog vrča i pripremao se da ode jer je upravo pročitao svoj posljednji list. Chick je donio odluku.

- Ponudit ću mu da izađe ovuda - rekao je. - Pođite naprijed, pridružiti ću vam se uskoro.

XXIX

Prolazeći hodnikom, Nicolas se naglo zaustavio. Sunčeve su zrake prodirale u nj doista slabo. Četverouglaste žute keramičke pločice nekako su potamnile i kao da bijahu lagano zamagljene, a zrake mjesto da se odbijaju poput metalnih kapljica, ponajprije bi se smrskale na tlu i potom se razilazile u plitkim i lijenim lokvicama. Zidovi koje je sunce išaralo sivobijelim pjegama nisu više jednoliko bliještali kao prije.

Miševima, tako se bar činilo, nije posebice smetala ta promjena, osim onom sivom sa crnim brkovima, čiji se duboko ojađeni izgled Nicolasa otprve jako dojmio. Nicolas je pretpostavio da je miš žalio zbog nepredviđenog prekida putovanja, kao i za svim onim vezama koje je putem mogao sklopiti.

- Zar nisi zadovoljan? - upitao je Nicolas.

Miš je kretnjom punom gađenja pokazao na zidove.

- Da - rekao je Nicolas. - Nije kako treba. Prije je bilo bolje. Ne znam što je...

Miš kao da se zamislio na časak, a zatim je kimnuo glavom i raširio ruke u znak nedoumice.

- Ni ja ne shvaćam - kazao je Nicolas. - Čak i kad ih se trlja, ništa se ne mijenja. Po svoj prilici, sama atmosfera postaje razorna...

Zaustavio se, zadubio u misli, a potom je i sam odmahnuo glavom i pošao dalje svojim putem. Miš je prekrižio ruke i počeo odsutno žvakati, pa je iznebuha sve ispljunuo jer je osjetio okus žvakaće gume za mačke. Trgovac se zabunio. U blagovaonici je Chloe doručkovala skupa s Colinom.

- Onda? - zapitao je Nicolas. - Je li bolje?

- Čuj - upao je Colin. - Kaniš li se već jednom odlučiti da govoriš kao i svi drugi ljudi?

- Nisam još obukao cipele - objasnio je Nicolas.

- Nije loše - rekla je Chloe.

Oči su joj sjale, put joj je oživjela i izgledala je sretna što se vratila kući.

- Chloe je pojela cijelu polovicu torte s piletinom - kazao je Colin.

- To mi je drago - kazao je Nicolas. - Ta torta nije po Gouffeovu receptu.

- Što želiš raditi danas, Chloe? - upitao je Colin.
- Da - umiješao se Nicolas. - Hoćemo li objedovati rano ili kasno?
- Voljela bih izići s vama dvojicom i Isis, sa Chickom i Aliseom, ići na klizalište i u dućane i na surpriseparty - odgovorila je Chloe - i voljela bih sebi kupiti zeleni prsten s raskošno ugraviranom gemom.
- Dobro - kazao je Nicolas - U tom ću se slučaju odmah latiti kuhanja.

- Kuhaj u civilu, Nicolas - nagovorila ga je Chloe. - Za nas je to kudikamo manje zamorno. A osim toga bit ćeš odmah spreman za izlazak.

- Otići ću smjesta izvaditi duplofinte iz kase - rekao je Colin - a ti, Chloe, telefoniraj prijateljima. Organizirat ćemo prekrasan izlazak.

- Već nazivam - kazala je Chloe.

Ustala je i potrčala do telefona. Podigla je slušalicu i počela oponašati ćurlikanje sove kako bi najavila da želi govoriti s Chickom.

Nicolas je raspremio stol pritisnuvši na neku malu polugu i prljavo je suđe krenulo u pravcu sudopera kroz debelu gumenu cijev koja se krila ispod tepiha. Napustio je blagovaonicu i stigao ponovno u hodnik.

Miš je, stojeći na stražnjim nogama, grebao noktima jednu potamnjelu keramičku pločicu Na mjestima koja je već ostrugao povratio se stari sjaj.

- Eh, pa dobro! - rekao je Nicolas. - Ipak ti polazi za rukom! Promjena je upadljiva!

Miš se zaustavio, sopćući, i pokazao Nicolasu vršak krvavih i oguljenih ruku.

- Oh - kazao je Nicolas. - Ozlijedio si se... Pusti to i dođi! Konačno tu još uvijek ima mnogo sunca. Dođi, stavit ću ti zavoj...

Smjestio ga je u gornji džep na svom kaputu i miš je sav zadahtan i poluzatvorenih očiju, pustio da mu jadne ozlijeđene nožice vise izvan Nicolasova džepa.

Colin je velikom brzinom okretao dugmad na svojoj kasi s duplofintama i pjevuckao. Više ga nije mučilo kliještima nespokojstvo kao proteklih dana i osjećao je da mu srce ima oblik naranče. Kasa je bila od bijelog mramora obloženog bjelokošću, a dugmeta od crnozelenog ametista. Mjerilo u kasi označavalo je šezdeset tisuća duplofinti.

Poklopac je odskočio uz nauljeno pucketanje i Colina je prošla volja da se smije. Nivo u kasi, zabrtvljen iz nekog nepoznatog razloga, malo prije se nepomično zaustavio nakon dva-tri titraja na trideset pet tisuća duplofinti. Colin je posegnuo rukom duboko u kasu i ubrzo provjerio točnost posljednje brojke. Napravivši napamet brzi proračun, ustanovio je vjerodostojnost spomenute cifre. Od sto tisuća duplofinti Chicku je bio dao dvadeset pet tisuća, zato da se oženi s Aliseom, petnaest tisuća za automobil, pet tisuća za obred vjenčanja... Ostatak je, naravno planuo sam od sebe. To ga je donekle umirilo.

- To je normalno - rekao je glasno, ali mu se vlastiti glas pričinio nekako čudno izmijenjen.

Uzeo je koliko mu je trebalo, ali se predomislio i vratio polovicu para iznurenim pokretom u kasu koju je ponovno zatvorio. Dugmad se počela hitro okretati i glasati se više puta uzastopce jasnim škljocanjem. Colin je lupnuo mjerilo po brojčaniku i provjerio označuje li uistinu sadržanu svotu.

Zatim je opet ustao i nekoliko časaka ostao stajati na mjestu, snebivajući se nad golemim svotama koje je morao uložiti da bi Chloej pružio sve ono što joj, prema njegovu sudu, dolikuje i nasmiješio se pomislivši na Chloe, ujutro, raspletenih kosa, u krevetu, i na plahtu priljubljenu uz obline njezina ispružena tijela i na njezinu kožu boje jantara kad bi skinuo s nje plahtu, pa se naglo trgnuo i prisilio samog sebe da ne misli više na kasu, jer to nije bio čas da se razmišlja o takvim stvarima.

Chloe se oblačila.

- Kaži Nicolasu da napravi sendviče da možemo odmah krenuti... - rekla je ona. - Zakazala sam svima sastanak kod Isis.

Colin ju je poljubio u rame, iskoristivši trenutačno razvedrenje, i potrčao u kuhinju da obavijesti Nicolasa. Nicolas je taman završavao mišu vidati rane i sastavljao mu je par malih štaka od bambusa.

- Eto - zaključio je on. - Hodaj na tim štakicama sve do navečer i više se ništa neće vidjeti.

- Što mu je? - zapitao je Colin pomilovavši miša po glavi.

- Htio je čistiti keramičke pločice u hodniku - rekao je Nicolas. - To mu je i uspjelo, ali se povrijedio.

- Ne zabrinjavaj se zbog toga - kazao je Colin. - Popravit će se samo od sebe.

- Ne znam - rekao je Nicolas. - Čudna je to stvar. Reklo bi se da pločice loše dišu.

- Popravit će se to... - nastanio je Colin. - Ja bar tako mislim... Sve do sada toga nikad nije bilo?

- Nije - odgovorio je Nicolas.

Colin je načas zastao pred kuhinjskim prozorom.

- Možda je posrijedi posve obično trošenje - rekao je. - Mogli bismo ipak pokušati da ih damo izmijeniti...

- To će vrlo skupo stajati - napomenuo je Nicolas.

- Da - rekao je Colin. - Možda je bolje pričekati.

- Što si zapravo htio? - zapitao je Nicolas.

- Nemoj kuhati ručak - rekao je Colin. - Pripremi samo sendviče... Izlazimo odmah.

- Dobro, već se oblačim - kazao je Nicolas.

Položio je miša na zemlju i ovaj se uputio prema vratima, klimajući se na svojim sićušnim štakama, a na obje strane stršali su mu brkovi.

XXX

Ulica je potpunoma promijenila izgled otkad su otišli Colin i Chloe. Na stablima je sada raslo veliko lišće i kuće su se riješile dotadašnje blijede boje da bi se prelijevale u nekom svijetlozelenom tonu prije no što se poprime nježnu žućkastosmeđu boju ljeta. Pločnik je postajao savitljiv i gotovo mek pod koracima i zrak je mirisao po jagodama.

Bilo je još svježije, ali se iza modrikastih stakala na prozorima naslućivalo lijepo vrijeme. Zeleni i plavi cvjetovi rasli su duž pločnika, a novi je sok zmijuljio oko njihovih tankih stabljika uz lagan navlažen šum, kao pri sparivanju puževa.

Nicolas je prvi zakoračio na ulicu. Bio je odjeven u sportsko odijelo od tople vunene tkanine boje gorčice, a ispod odijela nosio je debelu planinarsku maju sa zavrnutim ovratnikom. Njezin pleteni uzorak prikazivao je lososa a la Chambord, točno onako kako se pojavljuje na 607. stranici Gouffeove Kuharice. Njegove žute kožne cipele s rebrastim potplatima jedva su i gazile po rastinju. Vodio je brigu da korača po dvjema brazdama s kojih bi se svi troje uklanjali samo zato da propuste automobile.

Slijedili su ga Colin i Chloe. Chloe je držala Colina za ruku i upijala dugim udisajima mirisan zrak. Nosila je na sebi bijelu vunenu haljinicu i kaputić od benzolirana leopardova krzna, na kojemu su se pjege, istanjene preradbom, širile kao aureole i presijecale se u čudnim ukrižanjima. Chloeina pjenušava kosa lepršala je slobodno i iz nje se zanosno dizala nježna para namirisana jasminom i karanfilom.

Colin se poluzatvorenih vjeđa prepustio da ga vodi taj miris i njegove bi usnice zadrhtale potajice pri svakom novom upijanju. Pročelja kuća su se pomalo opuštala, lišavajući se svoje stroge pravilnosti, pa je tako izmijenjeni izgled ulice kadikad skretao Nicolasa s pravog puta i on se svaki put morao zaustaviti da bi pročitao natpis na emajliranim tablicama.

- Što ćemo najprije raditi? - upitao je Colin.

- Prvo ćemo ići u dućane - odgovorila je Chloe. - Nemam više ni jedne haljine.

- Zar nećeš ići k Sestrama Čelepuš, kao obično? - napomenuo je Colin.

- Neću - odvratila je Chloe. - Želim ići u robnu kuću i kupiti već gotove haljine i druge stvarčice.

- Isis će sigurno biti zadovoljna što te opet vidi - rekao je Colin Nicolasu.

- Zašto to misliš? - zapitao je Nicolas.

- Ne znam...

Zaokrenuli su u ulicu Sidney Bechet i stigli na odredište. Pazikuća se njihala pred vratima na mehaničkom stolcu za ljućanje, kojega je motor prduckavo bućio u ritmu polke. Bio je to stari sustav.

Dočekala ih je Isis. Chick i Alise su već bili kod nje. Isis je imala crvenu haljinu i nasmiješila se Nicolasu. Zagrlila je Chloe, a onda se svi izljubiše u tijeku nekoliko časaka.

- Dobro mi izgledaš, Chloe - rekla je Isis. - Mislila sam da si bolesna. To mi je veliko umirenje.

- Osjećam se bolje - kazala je Chloe. - Nicolas i Colin su me odlično njegovali.

- Kako vaše sestrične? - raspitao se Nicolas.

Isis je pocrvenjela do ušiju.

- Svaka dva dana me pitaju imam li kakvih vijesti o vama - odgovorila je Isis.

- To su dražesne djevojke, ali vi ste odlučniji - rekao je Nicolas, okrenuvši se lagano u stranu.

- Da... - kimnula je Isis.

- A vaše putovanje? - upitao je Chick.

- Dobro je prošlo. Cesta je u početku bila strašno loša, ali se kasnije popravila.

- Osim snijega - nadovezala je Chloe - sve je bilo dobro...

Prinijela je ruku grudima.

- Kamo idemo? - zapitala je Alise.

- Mogu vam ukratko ispričati Partreovo predavanje, ako želite - predložio je Chick.

- Jesi li se nakupovao Partreovih knjiga od našeg odlaska? - upitao je Colin.

- Oh... Baš i nisam... - propentao je Chick.

- A kako tvoj posao? - upitao je Colin.

- Oh... Kako-tako... - rekao je Chick. - Našao sam jednog tipa koji me zamjenjuje kad god moram izići.
- Čini li on to besplatno? - upitao je Colin.
- Oh!... Paaa, gotovo zabadava! - odgovorio je Chick. - Hoćete li da odmah odemo na klizalište?
- Ne, najprije idemo u robne kuće - rekla je Chloe. - Ali ako muškarci hoće na klizanje...
- To je ideja! - uzviknuo je Colin.
- Ja ću dame pratiti u robne kuće - ponudio se Nicolas. - I sam moram obaviti nekoliko kupnji.
- Tako je dobro - rekla je Isis. - Ali pođimo brzo da nam poslije ostane još malo vremena za klizanje.

XXXI

Colin i Chick su klizali već jedan sat i malo-pomalo na ledu je zavladao gužva. Vječito iste djevojke, uvijek isti momci, vječita padanja na ledu i vječiti sluge-čistači sa strugaljkama. Nadglednik je upravo navio na gramofonu neki otrcan šlager što su ga svi redoviti posjetioci naučili napamet već prije nekoliko tjedana. Potom je okrenuo ploču na drugu stranu, a to su svi nazočni i očekivali, jer su njegove manije postale na kraju poznate, ali se ploča odjednom naglo zaustavila i neki gromoran glas odjeknuo je u svim zvučnicima osim u jednom, raskolničkom, iz kojega je i dalje svirala glazba. Glas je molio gospodina Colina da izvoli doći u kontrolnu službu jer ga zovu na telefon.

- Što bi to moglo biti? - kazao je Colin.

Pohitao je prema rubu, u pratnji Chicka, i dočepao se tla pod nogama na prostiračima od kaučuka. Krenuo je duž bara i upao u kontrolnu kabinu gdje se nalazio mikrofona. Čovjek zadužen za ploče upravo je brisao jednu ploču s ribačom četkom od korijena zubaca da izgadi hrapavosti izazvane prekomjernom uporabom.

- Halo! - rekao je Colin dohvativši aparat.

Slušao je.

Chick je vidio kako mu lice, najprije začuđeno, naglo poprimalo boju leda.

- Je li nešto ozbiljno? - upitao je on.

Colin mu je dao znak da šuti.

- Smjesta dolazim - rekao je u prijemnik i zaklopio aparat.

Stijenke kabine su se sve više stezale i Colin je izišao čim prije no što bi i njega zdrobile, sa Chickom koji ga je pratio u stopu. Trčao je na klizaljkama. Stopala su mu se krivila u svim pravcima. Dozvao je dežurnog momka.

- Otvorite brzo moju kabinu. Broj 309.

- I moju, broj 311... - rekao je Chick.

Momak ih je slijedio ne žureći odviše. Colin se okrenuo, spazio ga je na deset metara od sebe i pričekao da stigne. Uzevši zalet, odapeo mu je, divljački, strahovit udarac klizaljkom pod bradu i glava tog momka se u tili čas zabila u jedan dovod uređaja za klimatizaciju, dok je Chick pograbbio ključ što ga je lešina, odsutna izgleda, i dalje

držala u ruci. Colin je otvorio jednu kabinu, ugurao u nju tijelo, pljunuo i skočio do broja 309. Chick je ponovno zatvorio vrata.

- Što se dogodilo? - upitao je stigavši k njemu sav zadihan.

Colin je već bio skinuo klizaljke i navukao cipele.

- Chloe je bolesna - odvratio je Colin.

- Teško?

- Ne znam - rekao je Colin. - Pala je u nesvijest.

Bio je gotov i već je odjurio.

- Kamo ideš? - viknuo je za njim Chick.

- Kući... - doviknuo mu je Colin i nestao na betonskom stubištu koje se odazvalo jekom.

Na drugom kraju klizališta, iz strojarnice iziđoše ljudi, zagušeni, jer zračenje više nije radilo, i popadaše, iscrpeni, uokolo piste.

Chick, koji se ukočio od zaprepaštenja, držeći jednu klizaljku u ruci, buljio je neodređeno u mjesto na kojem je iščeznuo Colin.

Ispod vrata kabine broj 128 polagano je zmijuljio uzak potočić krvi. Crvena tekućina je počela kapati na led u debelim teškim kapljicama što su se pušile.

XXXII

Trčao je svom snagom, a ljudi su se pred njegovim očima polagano naginjali, da bi napokon, pokošeni kao čunjevi, pali na pločnik, uz mlitavo zapljuskivanje nasukanih kobilica, kao kad se pljoštimize ispusti kakav veliki karton.

I Colin je trčao, trčao. Oštar kut obzorja, stisnut, između kuća, strmoglavo se rušio prema njemu. Pod njegovim nogama padala je noć. Noć crne vate, amorfná, anorganska, a nebo je bilo bezbojno, neka vrsta stropa, jedan oštar kut više, a on je trčao prema vrhuncu piramide, zakočen u srcu odsjecima neke manje crne noći, ali morao je prijeći još tri ulice prije svoje.

Chloe je počivala, posve vedra, na njihovoj lijepoj svadbenoj postelji. Imala je širom otvorene oči, ali je teško disala. S njom je bila Alise. Isis je pomagala Nicolasu koji je, prema Gouffeovu receptu, pripravljaó pouzdano okrepljujuće sredstvo, a miš je svojim oštrim zubićima drobio sjemenke trava za ukuhavanje i pripremanje noćnog napitka.

Ali Colin nije ništa znao i dalje je trčao i strahovao, zato što nije dovoljno da svagda ostanu zajedno, potrebno je k tome pribojavati se, možda je posrijedi prometna nesreća, pregazio ju je auto, ležat će na krevetu, neću je moći vidjeti, zabranit će mi da ulazim, ali vi možda mislite da se ja plašim svoje Chloe, vidjet ću je protiv vaše volje, ali ne, Colin, ne ulazi. Možda je samo ranjena, onda od svega toga neće biti ništa, sutra ćemo zajedno otići u Bulonjsku šumu da opet vidimo onu klupu, držao sam njezinu ruku u svojoj i njezina je kosa bila tik uz moju, pa njezin miris na jastuku. Uvijek pograbim njezin jastuk, večeras ćemo se opet potući, ona smatra da je moj previše nabijen, pod njezinom glavom ostaje sasvim okrugao, bez i najmanjeg uleknuća, a ja ga kasnije uzimam natrag, zadržava miris njezine kose. Nikada više neću osjećati nježan miris njezinih vlasi.

Pločnik se podigao uvis pred njim. Prekoračio ga je divovskim skokom, našao se na prvom katu, popeo se, otvorio vrata i sve je bilo mirno i spokojno, nije bilo ljudi u crnini, ni svećenika, mirnoća sagova sa šarama u sinjoj boji. Nicolas mu je rekao: »Ništa strašno«, a Chloe se nasmiješila, bila je sretna što ga opet vidi.

XXXIII

Chloeina ruka, mlaka i puna povjerenja, mirovala je u Colinovoj. Gledala je u njega, a njezine su mu pomalo začuđene svijetle oči ponovno vraćale duševni mir. Od platforme naniže, u njihovoj su spavaćoj sobi prebivale brige, koje su se razjareno gomilale na hrpu, u ljutoj želji da jedna drugu zaguše. Chloe je ćutjela neku mračnu silu u tijelu, u prsnom košu, neku neprijateljsku nazočnost, nije znala kako da se bori, kašljala je od vremena do vremena da istisne tog suparnika iz dubina svoga mesa na koje se zakvačio. Činilo joj se da bi se, dišući duboko, živa prepustila tamnom bijesu neprijatelja, njegovoj pakosnoj zasjedi. Grudi su joj se jedva podizale, a dodir njezinih dugih golih nogu s glatkim ponjavama ispunjao je spokojstvom njezine kretnje. Colin je sjedio kraj nje, malo pogrbljenih leđa, i promatrao je. Nadirala je noć, stvarajući koncentrične naslage mraka oko male svjetlosne jezgre upaljene svjetiljke, pričvršćene na zidu nad uzglavljem, s kuglastim sjenilom od mliječna kristala.

- Stavi mi koju ploču, mili moj Colin - rekla je Chloe. - Izaberi melodije koje voliš.

- To će te zamoriti - kazao je Colin.

Govorio je iz vrlo velike daljine. Loše je izgledao. Srce mu je zapremalo sav prostor u prsima, a tek je sada postao toga svjestan.

- Neće, molim te - rekla je Chloe.

Colin je ustao, sišao malim ljestvama od hrastovine i napunio automatski uređaj. Zvučnici su bili postavljeni u svim prostorijama. Stavio je, međutim, u pokret samo onaj u spavaćoj sobi.

- Što si stavio? - upitala je Chloe.

Smješkala se. Pogađala je.

- Sjećaš li se? - rekao je Colin.

- Sjećam...

- Ne boli te?

- Ne boli me prejako...

Na mjestu gdje se rijeke ulijevaju u more stvara se sprud, preko kojeg se teško prelazi, i veliki zapjenjeni vrtlozi po kojima plešu olupine. Između vanjske noći i svjetlosti lampice, iz mraka su iznova potekle uspomene, sudarale se sa svjetlošću, pa su čas uronjene,

čas vidljive, pokazivale svoje bijele utrobe i srebrnasta leđa. Chloe se malko pridigla.

- Dođi i sjedni pored mene...

Colin se približio, ispružio se poprijeko na krevet pa je Chloeina glava odsad počivala u udubini njegove lijeve ruke. Njezina lepršava čipkasta spavačica risala joj je na zlačanoj puti hirovitu mrežu, koja se nježno nadimala na mjestu gdje su joj nicale dojke. Chloeina ruka objesila se na Colinovo rame.

- Ne ljutiš se?...

- Zašto bih se ljutio?

- Zato što imaš tako glupu ženu...

Poljubio je jamicu na njezinu bezazlenom ramenu.

- Pokrij bar malo ruku, draga moja Chloe. Prehladit ćeš se.

- Nije mi hladno - rekla je Chloe. - Slušaj ploču.

U sviranju Johnnija Hodgesa bilo je nešto eterično, nešto neobjašnjivo i savršeno senzualno. Putenost u čistom stanju, oslobođena tijela.

Uglovi sobe mijenjali su oblik i zaokruživali se sve više pod učinkom glazbe. Colin i Chloe mirovali su sada u središtu kugle.

- Što je to bilo? - upitala je Chloe.

- Bila je to skladba *The Mood to be Wooed* - odgovorio je Colin.

- Upravo sam to osjećala - kazala je Chloe. - No hoće li doktor moći stupiti u našu sobu otkad ima ovakav oblik?

XXXIV

Nicolas je pošao da otvori. Na pragu je stajao neki doktor.

- Ja sam doktor - rekao je.

Odvukao ga je sa sobom u kuhinju.

- Dobro - odgovorio je Nicolas. - Hoćete li se potruditi da me slijedite...

- Eto - objasnio je on, kad su stigli u kuhinju. - Kušajte ovo i kažite mi što o tome mislite.

U jednoj zdjelici od silikatno-natrijumsko-kalcijumskog stakla nalazio se napitak neobične boje koja je istodobno vukla na Kasijev grimiz i na zeleni mjehur s laganim otklonom prema plavoj boji kroma.

- Što je to? - upitao je doktor.

- Napitak... - rekao je Nicolas.

- To znam... ali čemu služi? - zapitao je doktor.

- Za okrepu - odgovorio je Nicolas.

Doktor je primaknuo čašu k nosu, ponjušio, zasjao se, udahnuo kroz nos i kušao, a potom je na dušak ispio napitak i uhvatio se objema rukama za trbuh, prepuštajući ljekarstvo svojoj torbi.

- Djeluje? Hm? - napomenuo je Nicolas.

- Uh!... Da, i te kako - rekao je doktor. - Da crkneš... Vi ste veterinar?

- Nisam - odvratio je Nicolas. - Ja sam kuhar. Napitak, konačno, sve u svemu djeluje.

- Prilično - kazao je doktor. - Osjećam se osnažen i razdragan...

- Dođite vidjeti bolesnicu - rekao je Nicolas. - Sada ste dezinficirani.

Doktor je krenuo, ali u pogrešnom smjeru. Činilo se da više gotovo i nije gospodar vlastitih kretnji.

- Eh! - kazao je Nicolas - recite mi pošteno!... Jeste li u stanju obaviti taj pregled? Doista?

- Paaa - propentao je doktor - volio bih čuti mišljenje i jednoga kolege, zato sam zamolio i profesora Mitojeda da dođe...

- U redu - rekao je Nicolas. - Kad je tako, pođite ovuda.

Otvorio je vrata stubišta za poslugu.

- Sići ćete tri kata i zaokrenuti udesno, ući i... stigli ste...

- Dobro - kazao je doktor...

Počeo je silaziti i iznenada se zaustavio.

- Ali gdje sam to ja?

- Tu gdje jeste... - dobacio mu je Nicolas.

- Ah! Dobro... - rekao je doktor.

Nicolas je zatvorio vrata. Upravo je nailazio Colin.

- Tko je bio? - zapitao je.

- Neki doktor. Izgledao je glupo pa sam ga se otarasio.

- Ali treba nam liječnik - napomenuo je Colin.

- Dakako - odvratio je Nicolas. - Mora doći Mitojed.

- To mi se već puno više sviđa - rekao je Colin.

Nanovo je zacinkalo zvonce.

- Ne miči se - kazao je Colin - ja idem otvoriti vrata.

U hodniku mu se miš uzverao duž noge i popeo mu se na desno rame. Colin je ubrzao korake i otvorio profesoru vrata.

- Dobar dan! - doviknuo je ovaj potonji.

Bio je odjeven u crno i nosio je jarko žutu košulju.

- S fiziološkog stajališta - izjavio je on - crno na žutoj podlozi odgovara najvećem kontrastu. Nadodajem da to nije zamorno za vid i da otklanja mogućnost da čovjeka pregaze na ulici.

- Sigurno - potvrdio je Colin.

Profesoru Mitojedu moglo je biti četrdeset godina. Dobro se držao za svoje godine. Ali ni za jednu više. Imao je glatko lice sa šiljastom bradicom, bezizražajne naočale.

- Hoćete li poći za mnom? - predložio je Colin.

- Ne znam - rekao je Profesor. - Oklijevam...

Ipak se odlučio da pođe.

- Tko je bolestan?

- Chloe - odgovorio je Colin.

- Ah! To me ime podsjeća na jednu melodiju... - napomenuo je profesor.

- Da - rekao je Colin. - Istoimenu melodiju.

- Dobro - zaključio je Mitojed - pođimo k njoj. To ste mi morali ranije reći. Što joj je?

- Ne znam - rekao je Colin.

- Ja još manje - priznao je profesor - sada vam to doista mogu kazati.

- Ali ćete to uskoro saznati? - zapitao je uznemireno Colin.

- To je moguće - odvratio je profesor Mitojed s priličnim dvoumljenjem. - Morao bih je još pregledati...

- Pa onda dođite... već jednom - zahtijevao je Colin.

- Ali... Da, u redu... - promrmljao je profesor.

Colin ga je sproveo do vrata spavaće sobe i tad se naglo nečega sjetio.

- Budite oprezni dok ulazite - upozorio ga je - okrugla je.

- Bez brige, naviknut sam na to - rekao je Mitojed. - Ona je znači trudna?...

- Ma ne - rekao je Colin. - Baš ste glupi... Soba je okrugla.

- Sasvim okrugla? - zapitao je profesor. - Znači da ste svirali neku Ellingtonovu ploču?

- Da - potvrdio je Colin.

- Imam i ja kod kuće Ellingtona - nadovezao je Mitojed. - Poznajete li *Slap Happy*?...

- Više volim... - započeo je Colin, ali se prisjetio da Chloe čeka i gurnuo je profesora Mitojeda u sobu.

- Dobar dan - rekao je profesor.

Uspeo se ljestvama.

- Dobar dan - odzdravila je Chloe. - Kako ste?

- Bože moj - odgovorio je Mitojed - katkad me muči jetra. Zna li vi što je to?

- Ne znam - rekla je Chloe.

- Naravno - odvratio je profesor - vi sigurno ne bolujete na jetri.

Približio joj se i uhvatio joj je ruku.

- Malo ste vrući, hm?...

- Nisam toga svjesna.

- Da - rekao je profesor - ali to nije dobro.

Sjeo je na krevet.

- Preslušat ću vam smjesta pluća, ako vas to ne gnjavi.

- Samo izvolite - rekla je Chloe.

Profesor je izvadio iz torbe stetoskop s pojačalom i prislonio membranu na Chloeina leđa.

- Brojite - naložio joj je.

Chloe je brojila.

- Pogriješili ste - rekao je doktor - nakon dvadeset šest dolazi dvadeset sedam.

- Da - rekla je Chloe - molim da me ispričate.
- Dovoljno je uostalom - kazao je doktor. - Kašljete li?
- Da - odvrátila je Chloe i zakašljala.
- Što joj je doktore? - upitao je Colin - Da li je nešto ozbiljno?
- Hm!... Ima nešto na desnom plućnom krilu. Ali ne znam što bi moglo biti... - kazao je profesor.
- A šta onda? - raspitao se Colin.
- Trebalo bi da dođe u moju ordinaciju na savršeniji pregled - predložio je profesor.
- Ne bi mi baš bilo drago da se diže iz kreveta, doktore - pripomenuo je Colin. - Ako joj pozli kao danas popodne?
- Neće - rekao je profesor - nije posrijedi teška bolest. Napisat ću vam recept, ali će biti potrebno da ga se strogo pridržava.
- Svakako, doktore - rekla je Chloe.
- Prinijela je ruku ustima i počela kašljati.
- Nemojte kašljati - rekao je Mitojed.
- Nemoj kašljati, mila moja - preklinjao ju je Colin.
- Ne mogu se nikako svladati - odgovorila je Chloe isprekidanim glasom.
- Iz njezinih pluća se čuje se nekakva čudna svirka - rekao je profesor.
- Lice mu je poprimilo zlovoljan izraz.
- Je li to normalno, doktore? - upitao je Colin.
- Do stanovite mjere - rekao je profesor.
- Potezao je svoju bradicu i ona se vratila na svoje mjesto uz resko pucketanje.
- Kada moramo doći k vama, doktore? - upitao je Colin.
- Za tri dana - odgovorio je profesor. - Moram najprije popraviti aparaturu.
- Zar se obično njome ne služite? - upitala je ovaj put Chloe.
- Ne - odgovorio je profesor. - Neuporedivo više volim graditi smanjene modele zrakoplova, ali mi pacijenti stalno dosađuju, tako da na jednome modelu visim već godinu dana i ne mogu naći dovoljno vremena da ga završim. Na kraju, to me već baca u očaj...
- Nema sumnje - napomenuo je Colin.
- To su vam morski psi. Sa zadovoljstvom sebe uspoređujem s nesretnim brodolomcem na čiju dremljivost vrebaju te proždrljive

nemani ne bi li izvrnule njegovu krhku barčicu.

- To je lijepa slika - pripomenula je Chloe i nasmijala se krišom da je iznova ne bi uhvatio kašalj.

- Pazite, mala moja - rekao je profesor, stavljajući joj ruku na rame.

- Ta je slika sasvim blesava, s obzirom da prema *Genie Civil* od 15. listopada 1944, a suprotno općemu mnijenju, postoje još samo tri ili četiri vrste morskih pasa od ukupno trideset pet poznatih ljudožderskih vrsta! Još uvijek morski psi manje napadaju čovjeka nego što on napada njih...

- Lijepo govorite, doktore - rekla je zadivljena Chloe.

Voljela je tog doktora.

- To kaže *Genie Civil* - napomenuo je doktor. - Nisu to moje riječi. A sada vas napuštam.

Dao je Chloe veliki poljubac u desni obraz i potapšao je po ramenu, a potom se počeo spuštati malim ljestvama. Zapeo je desnom nogom o lijevu, a lijevom nogom za posljednju prečagu i pao.

- Vaš je način stanovanja zaista ponaseban - upućujući tu opasku Colinu, sam je sebi snažno trljao leđa.

- Oprostite - kazao je Colin.

- Osim toga - nadovezao je profesor - ta kuglasta prostorija izaziva potištenost. Pokušajte naviti *Slap Happy*. Od toga će vjerojatno opet doći na svoje mjesto, ili je pak izblanjajte.

- Svakako - rekao je Colin. - Prihvaćate li mali aperitiv?

- Neka bude - pristao je profesor. - Doviđenja, mala moja - doviknuo je Chloe prije nego je napustio sobu.

Chloe se jošte smijala. Odozdo se vidjelo kako sjedi na velikom ponešto spljoštenom krevetu, kao na kakvom velebnom podiju, obasjana sa strane električnom žaruljom. Svjetlosne pruge prosijavale su joj kroz kosu, a imale su boju sunca u mladoj travi, dok se svjetlost što se odbijala od njezine puti spuštala sva pozlaćena na stvari.

- Imate lijepu ženu - rekao je profesor Mitojed Colinu u predsoblju.

- Da - potvrdio je Colin.

Odjednom je briznuo u plač jer je znao da je Chloe bolesna.

- Hajde, molim vas - rekao je profesor - stavljate me u šakaljiv položaj... Još ću vas morati tješiti... Gledajte...

Prekopao je unutrašnji džep svoga kaputa i izvukao mali notes sa crvenim kožnatim uvezom.

- Gledajte, to je moja...

- Vaša? - upitao je Colin, koji se upinjao da opet postane miran.

- Moja žena - objasnio je profesor.

I Colin je nesvjesno otvorio notes i prasnuo u smijeh.

- Eto ti ga na - kazao je profesor. - Još nikad nisam promašio. Svi crkavaju od smijeha. Ali recite mi što je, na kraju krajeva... na njoj tako strašno smiješno?

- Jjjaa... ja nnneee... znam - zamuckivao je Colin i skljojao se na pod jer ga je zgrabio i napadaj najluđeg smijeha.

Profesor je uzeo natrag svoj notes.

- Svi ste isti - rekao je. - Mislite da je potrebno da žene budu lijepe... Onda, stiže li konačno taj aperitiv?

XXXV

Colin je, u pratnji Chicka, rinuo vrata trgovca lijekovima. Odjeknuo je »Ding...« i staklo se s vrata stropoštalo na zamršen sustav bočica i laboratorijskih uređaja.

Pojavio se odnekud trgovac uzburan tim zveketom. Bio je visok, star i mršav, a glavu mu je poput perjanice resila bijela nakostriješena griva.

Pojurio je glavom bez obzira prema tezgi, pograbio telefon i okrenuo broj velikom brzinom, plod dugotrajne navike.

- Halo! - rekao je.

Glas mu je imao zvuk broskog doglašala i tlo se, pod njegovim dugim, crnim i ravnim stopalima, pravilno naginjalo čas naprijed čas natrag, dok su se prštavi valovi-mlaci razbijali o njegovu tezgu.

- Halo! Je li tamo firma Gershwin? Da li biste htjeli postaviti staklo na mojim ulaznim vratima?! Za četvrt sata?... Požurite, jer može naići druga mušterija... Dobro...

Spustio je slušalicu koja se zakvačila s naporom.

- Gospodo, što mogu za vas učiniti?

- Izvršiti ovaj liječnički nalog... - potaknuo ga je Colin.

Ljekarnik je uzeo papir, savio ga popola, napravio od njega dugu i zgužvanu vrpcu i turnuo ga pod malu uredsku giljotinu.

- Gotova stvar - rekao je pritišćući na crveno dugme.

Sjekira sunu dolje, a recept olabavi i splasne.

- Navratite ponovno večeras u šest sati, vaši će lijekovi biti zgotovljeni.

- Ali nama se zapravo - rekao je Colin - prilično žuri...

- Htjeli bismo ih - nadopunio ga je Chick - odmah dobiti.

- U redu - odgovorio je trgovac - vi dakle želite pričekati, učinit ću smjesta što je potrebno.

Colin i Chick su sjeli na klupicu presvučenu grimiznim baršunom, točno nasuprot tezgi, i čekali. Trgovac se sagnuo iza tezge i nestao kroz neka tajna vrata, puzajući gotovo bešumno. Trenje njegova dugog i mršavog tijela po parketu najprije se stišalo, a potom je posve iščezlo u zraku.

Colin i Chick su promatrali zidove. Na dugim bakrenim policama, prekrivenim patinom, stajale su poredane staklenke u kojima je bilo

zatvoreno ljekovito bilje i moćni preparati za vanjsku upotrebu. Gusta fluorescencija prosijavala je iz posljednje staklenke u svakom redu. U jednom stožastom sudu od debela i izgrizena stakla, nabuhnuti su se punoglavci vrtjeli u silaznoj spirali i, dostigavši dno, otprhnuli bi kao strijele natrag prema površini, te iznova nastavljali svoje kruženje izvan središta, ostavljajući za sobom bjelkastu brazdu zgusnute vode. Sa strane, trgovac je na dnu nekoliko metara dugog akvarija postavio pokusni uređaj, sa cijevima za dovod zraka, radi ispitivanja žaba, a tu i tamo ležalo je već nekoliko neuporabljivih žaba čija su četiri srca još slabo kucala.

Iza Chickovih i Colinovih leđa pružala se golema freska koja je prikazivala trgovca lijekovima kako bludniči s vlastitom majkom, i to u trkaćem ruhu Cesarea Borgie. Na stolovima se nalazilo cijelo mnoštvo sprava za pravljenje pilula, a neke su od njih bile u pogonu, premda su radile usporeno.

Pilule, koje su ispadale iz grla cijevi od modrog stakla, skupljale bi potom voštane ruke i stavljale ih u tuljce od nabranog papira.

Colin je ustao da bi pobliže razgledao najbližu spravu i podigao je rđavi štitnik što ju je zaklanjao. U njezinoj jenutrini neka čudnovata životinja, napola od mesa, napola od kovine, gutala do iznemoglosti sirovinsku tvar i potom je izbacivala u obliku pravilnih kuglica.

- Dođi da vidiš, Chick - kazao je Colin.

- Što? - zapitao je Chick.

- To je vrlo neobično... - rekao je Colin.

Chick je pogledao. Beštija je imala izduženu čeljust koja se micala brzim pobočnim pokretima. Pod prozirnom su joj se kožom razabirali cjevasti bokovi od tankog čelika i probavni kanal koji se tromo pomicao.

- To je modificirani kunić - rekao je Chick.

- Misliš?

- To se obično tako radi - rekao je Chick. - Konzervira se funkcija koja se želi očuvati. Eto, ovaj tu je zadržao motoriku probavnoga kanala, ali bez kemijskog dijela probavnog procesa. To je mnogo jednostavnije nego proizvoditi pilule normalnim putem.

- Čime se ta beštija hrani? - upitao je Colin.

- Kromiranim mrkvama - odgovorio je Chick. - Proizvodili su ih u tvornici u kojoj sam neko vrijeme radio. Osim toga, daju mu još

elemente pilula...

- To je odličan pronalazak - napomenuo je Colin - i proizvodi vrlo lijepe pilule.

- Da - potvrdio je Chick. - Doista, potpuno su okrugle.

- Reci mi, deder - kazao je Colin sjedajući ponovno na klupu...

- Što? - upitao je Chick.

- Koliko ti je još ostalo od onih dvadeset pet tisuća duplofinti koje sam ti poklonio prije odlaska na put?

- Iih... - pisnuo je Chick.

- Bilo bi vrijeme da se odlučiš na ženidbu s Aliseom. Za nju je tako mučno da nastavi živjeti ovako kako ti uporno živiš...

- Da... - odgovorio je Chick.

- Konačno, valjda ti je ostalo još dvadeset tisuća duplofinti? Kako bilo da bilo... To ti je dovoljno da se oženiš...

- Ali stvar je... - propentao je Chick.

I riječ mu je zapela u grlu, jer mu je bilo teško priznati.

- No, u čemu je stvar? - navaljivao je Colin. - Nisi jedini koji imaš novčanih briga...

- Znam - rekao je Chick.

- Pa onda? - kazao je Colin.

- Pa onda - rekao je Chick - preostalo mi je još samo tri tisuće dvjesta duplofinti...

Colin je osjećao silan umor. Neke šiljaste i mračne stvari vrtložile su mu se u glavi, s nejasnim šumom kao kad nailazi plima. Ukočio se na klupi.

- To nije istina... - rekao je.

Bijaše iznuren, iznuren kao da ga je maločas netko korbačem natjerao da dugo, dugo trči steeple.

- To nije istina... - ponovio je on... - Ti zbijaš sa mnom šalu...

- Ne, ne zbijam... - rekao je Chick.

Chick je ostao na nogama. Strugao je vrškom prsta ugao najbližeg stola. Pilule su se kotrljale u staklene cjevčice, pomalo klopočući kao špekule, a šuštanje papira u voštanim rukama stvaralo je ugođaj paleolitsko-magdalenskog svratišta.

- Ali na što si ih potrošio? - zapitao je Colin.

- Kupovao sam Partrea - odvratio je Chick.

Prekopavao je po džepu.

- Pogledaj samo ovaj primjerak! Našao sam ga jučer. Nije li čudovit?

Bilo je to *Podrigivanje po cvijeću*, uvezano u maroken ukrašen biserima, s Kierkegaardom na posebnim listovima.

Colin je uzeo knjigu u ruke i gledao u nju, ali stranice nije vidio. Vidio je Aliseine oči, na svojem vjenčanju, i njezin pogled tužnog udivljenja što ga je upućivala Chloeinoj haljini. Ali Chick to nije mogao razumjeti. Chickove se oči nikad nisu podizale tako visoko.

- Što bi htio da ti na to kažem... - mrmljao je Colin.

- Spiskao si znači sve?...

- Prošli sam tjedan nabavio dva njegova rukopisa - kazao je Chick, a glas mu je pritom titrao od velikog ali suzdržanog uzbuđenja. - I već sam snimio sedam njegovih predavanja...

- Da... - rekao je Colin.

- Zašto me to pitaš? - kazao je Chick. - Alisei je svejedno hoću li se s njome vjenčati. Ona je i ovako sretna. Volim je mnogo, to znaš. Osim toga, ona također silno voli Partrea!

Jedan od strojeva počeo se prebrzo vrtjeti. Pilule su šikljale van poput kakva vodopada, a ljubičaste su munje sijevale u času kad su upadale u papirne tuljce.

- Što se događa? - upitao je Colin. - Je li opasno?

- Ne vjerujem da je opasno - rekao je Chick. - Za svaki slučaj, nemojmo ostati blizu.

Začuli su kako su se prilično daleko zatvorila neka vrata, a trgovac lijekovima iskrsnuo je iznenada iza tezge.

- Žao mi je što ste morali čekati - rekao je.

- Nije to važno - uvjeravao ga je Colin.

- Da - rekao je trgovac... - Namjerno sam vas pustio čekati. Upravo zbog mog društvenog i ekonomskog ranga.

- Čini se da vam se jedan stroj uzjogunio... - napomenuo je Colin pokazujući mu napravu koja je bila u pitanju.

- Ah!... - uzdahnuo je trgovac lijekovima.

Nagnuo se, pograbio karabinku ispod tezge, nanišanio i okinuo. Sprava je u propnju odletjela u zrak i survala se na tle obuzeta grčevitim trzajima.

- Nije to ništa - kazao je trgovac. - Od vremena do vremena kunić nadvlada čelik i onda ga valja uništiti.

Podigao je svoju napravu, pritisnuo na njezin unutašnji štitnik ne bi li se popišala i objesio ju je na jedan čavao.

- Evo vaših lijekova - rekao je vadeći iz džepa jednu kutiju. - Budite oprezni, imaju jako djelovanje. Nemojte prekoračiti propisanu dozu.

- Ah! - upao je Colin. - A protiv čega je, prema vašem mišljenju, taj lijek?

- To ne mogu reći... - odgovorio je trgovac.

Povukao je svoju dugu ruku sa zaobljenim noktima kroz bijelu čupavu grivu.

- On može biti za mnoge stvari... - zaključio je. - Ali obična mu biljka ne bi dugo odoljela.

- Ah! - prisjetio se Colin. - Koliko sam vam dužan?

- To je vrlo skupo - rekao je trgovac. - Morali biste me ubiti i otići ne plativši...

- Oh! - upao mu je Colin u riječ - preumoran sam...

- Kad je tako, dužni ste mi dvije duplofinte - rekao je trgovac.

Colin je izvadio lisnicu.

- Morate znati - napomenuo je trgovac - riječ je doista o krađi.

- Svejedno mi je... - odvratio je Colin mrtvačkim glasom.

Platio je i otišao. Chick ga je slijedio.

- Baš ste blesavi - kazao je trgovac lijekovima, ispraćajući ih do vrata. - Ja sam star i neotporan.

- Nemam vremena - promrmljao je Colin.

- Nije istina - navaljivao je trgovac. - Inače ne biste tako dugo čekali...

- Sad imam lijekove - kazao je Colin. - Doviđenja, gospodine.

Koračao je poprijeko ulicom, u kosom jurišu da prištedi snagu.

- Znaš, Colin - rekao je Chick - zato se neću rastati od Alise što se nisam s njome vjenčao...

- Oh! - kazao je Colin. - Ne mogu ti ništa reći... To se napokon samo tebe tiče...

- Takav je život - odvratio je Chick.

- Nije - rekao je Colin.

XXXVI

Vjetar je probijao sebi put kroz lišće i ponovno izranjao iz drveća do kraja ispunjen miomirisima pupoljaka i cvjetova. Ljudi su koračali ponešto uspravnije i disali dublje jer je zraka bilo u izobilju. Sunce je polagano odmatalo svoje zrake i izvrgavalo ih, oprezno, opasnostima onih mjesta koja nije moglo izravno doseći, svijajući ih pod zaokruženim i nauljenim kutovima, ali se sudaralo s vrlo crnim stvarima i tada ih je naglo privlačilo natrag k sebi, nervoznom i nepogrešivom kretnjom zlatne hobotnice. Njegov se golemi ognjeni kostur malo-pomalo približavao i potom je, onako nepomičan, počeo kontinentalne vode pretvarati u paru, a zidni satovi otkucavali su tri udarca.

Colin je čitao Chloeji priču... Bila je to priča o ljubavi sa sretnim završetkom. U tom času junak i junakinja pisali su jedno drugome pisma.

- Zašto to tako dugo traje? - kazala je Chloe. - To se obično mnogo brže odvija...

- Zar si ti navikla na te stvari? - upitao je Colin.

Silovito je uštinuo krajnji izdanak sunčane zrake koja je željela doseći Chloeino oko. Zraka se gipko zgrčila i počela se šetati pokućstvom u sobi.

Chloe je porumenila.

- Ne, nisam navikla na njih... - rekla je plaho. - Ali čini mi se...

Colin je zatvorio knjigu.

- Imaš pravo, draga moja Chloe.

Ustao je i približio se krevetu.

- Sad je vrijeme da uzmeš jednu od svojih pilula.

Chloe je zadrhtala od jeze.

- To je strašno neugodno - rekla je ona. - Moram li?

- Mislim da moraš - odgovorio je Colin. - Upravo večeras ideš doktoru na pregled, napokon ćemo doznati što ti je. Za sada je potrebno da uzimaš pilule. Poslije će ti možda propisati nešto drugo...

- To je grozno - rekla je Chloe.

- Moramo biti razumni.

- Kad popijem jednu od tih pilula, to je kao da se dvije zvijeri bore u mojim grudima. Osim toga, nije istina... ne valja biti razuman...

- Bolje je ne biti razuman, ali katkada ipak valja - odvratio je Colin.

Otvorio je kutijicu.

- Imaju neku odvratnu boju - kazala je Chloe - i zaudaraju.

- Podosta su čudne, priznajem, ali ih moraš gutati - rekao je Colin.

- Gledaj - napomenula je Chloe. - Miču se same od sebe, a povrhu toga su napola prozirne i u nutrini su sigurno žive.

- U vodi koju nakon toga popiješ - rekao je Colin - sigurno ne mogu proživjeti dugo vremena.

- Baš je glupo što kažeš... Možda je riječ o ribi...

Colin se počeo smijati.

- Onda ćeš od toga ojačati.

Nagnuo se prema njoj i poljubio je.

- Uzmi pilulu, draga moja Chloe, budi dobra!

- Dobro, hoću - pristala je Chloe - ali zato ćeš me poljubiti!

- Dakako - rekao je Colin. - Ne gadi ti se kad grliš i ljubiš tako ružna muža kao što sam ja...

- Istina je nisi baš lijep - rekla mu je zajedljivo Chloe.

- To nije moja krivnja.

Colin je spustio nos.

- Ne spavam dovoljno - nastavio je on.

- Colinu moj, zagrlj me, ja sam vrlo zločesta i prosta. Daj mi dvije pilule.

- Luda si - kazao je Colin. - Samo jednu. Hajde, progutaj...

Chloe je sklopila oči, probljedila i prinijela ruku grudima.

- Gotovo je - kazala je s naporom. - Sad će muke iznova početi...

Kapljice znoja pomaljale su se blizu njezinih sjajnih vlasi.

Colin je sjeo kraj nje na krevet i stavio ruku oko njezina vrata. Uхватила je rukama njegovu šaku i zajecala.

- Smiri se, draga moja Chloe, nema druge.

- Zlo mi je... - promrmljala je Chloe.

Suze krupne poput očiju izroniše iz ugla njezinih kapaka i iscrtaše hladne brazde na njezinim okruglim i nježnim obrazima.

XXXVII

- Ne mogu više stajati na nogama... - promrmljala je Chloe.

Spustila je oba stopala na zemlju i pokušavala se podići.

- Nikako ne ide - kazala je... - Sasvim sam mlitava.

Colin joj je prišao posve blizu i podigao je. Objesila se na njegova ramena.

- Drži me, Colin. Past ću!

- Zamorio te je krevet... - rekao je Colin.

- Nije - odvratila je Chloe. - Nego pilule tvog starog trgovca.

Pokušala je da se posve sama održi na nogama i zateturala je. Colin ju je uhvatio, ali ga je ona pri padu povukla za sobom na krevet.

- Dobro mi je ovako - rekla je Chloe. - Ostani ležati na mojem tijelu. Već dugo nismo skupa spavali!

- Ne smijemo - kazao je Colin.

- Naprotiv, smijemo. Zagrlj me. Jesam li ti žena ili ne?

- Jesi - odgovorio je Colin - ali se ne osjećaš dobro.

- To nije moja krivnja - kazala je Chloe, a pritom su joj zadrhtale usne kao da će proplakati.

Colin se nadvio nad nju i poljubio je vrlo nježno, kao što bi poljubio cvijet.

- Još - rekla je Chloe. - I nemoj mi ljubiti samo lice... Znači da me više ne voliš? Zar ti više nije do žene?

Sada ju je jače stisnuo u svom zagrljaju. Bila je vlažna i miomirisna. Bočica parfema što izlazi iz mekane bjeline kutije.

- Još... - rekla je Chloe protežući se - još...

XXXVIII

- Već kasnimo - ustvrdio je Colin.
 - Nije važno - rekla je Chloe - naravnaj svoj sat.
 - Zar uistinu nećeš da idemo kolima?...
 - Neću... - odvratila je Chloe. - Želim s tobom prošetati gradskim ulicama.
 - Ali čeka nas dobar komad puta!
 - Baš me briga - kazala je Chloe... - Kad si me maločas... grlio, to mi je vratilo samopouzdanje. Uхватила me je želja da malo hodamo.
 - Da kažem, u tom slučaju, Nicolasu da automobilom dođe po nas?
 - nagovarao ju je Colin.
 - Oh! Ako baš želiš...
- Za odlazak na liječnički pregled Chloe je stavila kratku haljinu nježno plave boje, s vrlo dubokim šiljastim izrezom, i kaputić od risa, s vrlo pristalom tokicom od istoga krzna. Cipele od obojene zmijske kože upotpunjavale su sklad cjeline.
- Dođi, mačkice - rekao je Colin.
 - Nije to mačka - ispravila ga je Chloe. - Nego ris.
 - To je vrlo teško raspoznati - napomenuo je Colin.
- Izišli su iz spavaće sobe i prošli kroz predsoblje. Chloe se zaustavila ispred prozora.
- Što se tu događa? Danje svjetlo prodire slabije nego obično...
 - Ni govora - umiješao se Colin. - Ovdje je i te kako sunčano.
 - Prije je tako bilo - kazala je Chloe - dobro se sjećam, sunce je dopiralo sve do one tamo šare na ćilimu, a sada stiže samo do tuda...
 - To ovisi i o satu - napomenuo je Colin.
 - Nije istina. Ne ovisi o satu, zato što je to bilo u isto vrijeme!...
 - Pogledat ćemo sutra u isto vrijeme - rekao je Colin.
 - Vidiš dobro i sam, sunce je dopiralo sve do sedme crte. A sada se zaustavlja na petoj...
 - Dođi - rekao je Colin. - U zakašnjenju smo.
- Prolazeći ispred velikog zrcala u popločenom hodniku Chloe se sama sebi nasmiješila. Njezina bolest nije mogla biti teška i ubuduće će često odlaziti zajedno u šetnju. Colin će štedjeti svoje duplofinte,

a i onako im je ostalo dovoljno para da žive udobnim životom. Možda bi Colin mogao i raditi...

Zazveckao je čelični jezičac ključanice i vrata su se zatvorila. Chloe je uhvatila Colina ispod ruke. Hodala je lakim sitnim koracima. On bi učinio jedan uz njezina dva.

- Oh, kako sam zadovoljna! - uskliknula je Chloe. - Sunce sja i stabla tako divno mirišu!

- Naravno! - rekao je Colin. - Proljeće je!

- Zaista? - kazala je Chloe upirući u njega vragoljasti pogled.

Zaokrenuli su udesno. Morali su proći još kraj dvije duge zgrade prije negoli stignu u liječničku četvrt. Stotinjak metara dalje počeli su već osjećati miris sredstava za anesteziju, koji je za vjetrovitih dana dopirao još mnogo dalje. Mijenjala se i građa pločnika. Sada su koračali po širokom i ravnom kanalu, prekrivenom betonskim rešetkama s uskim i stisnutim šipkama. Ispod šipki je protjecao alkohol izmješan s eterom i valjao sa sobom svitke vate i gaze, zaprljane gnojem i sukrvicom, a katkad i krvlju. Duga plovna vlakna napola zgrušane krvi bojadisala su, tu i tamo, lako ishlapljiv izljev i dronjci mesa, koje se već napola raspadalo, plivali su tromo, okrećući se sami oko sebe, poput odviše natopljenih plovećih santi. Posvud se osjećao jedino miris etera. Vrpce gaze i zavoji su također tekli niz kanal, odmatajući svoje uspavane kolutove. S prednje strane svake kuće izlivala se u kanal po jedna odvodna cijev, a onaj koji bi na nekoliko časaka zastao da ispita otvor tih cijevi, mogao je odrediti specijalizaciju dotičnog liječnika. Jedno je oko upravo piljilo u Colina i Chloe, dok se kotrljalo oko vlastite osi, a zatim je iščezlo pod širokom naslagom crvenkaste i mlohove vate, kao kakva opasna meduza.

- Tu mi se nimalo ne dopada - kazala je Chloe. - Što se zraka tiče, on je ovdje vrlo zdrav, ali nije baš ugodno za oko...

- Nije - potvrdio je Colin.

- Dođi na sredinu ulice.

- U redu - rekao je Colin. - Ali tamo će nas pregaziti.

- Pogriješila sam što sam odbila da se vozimo kolima - priznala je Chloe. - Kao da mi je netko odrezao noge.

- Imaš sreću što profesor Mitojed stanuje prilično daleko od četvrti teške kirurgije...

- Šuti! - upala mu je u riječ Chloe. - Hoćemo li uskoro stići?

Počela je iznenada kašljati i Colin je probljedio.

- Nemoj kašljati, Chloe!... - preklinjao je on.

- Neću, Colinu moj... - rekla je susprežući kašalj s velikim naporom.

- Nemoj kašljati... stigli smo... eto nas.

Cimer profesora Mitojeda predočavao je golemu čeljust kako guta zemljoradničku lopatu kojoj je izvirivao još samo željezni dio. Chloe je to nagnalo u smijeh. Smijala se sasvim tiho, posve suzdržano, jer se plašila da će opet kašljati. Duž zidova visjele su fotografije u boji, o čudovitim terapijama profesora Mitojeda, inače obasjane svjetlima koja u taj čas nisu funkcionirala. - Vidiš-rekao je Colin.

- To ti je veliki specijalist. Druge kuće ne krasi tolika odličja.

- To je samo dokaz da on ima mnogo novaca - pripomenula je Chloe.

- Ili da je riječ o čovjeku koji ima ukusa - rekao je Colin. - To djeluje vrlo umjetnički.

- Da - kazala je Chloe. - Podsjeća na uzornu mesnicu.

Ušli su u kuću i našli se u prostranom okruglom predvorju, obloženom bijelom pokošću. Jedna im je bolničarka krenula ususret.

- Jeste li naručeni? - zapitala ih je.

- Jesmo - odgovorio je Colin. - Možda smo malo zakasnili...

- To nije važno - umirila ga je bolničarka. - Profesor je završio s operacijama za danas. Hoćete li poći sa mnom?

Poslušno su je slijedili i njihovi su koraci na emailiranom podu odzvanjali visokim i potmulim zvukom. Na kružnoj stijeni otvarao se cijeli niz vrata, ali bolničarka ih je odvela ravno prema onima na kojima se, u zlatnom reljefu, nalazila reprodukcija divovske table na pročelju kuće, i to istih razmjera. Rinuli su još jedna vrata, debela ali prozirna, i našli se u profesorovoj radnoj sobi. Ovaj potonji stajao je pred prozorom i parfimirao svoju bradicu sa četkicom za zube, prethodno umočenom u cjedinu opopanaksa.

Okrenuo se, začuvši buku, i krenuo prema Chloe s ispruženom rukom.

- Onda, kako se danas osjećate?

- One su pilule bile jezive - rekla je Chloe.

Profesorovo se lice smrknulo. Njegov je izraz sada nalikovao na duboku oktavu.

- Gnjavaža... - promrmljao je on. - A dobro sam mislio.

Jednu minutu je ostao zamišljeno stajati na mjestu, a onda se dosjetio da još i sada drži u ruci četkicu za zube.

- Pridržite mi to - kazao je Colinu, turajući mu četkicu u ruku. - Sjednite, mala moja - rekao je pak Chloe.

Napravio je jedan krug po sobi i sam sjeo.

- Vidite - rekao joj je - vi imate nešto na plućima. Točnije rečeno, nešto u plućima. Nadao sam se da će to biti...

Prekinuo je samog sebe i naglo ustao.

- Nikakve koristi od brbljanja - rekao je tada. - Dođite sa mnom. Položite tu četkicu gdje god hoćete - nadodao je nesnalažljivom Colinu, koji doista nije znao što da s njom započne.

Colin je svakako htio slijediti profesora i Chloe, ali je najprije morao odmaknuti nevidljiv ali čvrst zastor koji se maločas spustio između njih. Srce mu je obuzimala čudna tjeskoba i ono je nepravilno kucalo. Uložio je priličan napor, sabrao se i stisnuo pesti. Skupivši sve svoje snage, uspio je napraviti nekoliko koraka naprijed, a čim je dotaknuo Chloeinu ruku, nelagodnost je iščezla.

Ona je pružila profesoru ruku i on ju je poveo u malu bijelu dvoranu s kromiranim stropom, u kojoj je nekakav glatki i zdepasti uređaj zapremao čitavu jednu stranu.

- Više volim da sjedite za vrijeme pregleda - rekao je profesor. - To neće dugo trajati.

Na prednjoj strani stroja nalazio se crveni breni ekran, s kristalnim okvirom, i tek se jedno dugme za reguliranje, od crnog emajla, iskrilo na postolju.

- Hoćete li ostati? - zapitao je profesor Colina.

- Radije bih ostao - odvratio je Colin.

Profesor je okrenuo dugme. Svjetlost je potekla iz prostorije poput bistra gorskog potoka koji je iščezao pod vratima i u otvor za ventilaciju, smješten iznad stroja, dok se ekran malo-pomalo rasvijetlio.

XXXIX

Profesor Mitojed je tapštao Colina po leđima.

- Nemojte se zabrinjavati, stari moj - rekao mu je. - To se može popraviti.

Colin je gledao u pod, činio se posve satrven. Chloe ga je držala za ruku. Upinjala se svim silama da djeluje veselo.

- Ma da - rekla je ona - to sigurno neće dugo trajati...

- Dakako - promrmljao je Colin.

- Konačno - nadovezao je profesor - ako se bude pridržavala mojih liječničkih uputa, ona će se vjerojatno već uskoro bolje osjećati.

- Vjerojatno - kazao je Colin.

Nalazili su se u bijelom i okruglom predvorju, a Colinov se glas odbijao od stropa kao da odzvanja iz vrlo velike daljine.

- U svakom slučaju - zaključio je profesor Mitojed - poslat ću vam račun.

- Naravno - rekao je Colin. - Zahvaljujem vam na brizi, doktore...

- I ako stvar ne krene na bolje - napomenuo je profesor - doći ćete ponovno k meni. Postoji rješenje koje za sada nismo čak ni uzeli u obzir, a to je operacija...

- Ma da - rekla je Chloe stežući Colinovu ruku, ali je pritom stala jecati.

Profesor je sebi pozamašne navlačio bradicu.

- To je vraški nezgodno - rekao je on.

Zavladao je tajac. Kroz prozirna vrata pomolila se bolničarka i s dva kratka udarca nagovijestila svoj dolazak. Pred njom se, u udubini debelih vrata, upalio zeleni signal »Uđite«.

- Stigao je neki gospodin koji mi je rekao neka obavijestim gospođu i gospodina da je Nicolas već stigao.

- Hvala, Karonjo - odgovorio je profesor. - Možete se povući - nadovezao je, i bolničarka se smjesta pokupila.

- U redu, doktore! - promrmljao je Colin - reći ćemo vam odmah doviđenja...

- Dakako... - kazao je profesor Mitojed. - Doviđenja... Liječite se i... nastojte otići...

XL

- Zar stvari stoje tako loše? - upitao je Nicolas, ne okrenuvši se, prije nego je upalio motor.

Chloe je još i sada plakala, utonuvši u bijelo krzno, a Colin je izgledao poput mrtvaca. Miris s pločnika penjao se sve više i više, a eterske su pare potpuno ispunile ulicu.

- Kreni - rekao je Colin.

- Što joj je? - zapitao je Nicolas.

- Oh! Nije moglo biti gore! - izlenuo je Colin.

Istog je trena postao svjestan da se zaletio i pogledao je Chloe. U tom ju je času tako ljubio da bi se najradije bio ubio radi svoje nesmotrenosti.

Skvrčena u kutu automobila, Chloe je grizla sebi šake. Sjajna joj je kosa padala na lice, dok je nogama gazila svoju krznenu kapicu. Ridala je svom snagom, kao malo dijete, ali nečujno.

- Oprosti mi, draga moja Chloe - kazao je Colin. - Ja sam prava neman.

Primaknuo joj se bliže i privukao je k sebi. Cjelivao joj je jadne usplahirene oči i osjećao je na svojim grudima da joj srce tuče potmulim i polaganim udarcima.

- Brzo ćemo te izliječiti - rekao je Colin. - Htio sam zapravo reći da se nije moglo dogoditi ništa gore nego da te vidimo bolesnu, bez obzira o kojoj je bolesti riječ...

- Bojim se... - rekla je Chloe. - On će me sigurno operirati.

- Neće - tješio ju je Colin. - Prije ćeš ozdraviti.

- Što joj je? - ponovio je Nicolas. - Mogu li ja nešto učiniti?

Nicolas je također izgledao vrlo nesretan. Njegovo je uobičajeno samopouzdanje jako popustilo.

- Chloe, mila moja, primiri se - kazao je Colin.

- To je sasvim sigurno - pridodao je Nicolas. - Ona će vrlo brzo ozdraviti.

- Taj lopoč - napomenuo je Colin. - Gdje ga je samo mogla uhvatiti?

- Zar ona ima lopoč? - upitao je s nevjericom Nicolas.

- Da, u desnom plućnom krilu - odgovorio je Colin. - Profesor je u početku vjerovao da je posrijedi samo nešto životinjsko. Ali radi se

zapravo o lopoču. Vidjeli smo ga na ekranu. Već je prilično velik, ali konačno moramo nekako s njime izaći na kraj.

- Svakako - potvrdio je Nicolas.

- Vi ne možete zamisliti kako je to - govorila je kroz jecaje Chloe - to toliko boli kad se miče!!!

- Ne plačite - kazao je Nicolas. - Od toga nikakve koristi, samo ćete se zamoriti.

Kola su krenula. Nicolas je polagano vozio između zamršenih redova kuća. Sunce se malopomalo gubilo iza stabala i vjetar je bivao sve svježiji.

- Doktor hoće da Chloe ode u planine - objasnio je Colin. - Tvrdi da će studen ubiti toga gada...

- Ona je to sigurno uhvatila na onoj cesti - kazao je Nicolas. - Bila je puna isto takvih gadarija na hrpe i gomile.

- On također kaže da čitavo vrijeme mora biti okružena cvijećem - nadovezao je Colin - da bi se onaj drugi preplašio...

- Zašto? - zapitao je Nicolas.

- Zato što ako procvate - protumačio je Colin - tada će niknuti drugi lopoči. Ali nećemo mu dopustiti da procvate...

- I u tome se sastoji cjelokupna terapija? - zapitao je Nicolas.

- Ne - odvratio je Colin.

- Što predstoji kao drugo?

Colin se skanjivao da mu na to odgovori. Slušao je Chloe kako plače na njegovim grudima i unaprijed je mrzio mrcvarenje na koje će je uskoro morati osuditi.

- Ona ne smije piti... - rekao je.

- Što?... - zapanjio se Nicolas. - Ništa?

- Ništa - kazao je Colin.

- Baš ništa, uza sve to?...

- Samo dvije žlice dnevno... - promrmljao je Colin.

- Dvije žlice... - uzviknuo je Nicolas.

Nije više rekao ni riječi i zagledao se netremice u cestu ravno ispred sebe.

XLI

Alise je pozvonila dvaput i pričekala. Ulazna vrata izgledala su joj uža nego obično. Sag je nekako potamnio i stanjio se.

- Dobar dan!... - kazao je Nicolas. - Dolaziš im u posjet?

- Da - rekla je Alise. - Jesu li kod kuće?

- Da - kazao je Nicolas - dođi. Chloe je kod kuće.

Zatvorio je vrata. Alise je ispitivački promatrala ćilim.

- Ovdje ima manje svjetla nego prije - rekla je ona. - O čemu to ovisi?

- Ne znam - odvratio je Nicolas.

- Čudno je to - napomenula je Alise. - Nije li ovdje visjela neka slika?

- Ne sjećam se - kazao je Nicolas.

Prošao je sebi krzmavom rukom kroz kosu.

- Uistinu - rekao je on - stječe se dojam da tu atmosfera više nije ista.

- Da - potvrdila je Alise. - Upravo tako.

Imala je na sebi smeđi dobro skrojeni kostim, a u ruci veliki stručak narcisa.

- A ti - rekao je Nicolas - dobro izgledaš. Kako je?

- Da - odgovorila je Alise - posve dobro. Chick mi je poklonio kostim kao što vidiš...

- Izvrsno ti pristaje - ustanovio je Nicolas.

- Imam sreću - nastavila je Alise - što vojvotkinja de Bovouard ima taman iste mjere kao i ja. Kostim je iz staretinarnice. Chick se htio domoći papira koji se nalazio u jednom džepu i zato ga je kupio.

Pogledala je Nicolasa i nadodala:

- Ti nisi dobro.

- Uh! - kazao je Nicolas... - ni sam ne znam. Imam dojam da starim.

- Pokaži mi svoj pasoš - rekla je Alise.

Ispreturao je svoju futrolu za revolver.

- Eto ga - rekao je.

Alise je otvorila pasoš i probljedila.

- Koliko ti je bilo godina? - upitala je tiho.

- Dvadeset devet... - odgovorio je Nicolas.

- Pogledaj...

Izračunao je. Sadašnji iznos: trideset pet.

- Ne razumijem... - napomenuo je on.

- Mora da se radi o pogreški - rekla je Alise. - Ne izgledaš stariji od kakva dvadesetdevetogodišnjaka.

- Izgledao sam kao da mi je dvadeset i jedna - napomenuo je Nicolas.

- To će se sigurno popraviti - kazala je Alise.

- Volim tvoju kosu - rekao je Nicolas. - Dođi da vidiš Chloe.

- Što se ovdje zbiva? - rekla je zamišljeno Alise.

- Oh! - uzdahnio je Nicolas. - To je ta bolest. To nas je sve potreslo. Čim se to popravi, ja ću se opet pomladiti.

Chloe je ležala ispružena na postelji, odjevena u svilenu pidžamu boje sljezova cvijeta i u dugu kućnu haljinu od satenskog pikea nježne narančastožučkaste boje. Oko nje je bilo mnogo cvijeća a, nadasve, orhideja i ruža. Bilo je tu također hortenzija, karanfila, kamelija, dugih rascvalih grana breskve i badema, te nekoliko rukoveti jasmina. Grudi su joj bile otkrivene i veliki plavi vjenčić isticao se jako na jantaru njezine desne dojke. Jagodice su joj bile pomalo ružičaste, oči blještave, a vlasi lepršave i naelektrizirane poput svilenih niti.

- Prehladit ćeš se! - rekla je Alise. - Pokrij se!

- Neću - promrmljala je Chloe. - To se mora. To je dio liječenja.

- Kakvo lijepo cvijeće! - uzviknula je Alise. - Colin će sebe dovesti u propast - nadodala je prpošno ne bi li natjerala Chloe u smijeh.

- Da - promrmljala je Chloe.

I osmjehnula se tužno.

- Traži posao - rekla je tiho. - Zato i nije kod kuće.

- Zašto govoriš takvim glasom? - zapitala je Alise.

- Žedna sam... - odgovorila je Chloe u jednom dahu.

- Uzimaš li uistinu samo dvije žlice na dan? - rekla je Alise.

- Da... - uzdahnula je Chloe.

Alise se nadvila nad nju i zagrlila je.

- Uskoro ćeš ozdraviti.

- Da - rekla je Chloe. - Sutradan odlazim s Nicolasom, kolima.

- A Colin? - upitala je Alise.

- Ostaje ovdje - odgovorila je Chloe. - On mora raditi. Jadni moj Colin!... Nema više duplofinti...

- Kako to? - zapitala je Alise.
- To cvijeće... - odvrátila je Chloe.
- Da li još raste? - prošaptala je Alise.
- Lopoč? - kazala je Chloe posve tiho. - Ne, vjerujem da će uskoro uginuti...

- Onda jesi li zadovoljna?
- Jesam - odgovorila je Chloe. - Ali tako sam žedna.
- Zašto ne upališ svjetlo? - upitala je Alise. - Ovdje je vrlo mračno.
- Već od nekog vremena je tako - rekla je Chloe. - Već neko vrijeme. Tu se ne da ništa učiniti. Pokušaj sama.

Alise je okrenula električni prekidač i oko lampe se pojavio slabašan svjetlosni prsten.

- Svjetiljke se gase - rekla je Chloe. - Zidovi se također stišću. I ovaj prozor tu, isto tako.

- Uistinu? - zapitala je Alise.
- Pogledaj...

Velika staklena površina koja se protezala po čitavoj širini zida, zauzimala je sada još samo dva duguljasta pravokutnika, zaobljena na rubovima. Po sredini prozora izrasla je svojevrsna peteljka, spajajući oba ruba i prepriječivši put suncu. Strop je postao mnogo niži, a platforma na kojoj se nalazila Colinova i Chloeina postelja više nije bila tako udaljena od poda.

- Kako do toga može doći? - upitala je Alise.
- Ne znam... - rekla je Chloe. - Gledaj, eto tračka svjetlosti.

Čas prije ušao je u sobu miš sa crnim brkovima donoseći komadićak keramičke pločice iz kuhinjskog hodnika, a taj je isijavao živahno kao luč.

- Čim se odviše zamrači - objasnila je Chloe - on mi odmah donese malo svjetla.

Pomilovala je malu životinju koja je ispustila svoj pronalazak na ploču kraj uzglavlja.

- Ipak je lijepo od tebe što si me došla vidjeti - kazala je Chloe.
- Oh! - rekla je Alise - ti znaš da te mnogo volim.
- Znam - potvrdila je Chloe. - A kako je Chick?
- Oh! Dobro je - odvrátila joj je Alise. - Kupio mi je kostim.
- Lijep je, dobro ti stoji - rekla je Chloe.
Naglo je zastala u govoru.

- Loše ti je - kazala je Alise. - Jadna moja.
Nagnula se i pomilovala je Chloe po obrazu.
- Da - zajecala je Chloe. - Tako sam žedna...
- Shvaćam - rekla je Alise. - Da te poljubim, ti bi bila manje žedna.
- Da - rekla je Chloe.
Alise se nagnula k njoj.
- Oh! - uzdahnula je Chloe. - Kako su ti svježije usne...
Alise se nasmiješila. Oči su joj bile vlažne od suza.
- Kamo odlaziš? - upitala je ona.
- Ne idem daleko - odgovorila je Chloe. - U planine.
Okrenula se na lijevu stranu.
- Voliš li ga mnogo, tvog Chicka?
- Volim - odgovorila je Alise. - Ali on više voli svoje knjige.
- Ne znam - rekla je Chloe. - Možda je to istina. Da se nisam sama udala za Colina, tako bih voljela da upravo ti s njim živiš.
Alise ju je opet poljubila.

XLII

Chick je izišao iz dućana. U njemu nije bilo ničeg što bi ga zanimalo. Hodao je buljeći u svoja stopala, u crvenkastosmeđim kožnim cipelama, i začudio se vidjevši da ga jedna pokušava odvući na jednu stranu, a druga pak u suprotnom pravcu. Zamislio se na nekoliko časaka, u mislima je povukao pravac koji siječe kut na dva jednaka dijela i pohitao duž te crte. Zamalo da ga nije pregazio veliki zdepasti taksija, a svoj je spas dugovao jedino spretnom skoku koji ga je odbacio na noge nekom prolazniku. Ovaj potonji je opsovao i otišao u bolnicu na liječenje.

Chick je ponovno produžio svojim putem, ravno pred njim nalazila se knjižara, bila je to ulica Jimmy-Noone i natpis je bio naslikan po ugledu na Mahagony Hali Lulu White*. Gurnuo je vrata, ona su mu surovo vratila udarac, pa je ušao kroz izlog bez navaljivanja.

Knjižar je pušio lulu mira, sjedeći na sabranim djelima Julesa Romainsa koji ih je stvorio za tu uporabu. Imao je vrlo lijepu zemljanu lulu mira od vresišta, koju je punio maslinovim lišćem. Pokraj njega je još stajala kahlica za odlaganje nabijača i čačkala, vlažan rupčić za osvježavanje sljepoočica i bočica alkohola od metvice Ricqlès da okus lule učini sočnijim.

Podigao je prema Chicku bestjelesan i smrdljiv pogled.

- Što želite? - upitao je.

- Pogledati vaše knjige... - odgovorio je Chick.

- Gledajte - rekao je čovjek i nagnuo se nad kahlicu, ali je to bila samo lažna uzbuna.

Chick je pošao naprijed prema dnu dućana. Ondje je vladao ugođaj podoban za otkrića. Nekoliko je kukaca zapucketalo pod njegovim koracima. Vonjalo je tu po pohabanoj koži i po dimu, a smrad koji se širi pri izgaranju maslinova lišća je, ruku na srce, stravičan.

Knjige su bile složene po abecednom redu, ali trgovac baš nije dobro znao abecedu pa je Chick pronašao Partreov kutak između slova B i T. Oboružao se povećalom i dao se na ispitivanje korica knjiga. Ubrzo mu je pošlo za rukom da uđe u trag zanimljivom otisku prstiju na jednom primjerku djela *Piće i ništarija*, toj znamenitoj kritičkoj studiji o biti alkoholizma. Smjesta je grozničavo izvukao iz svoga džepa kutijicu koja je, povrh četkice mekih dlaka, sadržavala

prašak za gnojenje i *Podsjetnik uzornog žace*, što ga je napisao kanonik Vouille. Postupao je vrlo pažljivo, uspoređujući svoje otkriće s listom koju je izvadio iz lisnice, i zastao je gotovo bez daha. Bio je to otisak lijevog Partreova kažiprsta kojemu nitko sve do tada nije mogao ući u trag drugdje osim na starim piščevim lulama.

Pritišćući na srce dragocjeni pronalazak, Chick se vratio natrag do knjižara.

- Koliko stoji ova knjiga?

Knjižar je pogledao knjigu i nacerio se.

- Ah! Pronašli ste je...

- Što je u tome neobično? - upitao je Chick hineći začuđenost.

- Puf!... - grohotom se nasmijao knjižar, ispustivši lulu koja je pala u kahlicu i ugasila se.

Sočno je opsovao i protrljao ruke od zadovoljstva što više ne mora izvlačiti dimove iz te odurne svinjske naprave.

- Zahtijevam od vas tu knjigu... - navalio je Chick.

Srce ga je počelo napuštati i njegovi jaki udarci odjekivali su na obje strane, i to nepravilno, gotovo divljački.

- Ah! Ha...ha... ha... - gušio se knjižar od smijeha i valjao po zemlji.

- Baš ste šaljivdžija...

- Slušajte - kazao je smeteni Chick - budite jasniji...

- Kad samo pomislim - rekao je knjižar - da sam mu morao više puta ponuditi svoju lulu mira kako bih došao do tog otiska i, štoviše, naučiti kako se izvode čarolije zato da, u posljednjem času, lulu zamijenim s jednom knjigom...

- Pustimo to - rekao je Chick. - Budući da za to znate, koliko košta?

- Nije skupo - odgovorio je knjižar - ali imam još nešto bolje. Pričekajte me.

Ustao je i nestao iza polupregrade, koja je presijecala dućan na dva dijela, prekopavao po nečemu i uskoro zatim vratio se natrag.

- Eto - uskliknuo je, bacajući na tezgju jedne hlače.

- Što je to? - promrmljao je Chick s pohlepnom strepnjom.

Hvatalo ga je sladostrasno uzbuđenje.

- Partreove hlače... - najavio je ponosno knjižar.

- Kako ste došli do njih? - zapitao je Chick u ekstazi.

- Iskoristio sam jedno njegovo predavanje... - objasnio je knjižar. - Nije uopće primijetio. Ima nagorjelih mjesta od njegove lule, da

znate...

- Smjesta kupujem - rekao je Chick.
- A što? - upitao je trgovac. - Jer imam još nešto...

Chick je prislonio ruku na grudi. Nije više mogao obuzdati lupanje srca i pustio ga je da se pomalo zanosi.

- Eto... - kazao je iznova trgovac.

Bila je to lula na čijem je sisku Chick lako prepoznao biljeg Partreovih zubi.

- Koliko? - upitao je Chick.

- Zna li - odvratio je trgovac - da on sada priprema enciklopediju mučnine u dvadeset svezaka s fotografijama i da ću ja imati rukopise?

- Ali nikad neću moći... - napomenuo je Chick kao sravnjen sa zemljom.

- Što hoćete da mene zbog toga svrbi guzica? - zapitao je knjižar.

- Koliko vam dugujem za te tri stvari? - upitao je Chick.

- Tisuću duplofinti - odgovorio je trgovac - To je moja posljednja cijena. Jučer sam odbio da ih prodam za tisuću i dvjesta. I to samo zato što imate njegovan izgled.

Chick je izvadio lisnicu. Bio je užasno blijed.

(* Autor vjerovatno aludira na Lily White, tj. Bijeli ljiljan, separatističku grupaciju bijelaca, koja je zabranjivala Crncima da prisustvuju koncertima u svojim dvoranama, lokalima i barovima. Pofrancuzivši podrugljivo Lily u Lulu, Vian prosvjeduje protiv rasizma, primjenjenog i u jazzu.)

XLIII

- Kako vidiš - rekao je Colin - više ne prostiremo stolnjak.
- To nije važno - kazao je Chick. - Ali ipak ne shvaćam zašto je drvo tako masno...
- Ne znam - odvratio je Colin rastreseno. - Mislim da ga se ne da bolje očistiti. Masnoća neprestano izbija iz njegove nutrine.
- I nije li tepih prije bio vuneni - upitao je Chick. - Sada izgleda kao da je od pamuka...
- To je taj isti tepih - napomenuo je Colin. - Ne, ne vjerujem da je drugačiji.
- To je čudno - ustanovio je Chick. - Dobiva se dojam da se svijet steže sam oko sebe.
- Nicolas im je donio uljevitu juhu od povrća u kojoj su plivali prepečeni komadi kruha. Napunio je njihove tanjure do vrha.
- Što je pak to, Nicolas? - upitao je Chick.
- Juha od koncentrata u kockicama sa zaprškom - odgovorio je Nicolas. - To je super-juha.
- Ah! Zar ste to pronašli u Gouffeu? - zapitao je Chick.
- Što vam pada na pamet! - kazao je Nicolas. - Recept je iz Pomianea. Onaj Gouffe je dobar za snobiće... A osim toga, za njega su potrebne tolike sprave...
- Pa valjda imate sve što je potrebno - napomenuo je Chick.
- Što? - odvratio je Nicolas. - Postoji samo plin i ledoder kao i svugdje. Što vi sebi zamišljate?
- Oh... Ništa... - rekao je Chick.
- Mrijestio se na stolcu. Nije znao kako bi nastavio razgovor.
- Hoćeš li vina? - zapitao ga je Colin. - Imam još samo ovo tu u svom podrumu... Nije loše.
- Chick je pružio čašu.
- Alise je došla u posjet Chloej prije tri dana - kazao je Colin. - Nisam je uspio vidjeti, a jučer je Nicolas odvezao Chloe u planine.
- Znam - rekao je Chick. - Alise mi je sve ispričala.
- Primio sam pismo od profesora Mitojeda - produžio je Colin. - Zatražio je mnogo novaca. Mislim da je to sposoban čovjek.
- Colina je boljela glava. Bio bi i te kako želio da mjesto njega govori Chick, da pripovijeda bilo što. Chick je, međutim, buljio kroz prozor u

neku neodređenu točku. Iznebuha se podigao i, izvukavši iz džepa metar, pošao izmjeriti prozorski okvir.

- Imam dojam da se stvar mijenja - rekao je on.

- Kako to? - upitao je Colin ravnodušno.

- Sužava se - napomenuo je Chick - a i sama prostorija...

- Kako to misliš? - rekao je Colin. - To što kažeš nema uobičajeno značenje...

Chick nije odgovorio. Uzeo je u ruke bilježnicu i olovku i pribilježio brojke.

- Jesi li našao kakav posao? - upitao je.

- Nisam... - odvratio je Colin. - Imam jedan dogovor za koji časak a drugi sutra.

- Kakvu vrstu posla tražiš? - upitao je Chick.

- Oh! Bilo kakav posao - odvratio je Colin. - Pod uvjetom da me plaćaju. Cvijeće je vrlo skupo.

- Da - rekao je Chick.

- A kako tvoj posao? - upitao je Colin.

- Uredio sam da me zamjenjuje neki tip - kazao je Chick - zato što sam morao mnogo toga obavljati...

- I pristali su na to? - zapitao je Colin.

- Da, stvar je dobro klapala, tip je bio dobro upućen u stvar.

- A onda? - zapitkivao je Colin.

- Kad sam se htio vratiti - objasnio je Chick - kazali su mi da taj drugi izvrsno obavlja posao, ali ako baš hoću novo radno mjesto, da mi ga mogu ponuditi. Samo, bilo je slabije plaćeno...

- Tvoj ti ujak ne može više davati novaca - napomenuo je Colin.

Nije to čak ni postavljao kao pitanje, toliko mu se činilo očito.

- Ne bih ga ni mogao od njega zatražiti - rekao je Chick. - Umro je.

- To mi nisi do sada rekao...

- Nije bilo nimalo zanimljivo - promrljao je Chick.

Nicolas je ponovno nailazio sa zamašćenom tavom u kojoj su se koprcale tri crne kobasice.

- Pojedite ih ovako - rekao je - ne mogu s njima izaći na kraj. Otporne su do krajnosti, neopisivo. Stavio sam salitrene kiseline i od toga su zapravo pocrnile, ali ni to nije pomoglo.

Colin je uspio zabosti vilicu u jednu kobasicu i ona se nakrivila u samrtnom grču.

- Jednu sam ulovio - rekao je. - Sada je na tebi red, Chick!

- Pokušavam - kazao je Chick - ali tako je tvrdo.

Veliki mlaz masti poprskao je stol.

- Hajde k vragu! - uzviknuo je Chick.

- Nema veze - rekao je Nicolas. - To je dobro za drvo.

Chick se najposlije domogao kobasice a Nicolas je privukao k sebi preostalu treću.

- Ne shvaćam što se ovdje događa - kazao Chick - Je li tako bilo i prije?

- Nije - priznao je Colin. - Svugdje se stvari mijenjaju. Ja tu ne mogu baš ništa. To je poput kuge. Sve je počelo od onda otkad više nemam duplofinti...

- Više uopće nemaš duplofinti? - zapitao je Chick.

- Jedva jedvice... - odvratio je Colin. - Platilo sam unaprijed za Choein boravak u planinama i za cvijeće, jer ne želim ni na čemu štedjeti da bih je iz toga izvukao. Ali na stranu to, stvari idu loše same od sebe.

Chick je pojeo svoju kobasicu.

- Dođi da vidiš kuhinjski hodnik! - rekao je Colin.

- Evo me za tobom - rekao je Chick.

Kroza stakla, sa svake strane, razabiralo se pomrčeno sunce olovne boje, posuto velikim crnim pjegama, ponešto svjetlije u samom središtu. Nekoliko je mršavih snopova zraka ipak prodiralo u hodnik, ali se u dodiru s keramičkim pločicama, nekoć tako sjajnim, odrih pretvaralo u mokre tragove i cijedilo u dugoljastim potočićima. Iz zidova se širio nekakav podrumski miris. Miš sa crnim brkovima napravio je sebi, u jednom kutu, povišeno gnijezdo. Više se nije mogao igrati sa zlaćanim zrakama na podu, kao što je to nekoć činio. Šćućurio se sred hrpe sitnih komadića tkanine i drhturio, a dugi su mu se brkovi slijepili od vlage. Neko je vrijeme čak uspijevaao donekle izgrepsi pločice tako da bi se iznova zablistale, ali to je bila pregolema zadaća za njegove nožice, pa se odsad zavlačio u svoj kut, posve nemoćan, i drhtao.

- Zar ne griju radijatori? - upitao je Chick podižući ovratnik na svom sakou.

- Kako ne - odvratio je Colin - griju po cijeli dan, ali ni tu se ne da ništa učiniti. Upravo je tu stvar i počela...

- To je doista velika gnjavaža - kazao je Chick. - Trebalo bi pozvati arhitekta.

- Došao je već - rekao je Colin. - I od tada je bolestan.

- Oh! - uzdahnio je Chick. - Stvari će se vjerojatno popraviti.

- Ne vjerujem - rekao je Colin. - Dođi, dovršit ćemo ručak s Nicolasom.

Ušli su u kuhinju. I u toj su se prostoriji stisnuli zidovi. Nicolas je sjedio za bijelim lakiranim stolom i jeo rastreseno, čitajući neku knjigu.

- Slušaj, Nicolas... - obratio mu se Colin.

- Da - odvratio je Nicolas. - Baš sam se spremao da vam donesem slatko.

- Nije stvar u tome - rekao je Colin. - Pojest ćemo ga tu. Riječ je o nečem drugom. Nicolas, želiš li ti da te izbacim iz kuće?

- Ni najmanje - odgovorio je Nicolas.

- Nema druge - rekao je Colin. - Ovdje propadaš. U proteklih osam dana ostario si za deset godina.

- Sedam godina - ispravio ga je Nicolas.

- Ne želim te takva gledati. To s tobom nema veze. Posrijedi je atmosfera.

- Ali zar to tebi - upao je Nicolas - ništa ne smeta?

- Nije to isto - odvratio je Colin. - Što se mene tiče, ja moram izliječiti Chloe, sve ostalo mi je svejedno pa me se ni ne prima. Kako napreduje tvoj klub?

- Tamo više uopće ne idem... - kazao je Nicolas.

- Neću više da se događaju takve stvari - ponovio je Colin. - Tovarmostovi traže kuhara, potpisao sam u tvoje ime. Žetio bih da mi kažeš da li se s time slažeš.

- Ne - odvratio je kratko i jasno Nicolas.

- U redu! - rekao je Colin - kako bilo da bilo, ideš k njima.

- To je gadno s tvoje strane - pripomenuo je Nicolas. - Činit će se da sam klisnuo kao tat.

- Ni govora - kazao je Colin. - To je potrebno. Znaš dobro kako me to muči...

- Znam dobro - rekao je Nicolas i zatvorio knjigu, a zatim spustio glavu na ruke.

- Nemaš razloga da se ljutiš - kazao je Colin.

- Pa i nisam se naljutio - progundao je Nicolas.
Ponovno je podigao glavu. Plakao je bez glasa.
- Ja sam budala - rekao je on.
- Ti si sjajan tip, Nicolas - kazao je Colin.
- Nije istina - rekao je Nicolas. - Htio bih se zavući u duplju, u dunju.
Zbog mirisa. A i zato što bih ondje bio na miru...

XLIV

Colin se uspeo stubištem što su ga maglovito osvjetljavale nepomične staklene stijene, i našao se na prvom katu. Ispred njega neka crna vrata jako su odudarala od hladnoga kamenog zida. Ušao je, ne pozvonivši, ispunio neki karton i predao ga podvorniku, koji ga je ispraznio, smotao ga u lopticu, ubacio u cijev već nabijena pištolja i pažljivo nanišanio u šalter-metu na susjednoj pregradi. Pritisnuo je na obarač, začepivši sebi lijevom rukom desno uho, i ispalio. Počeo je iznova odmjereno puniti svoj pištolj za novog posjetioca.

Colin je ostao stajati tako dugo dok zvonjava nije naredila podvorniku da ga uvede u direktorovu sobu.

Slijedio je toga čovjeka kroz dugi prolaz s povišenim zaokretima. Zidovi su na zaokretima stajali okomito na tlu, a to znači da su se koso naginjali tvoreći dodatan kut, pa je Colin morao hodati vrlo brzo da bi sačuvao ravnotežu. Prije nego je postao svjestan što se s njime događa, zatekao se pred direktorom. Sjeo je pokorno u jogunast naslonjač koji se propinjao pod njegovim teretom, a smirio se tek na zapovjednu kretnju svoga gospodara.

- Onda?... - rekao je direktor.

- Eto me, tu sam... - kazao je Colin.

- Što znate raditi? - upitao je direktor.

- Naučio sam osnovne stvari... - odvratio je Colin.

- Hoću reći - nadopunio je direktor - na što trošite vrijeme?

- Najsvjetliji dio svoga vremena - rekao je Colin - provodim tako da ga pomračujem.

- A zašto? - zapitao je direktor dubljim glasom.

- Zato što mi smeta svjetlost - odvratio je Colin.

- Aha!... Hm!... - zamrknio je direktor. - Vi znate za koju mi to službu nekoga tražimo?

- Ne znam - rekao je Colin.

- Ja još manje... - napomenuo je direktor. - Moram pitati svojeg poddirektora. Ali vi meni ne izgledate tako kao da možete obavljati tu službu.

- A zašto? - upitao je ovaj put Colin.

- Ne znam... - odvratio je direktor.

Kao da ga je obuzeo nemir, odgurnuo je natraške svoj naslonjač.

- Ne približujte se!... - povikao je iznebuha.

- Ali... nisam se ni pomaknuo... - kazao je Colin.

- Da... da... - gundao je direktor. - To svi obično govore... A onda...
Nagnuo se nepovjerljivo nad radni stol, ne skidajući oka s Colina i podigao slušalicu na telefonu, kojom je silovito zamahnuo.

- Halo... - zakričao je u telefon. - Ovamo, smjesta...
Vratio je slušalicu na mjesto i nastavio odmjeravati Colina sumnjičavim pogledom.

- Koliko vam je godina? - zapitao je.

- Dvadeset i jedna... - odgovorio je Colin.

- To sam i mislio... - promrmljao je njegov sučelnik.
Netko je pokucao na vrata.

- Naprijed! - zaderao se direktor i njegovo se lice razlabavi.
Neki čovjek, nagrizen neprestanim upijanjem papirne prašine, i kojemu su bronhije bile začepljene sve do grla, što se lako moglo dogoditi, od nanovo prerađivane celulozne smjese, stupio je u direktorov ured. Pod rukom je nosio svežanj spisa.

- Slomili ste jedan stolac - rekao mu je direktor.

- Da - potvrdio je pod-direktor.
Položio je svežanj spisa na stol.

- Možemo ga popraviti, vidite...
Okrenuo se prema Colinu.

- Znete li vi popravljati stolce?

- Mislim da... - kazao je Colin ne snašavši se. - Je li to jako teško?

- Potrošio sam - ustvrdio je pod-direktor - gotovo tri lončica uredskog ljepila, sasvim uzalud.

- Platit ćete mi ih! - zakričao je direktor. - Oduzet ću to od vaših primanja...

- Već sam ih oduzeo od primanja svoje tajnice - kazao je pod-direktor - ne zabrinjavajte se, gazdo.

- Da li vi - zapitao je plaho Colin - tražite nekoga tko bi popravljao stolce?

- Dakako! - odbrusio je direktor.

- Ne sjećam se više dobro - rekao je pod-direktor. - Ali vi ne možete popraviti stolac...

- Zašto? - zainatio se Colin.

- Jednostavno zato što ne možete - odbrusio je pod-direktor.

- Pitam se po čemu ste to zaključili? - napomenuo je direktor.

- Napose po tome - nadovezao je pod-direktor - što su ti stolci nepopravljivi, a općenito i zato što mi on ne daje dojam da može popraviti stolac.

- Ali kakve veze ima stolac sa zaposlenjem u uredu? - pripomenuo je Colin.

- Aaa, vi sjedate na pod, možda, kad namjeravate raditi? - cerekao se direktor.

- Ali vi, onda, vjerojatno ne radite baš često - nadmetao se u pogrdama pod-direktor.

- Reći ću vam što ste - nadodao je direktor. - Vi ste besposličar...

- Tako je... besposličar... - potvrdio je pod-direktor.

- Mi ne možemo - zaključio je direktor-ni u kojem slučaju zaposliti besposličara!...

- Nadasve kad mu ne možemo dati posla... - rekao je pod-direktor.

- To je posve nelogično - napomenuo je Colin, zaglušen njihovim uredskim glasovima.

- Zašto je nelogično, hm? - zapitao je direktor.

- Zato jer ono što valja dati besposličaru - protumačio je Colin - nije uopće posao.

- Upravo tako - kazao je pod-direktor - znači da vi hoćete zamijeniti direktora?

Ovaj potonji je prasnuo u smijeh na tu pomisao.

- Izvanredan je... - kazao je on.

Njegovo se lice smračilo i opet je pogurnuo natraške svoj naslonjač.

- Odvedite ga... - zapovjedio je pod-direktoru. - Vidim dobro zašto je došao... Idite, brzo... Dangubo! Vjetrogonjo! - zaurlao je on.

Pod-direktor je htio nasrnuti na Colina, ali je ovaj, čas prije, zgrabio sa stola zaboravljeni svežanj spisa i zaprijetio:

- Ako me samo taknete...

Povlačio se malo-pomalo natraške prema vratima.

- Tornjaj se! - kričao je direktor. - Sotonin slugo!

- Stari prdac... - dobacio mu je Colin i okrenuo ručicu na vratima.

Bacio je svežanj spisa u pravcu stola i odjurio glavom bez obzira kroz hodnik. Kad je stigao do ulaznih vrata, podvornik je ispalio na nj iz pištolja i papirna je kugla, na krilu vrata, koje se maločas zatvorilo, probušila rupu u obliku mrtvačke glave.

XLV

- Priznajem da je lijep komad - rekao je staretinar obilazeći oko Colinova pianokoktela.

- To je pjegasti javor - kazao je Colin.

- Vidim - rekao je staretinar. - Pretpostavljam da dobro radi.

- Pokušavam prodati ono najbolje što imam - rekao je Colin.

- Mora da vam je zbog toga teško - kazao je staretinar naginjući se nad pianokoktel da bi izbliza promatrao malu intarziju.

Otpuhnuo je nekoliko zrnaca prašine, što su oduzimala sjaj toj pokretnini.

- Ne biste li više voljeli zaraditi novac vlastitim radom, pa da ga možete sačuvati?

Colin se prisjetio direktorova ureda i pucnja iz podvornikova pištolja i niječno odmahnuo glavom.

- Ipak ćete na to spasti - kazao je staretinar - kad više ne budete imali što prodati...

- Kad bi se moji troškovi prestali povećavati... - rekao je Colin, a zatim se ispravio: - ... da moji troškovi prestanu rasti, mogao bih prodavajući svoje stvari, pristojno živjeti a da ne radim. Ne baš dobro, ali dovoljno da preživim.

- Vi ne volite rad? - zapitao je staretinar.

- To je strašno - odvratio je Colin. - Rad spušta čovjeka na razinu stroja.

- A vaši troškovi ne prestaju rasti? - upitao je staretinar.

- Cvijeće je vrlo skupo - rekao je Colin - a i boravak u brdima isto tako...

- Ali kad bi ozdravila? - napomenuo je staretinar.

- Oh! - uskliknuo je Colin.

Ozario se sretnim smiješkom.

- To bi bilo tako divno... - šapnuo je on.

- Ipak nije sasvim nemoguće - kazao je staretinar.

- Naravno da nije... - nadodao je Colin.

- Ali treba vremena - rekao je staretinar.

- Da - kazao je Colin - a sunce odlazi...

- Sunce se može vratiti - napomenuo je staretinar hrabreći ga.

- Ne vjerujem - kazao je Colin. - Zbiva se to u dubini.

Zavladao je tajac.

- Je li napunjen? - zapitao je staretinar pokazujući na pianokoktel.

- Da. Sve su posude pune - odgovorio je Colin.

- Ja prilično dobro sviram glasovir, mogao bih ga iskušati.

- Ako želite - rekao je Colin. - Potražit ću neko sjedalo.

Bili su nasred dućana kamo je Colin dao prenijeti svoj pianokoktel. Na obje su se strane dizale uvis gomile čudnih starih predmeta u obliku naslonjača, stolaca, stolića s uvinutim nogama, odnosno svakakvog drugog pokućstva. U dućanu baš nije bilo odviše svjetla i vonjalo je po indijskom vosku i plavom vibrionu. Staretinar je donio kalajisan željeznodrvjeni tabure i smjestio se pred pianokoktelom. Prethodno je povukao kljunasti zasun na vratima, koja su od toga zanijemila i nisu ih mogla više smetati.

- Poznajete li glazbu Dukea Ellingtona?... - upitao je Colin.

- Da - odgovorio je staretinar. - Odsvirat ću vam sada *Blues litalice*.

- Na koliko da ga reguliram? - zapitao ga je Colin. - Na tri korusa?

- Da - rekao je staretinar.

- Dobro - kazao je Colin. - To će dati sve u svemu pola litre. U redu?

- Savršeno - odgovorio je trgovac, koji je već počeo svirati.

Njegovi su prsti klizili po tipkama krajnje osjetljivo i note su letjele, prozirne kao i biserni zvuči klarineta Barneya Bigarda u Dukeovoj verziji. Colin je sjeo na pod da sluša i, leđima oslonjen na pianokoktel, ronio je krupne eliptične i okretne suze koje su se kortljale niz njegovu odjeću i polagano curile na prašinu. Glazba je prolazila kroz njegovo biće i ponovno izlazila procijedeana, a melodija koja je tad izranjala iz njega, sličila je mnogo više na Chloe nego na *Blues litalice*. Trgovac starinama istodobno je pjevušio neku suprotnu temu upravo pastoralno jednostavnu i njihao glavom u stranu poput zmije-zvečarke. Odsvirao je tri korusa i zaustavio se. Colin, sretan do dna duše, i dalje je sjedio na podu i osjećao se kao onda dok Chloe još nije bila bolesna.

- A kako bi trebalo sada postupiti? - upitao je staretinar.

Colin je ustao i otvorio mali pomoćni poklopac spretnim zahvatom ruku, i oni uzeše dvije čaše napunjene tekućinom koja se višestruko prelijevala duginim bojama. Staretinar je prvi ispio pucajući jezikom.

- To ima točno okus bluesa - rekao je on. - Štoviše, tog istog bluesa. Veleban je taj vaš pronalazak, da znate!...

- Da - kazao je Colin - funkcionirao je odlično.
- Znae - rekao je Staretinar - sigurno ću vam ga dobro platiti.
- Bit će mi vrlo drago - rekao je Colin. - I onako mi sve sada ide po zlu.

- Tako vam je to - rekao je staretinar. - Ne može uvijek ići dobro.
- Ali moglo bi i ne ići uvijek loše - napomenuo je Colin. - Mnogo se bolje prisjećamo dobrih časova; pa čemu onda uopće služe loši?
- Kako bi bilo da sviram *Misty Morning*? - predložio je staretinar. - Je li to dobro?

- Da - odvratio je Colin. - Učinak mu je strašan. Daje koktel biserno sivkast i zelen kao menta, s okusom papra i dima.

Staretinar je opet sjeo za klavir i odsvirao *Misty Morning*. Potom opet ispiše koktel. A zatim je odsvirao još Blue Bubbles i naglo prestao, jer je počeo svirati po dvije note odjednom, a Colin je odsad čuo četiri različite melodije najedanput. Colin je oprezno zatvorio poklopac na klaviru.

- Onda - rekao je staretinar - hoćemo li sada razgovarati poslovno?
- Da... - složio se Colin.
- Vaš pianokoktel je fantastičan štos - kazao je staretinar. - Nudim vam za njega tri tisuće duplofinti.
- Ni govora - rekao je Colin - to je previše.
- Ne popuštam - ustvrdo glasio se staretinar.
- Ali to je ludorija - zainatio se Colin. - Ne pristajem. Dvije tisuće, ako hoćete.
- Ni govora - odvratio je staretinar. - Odbijam. Možete ga odnijeti natrag.

- Ne mogu vam ga prodati za tri tisuće - kazao je Colin. - Pa to je krađa!...

- Ali ni govora... - navaljivao je staretinar. - Već minutu kasnije mogu ga preprodati za četiri tisuće...

- Vi dobro znate da ćete ga zadržati za sebe - pripomenuo je Colin.
- Očito - kazao je staretinar. - Slušajte, presijecimo krušku popola: dvije tisuće pet stotina duplofinti.

- Neka bude - rekao je Colin - slažem se.
- Ali što ćemo učiniti s one dvije polovice te proklete kruške?
- Eto... - odgovorio je staretinar.

Colin je uzeo novac i stavio ga pozorno u novčarku. Malo je teturao.

- Ne držim se čvrsto na nogama - rekao je.

- Naravno - kazao je staretinar. - Doći ćete, zar ne, da poslušate sa mnom malo glazbe od vremena do vremena?

- Obećajem - odvratio je Colin. - Sada moram ići. Nicolas će me izgrditi na pasja kola.

- Otpratit ću vas komad puta - predložio je staretinar. - Moram obaviti neki posao u trku.

- Lijepo od vas... - rekao je Colin.

Izišli su iz staretinarnice. Plavozeleno nebo visjelo je nad samom kaldrmom i velike bijele mrlje obilježavale su na tlu ona mjesta gdje su se maloprije razmrskali oblaci.

- Bila je oluja - napomenuo je staretinar.

Prošli su zajedno nekoliko metara i Colinov se pratilac zaustavio ispred nekog bazara.

- Pričekajte me minutu - rekao je. - Vraćam se odmah...

Ušao je. Colin ga je vidio, kroza stakla, kako bira neki predmet kojemu je pažljivo osmotrio prozirnu sredinu i krišom ga turnuo u džep.

- Eto... - rekao je zatvarajući za sobom vrata.

- Što je to bilo?

- Vodena vaga - odgovorio je staretinar. - Namjeravam sebi svirati cijeli svoj repertoar, čim vas budem otpratio, a nakon toga moram i hodati.

XLVI

Nicolas je gledao svoj štednjak. Sjedio je pred njim i sa žaračem i lampom za lemljenje provjeravao njegovu unutrašnjost. Štednjak se odozgo malo-pomalo izobličio i olabavio, a crne limene ploče su se toliko razmekšale da su spale na opstojnost tankih kriški grojera. Nicolas je začuo Colinove korake u hodniku i uspravio se na svom sjedištu. Osjećao je umor. Colin je gurnuo vrata i ušao. Izgledao je zadovoljan.

- Onda? - upitao je Nicolas. - Uspjelo je?

- Prodao sam ga - odvratio je Colin. - Za dvije tisuće petsto...

- Duplofinti?... - upao je Nicolas.

- Da - odgovorio je Colin.

- Neočekivano...

- Ni ja se nisam tome nadao. Promatrao si štednjak? - zapitao je Colin.

- Da - kazao je Nicolas. - Upravo se promiseće u kotao za loženje drvenim ugljem i pitam se, dovraga, kako do toga dolazi...

- To je vrlo čudno - rekao je Colin - ali nije čudnije od svega ostalog. Jesi li vidio hodnik?

- Jesam - odvratio je Nicolas. - Pretvara se u jelovinu...

- Htio sam ti ponoviti - kazao je Colin - da ne želim da ovdje ostaneš.

- Stiglo je pismo - rekao je Nicolas.

- Od Chloe?

- Da - odvratio je Nicolas. - Na stolu je.

Otpečativši pismo, Colin je začuo nježan Chloein glas i, da bi ga pročitao, trebalo je samo da sluša taj glas. U njemu je pisalo:

»Dragi moj Colin,

Dobro se osjećam i vrijeme je lijepo. Dosađuju mi jedino sniježne krtice, zvjerke što pužu između snijega i zemlje a imaju narančasto krzno i uvečer jako kveče. One podižu velika sniježna brdašca i na njima se lako pada. Sunce na veliko sja i ja ću se ubrzo vratiti kući.«

- To su dobre vijesti - rekao je Colin. - Onda, ti uskoro seliš Tovarmostovima.

- Neću - odvratio je Nicolas.

- Hoćeš - rekao je Colin. - Njima je potreban kuhar, a ja neću da ostanem ovdje... prebrzo si se postarao, i kažem ti da sam već potpisao u tvoje ime.

- A miš? - napomenuo je Nicolas. - Tko će ga hraniti?

- Za njega ću se sam pobrinuti - rekao je Colin.

- Nećeš moći - kazao je Nicolas. - A osim toga, nisam ni ja više u grifu.

- Jasno da jesi - odgovorio je Colin. - Ali te zapravo satire ovdašnja atmosfera... Nitko od vas joj ne može odoljeti...

- Uvijek to pričaš - rekao je Nicolas - a to nije nikakvo objašnjenje.

- Konačno - kazao je Colin - to je riješena stvar...

Nicolas je ustao i protegnuo se. Izgledao je tužan.

- Više ništa ne kuhaš po Gouffeu - obrazložio je Colin. - Zanimaruješ svoje kuhanje, zapuštaš se.

- Ali nije istina - prosvjedovao je Nicolas.

- Pusti me da kažem do kraja - nadodao je Colin. - Ne oblačiš se više svečano nedjeljom i ne briješ se više svako jutro.

- To nije zločin - pripomenuo je Nicolas.

- To je zločin - ustvrdio je Colin. - Ja ti ne mogu platiti onoliko koliko zavređuješ. Sada tvoja vrijednost opada, što je donekle i moja krivnja.

- Nije istina - rekao je Nicolas. - Nije tvoja krivnja što si u sosu.

- Da - kazao je Colin - to je zato što sam se oženio i zato što...

- Glupost - prekinuo ga je Nicolas. - A tko će onda kuhati?

- Ja - odvratio je Colin.

- Pa ti ćeš raditi... Nećeš imati vremena.

- Ne, neću raditi. Konačno, ipak sam prodao svoj pianokoktel za dvije tisuće petsto duplofinti.

- Da - rekao je Nicolas - s tom svotom si u kudikamo boljem položaju...

- U svakom ćeš slučaju ići Tovarmostovima - kazao je Colin.

- Oh! - uzdahnuo je Nicolas. - Baš me tupiš. Dobro, ići ću. Ali to nije fer s tvoje strane.

- Ponovno ćeš steći svoje dobre manire.

- A nekad si se bunio protiv mojih dobrih manira...

- Jesam - rekao je Colin - zato što se zbog mene nisi morao truditi.

- Tupiš me - kazao je Nicolas. - Tupiš me i tupiš.

XLVII

Colin je začuo kucanje na ulaznim vratima i požurio da ih otvori. Na jednoj mu je papučici bila velika rupa, pa je sakrio stopala pod tepih.

- Kako visoko stanujete - rekao je Mitojed ulazeći.

Ispuštao je otešćao dah.

- Dobar dan, doktore - rekao je Colin crveneći se, jer je bio prisiljen pokazati stopalo.

- Promijenili ste stan - napomenuo je profesor. - Prije ste nekako bliže stanovali.

- Ni govora - rekao je Colin. - Stan je isti.

- Ma kakvi - kazao je profesor Mitojed. - Kad zbijate šalu, obično pazite da djelujete što ozbiljnije i da pronađete što duhovitije odgovore.

- Doista?... - rekao je Colin. - Da, sigurno.

- Kako se osjeća bolesnica? - zapitao je profesor.

- Bolje - odvratio je Colin. - Ljepše izgleda i više je ne boli.

- Hm... To je sumnjivo - rekao je profesor.

Pošao je, u pratnji Colina, prema Chloeinoj sobi i na ulazu je spustio glavu da ne bi udario u dovratnik, ali se ovaj baš u tom trenu svinuo, a profesor je ispustio sočnu psovku. Chloe, koja je ležala na krevetu, smijala se promatrajući profesorovo ulaženje.

Spavaća soba poprimila je prilično smanjene dimenzije. Čilim je, suprotno onima u drugim prostorijama odebljao, a krevet je sada počivao u maloj ložnici sa zastorima od satena. Veliki je prozor bio potpunoma razdijeljen na četiri mala kvadratna prozorčića, i to kamenim peteljkama koje su već sasvim izrasle. Vladala je tu pomalo sivkasta svjetlost, ali bilo je čisto. I bilo je toplo.

- I vi ćete mi opet reći da niste promijenili stan, hm? - pripomenuo je Mitojed.

- Kunem vam se doktore... - započeo je Colin.

Zapela mu je riječ u grlu, jer ga je profesor gledao uznemireno i sumnjičavo.

- ... Šalio sam se! - rekao je konačno smijući se.

Mitojed se približio krevetu.

- Onda - kazao je on - otkrijte se. Preslušat ću vam pluća.

Chloe je rastvorila svoj pahuljasti haljetak.

- Ah! - rekao je Mitojed. - Ondje su vas operirali...

- Da... - odgovorila je Chloe.

Ispod desne dojke imala je malen savršeno okrugao ožiljak.

- Izvukli su ga, dakle, ovuda kad je uginuo? - kazao je profesor. - Je li bio velik?

- Čitav metar, mislim - odgovorila je Chloe. - S golemim cvijetom od dvadeset centimetara.

- Kakva mrcina... - progundao je profesor. - Imali ste peh. Takvih omjera! To nije uobičajeno!

- Drugo ga je cvijeće zapravo nagnalo da uquine - rekla je Chloe. - Napose cvijet vanilije što su mi ga na kraju doveli.

- Čudno - kazao je profesor. - Nikada ne bih pomislio da vanilija može proizvesti takav učinak. Mislio sam prije na smreku i na bagrem. Medicina vam je, znate, igra tupoglavaca - zaključio je on.

- Sigurno - rekla je Chloe.

Profesor ju je pregledavao slušanjem. Zatim je ponovno ustao.

- U redu je - kazao je on. - Očito, ostavilo je tragove...

- Doista? - rekla je Chloe.

- Da - potvrdio je profesor. - Vi sada imate jedno plućno krilo koje više uopće ne radi ili gotovo tako.

- To mi ne smeta - rekla je Chloe - ako je drugo dobro!

- Ali ako uhvatite nešto na drugom - napomeno je profesor - to će za vašeg muža biti nesnosno.

- A za mene neće? - zapitala je Chloe.

- Za vas još više - odvratio je profesor Mitojed.

Ponovno se digao.

- Neću vas utaman strašiti, ali dobro pripazite.

- Pazim dobro - kazala je Chloe.

Oči su joj se širile i bivale sve veće. Bojažljivo je prošla rukom kroz kosu.

- Kako i što mogu učiniti da budem sigurna da neću ništa uhvatiti na drugom plućnom krilu? - rekla je Chloe i glas joj je malo zaplakao.

- Ne uzbuđujte se, mala moja - kazao je profesor. - Nema razloga da uhvatite nešto i na drugom.

Pogledao je oko sebe.

- Više mi se dopadao vaš prvi stan. Djelovao je zdravije.

- Da - rekao je Colin - ali to nije naša krivnja...

- A čime se vi zapravo bavite? - upitao je profesor.
- Učim stanovite stvari - odvratio je Colin. - I volim Chloe.
- Vaš rad vam ništa ne donosi? - zapitao je profesor.
- Ne - rekao je Colin. - Ne radim u onom smislu kako ljudi obično shvaćaju posao.
- Rad je kužna stvar, znam dobro - promrmljao je profesor - a ono što čovjek sam izabere da radi ne može, očito, biti unosno, jer...
Presjekao je sam sebi riječ.
- Posljednji ste mi put pokazali neku spravu koja je davala začudne rezultate. Imate li je još, slučajno?
- Nemam - odgovorio je Colin. - Prodao sam je. Ali vam unatoč tome mogu ponuditi piće...
Mitojed je ugurao prste u ovratnik svoje žute košulje i počeo se po vratu.
- Idem za vama. Doviđenja, mlada damo - doviknuo je on.
- Doviđenja, doktore - rekla je Chloe.
Utonula je do samog dna postelje i ponovim navukla pokrivače sve do vrata. Njezino lice djelovalo je svijetlo i nježno na posteljini boje lavande, obrubljenom grimizom.

XLVIII

Chick je prošao kroz kontrolna vrata i pružio svoju propusnicu stroju da joj izbuši točku. Kao i obično, spotaknuo se na prag metalnih vrata u prolazu koji otvara pristup u radionice, a zapuh pare i crnog dima udario ga je svom žestinom u lice. Počeli su mu dopirati do uha svakojaki štropoti: potmulo drndanje generalnih turboalternatora, seslanje mosnih dizala na ukrižanim nosačima, huka silovitih zračnih vrtloga u nasrtaju na crno limeno krovište. Prolaz je bio vrlo mračan, obasjan svakih deset metara crvenkastom žaruljom, a njezina svjetlost cijedila se lijeno niz glatke predmete, zapinjući na hrapavostima zida i tla, koje bi potom zaokružila. Valovit lim, pod njegovim nogama, bio je vruć i, mjestimice, raspucan, pa se kroz rupe moglo vidjeti, sasvim dolje, crveno i mračno grotlo kamenih peći. Tekućine su, hučući, protjecale kroz debele cijevi, obojadisane u sivo i crveno, ponad njegove glave, a na svaki kucaj mehaničkog srca koje su ložači stavljali pod pritisak, krovni se kostur, s neznatnim zakašnjenjem i svojevrsnim dubinskim treperenjem, lagano naginjao prema naprijed. Zid je bio orošen kapljicama koje su se od vremena do vremena otkidale zbog nekog jačeg udara, a kad bi mu pokoja od tih kapljica pala na vrat, Chicka su podilazili srsi. Bila je to nekakva mutna voda i mirisala je po ozonu. Prolaz je zavijao na samom kraju i u radionicama je, od sada, prevladavao rešetkasti pod.

Dolje, pred svakim zdepastim strojem, hrvao se po jedan čovjek, boreći se ljuto da ga ne raskomadaju pohlepni zupčanici. Desno stopalo svakoga od njih bilo je okovano teškom željeznom karikom. Otkvačili bi je samo dvaput dnevno: u podne i navečer. Radnici su strojevima preotimali komade kovine, koji su zveckajući izlazili iz uskih ispušnih otvora na njihovu gornjem dijelu. Komadi bi gotovo za tili čas upadali natrag u stroj, ako ih radnici ne bi na vrijeme pograbili, i iščezavali u njegovom zjalu, koje je vrvjelo kolesjem i zupčanicima, i gdje se vršilo svarivanje.

Bilo je tu uređaja svih veličina. Chicku je taj prizor bio dobro poznat. Sam je radio u dnu jedne takve radionice gdje je morao kontrolirati da li strojevi rade ispravno i davati ljudima upute kako da ih sprave ponovno u red pošto su im otkinuli po koji komad mesa.

Za pročišćavanje zraka, dalekosežni šikljaji eteričnih ulja presijekali su prostoriju po kosinama, svjetlucajući mjestimice od odblijesaka i zgušnjavajući oko sebe dimove i prašinu metalnih strugotina i isparivanje kipućeg ulja, koji su se poput ravnih i tankih stupova uspinjali iznad svakog stroja. Chick je podigao glavu. Cijevi su ga stalno i posvuda pratile. Stigao je do rešetkastog dizala na platformi za spuštanje, ušao i zatvorio za sobom vrata. Izvukao je iz džepa jednu knjigu Jean-Sola Partrea, pritisnuo komandno dugme i počeo čitati čekajući da se domogne tla.

Potmuo udarac platforme o metalni odbojnik trgnuo je Chicka iz obamrlosti. Izašao je i stigao u svoj ured, staklenu i slabo osvijetljenu kutiju, odakle je mogao nadgledati radionice. Sjeo je, ponovno rastvorio knjigu i nastavio čitati, uspavan ravnomjernim kolanjem tečnosti i klopotom strojeva. Stanovit nesklad u tom halabučenju prisilio ga je iznebuha da podigne oči. Tražio je odakle pristiže taj sumnjivi štropot.

Jedan štrcajni mlaz za pročišćavanje zraka zaustavio se maločas u sredini tvorničke hale i ostao u zraku kao odrezan na dva dijela. Četiri stroja što ih je ostavio na cjedilu, počela su se tresti. Vidjelo se, na razdaljini, kako se koprcaju i kako, ispred svakog od njih, malo-pomalo splašnjava neki oblik. Chick je odložio knjigu i pojurio van. Potrčao je prema kontrolnoj ploči za reguliranje mlazova i brzo spustio jednu ručicu. Presječeni mlaz ostao je nepomično stršati u zraku. Reklo bi se da je sječivo kose, dok su dimovi iz četiri stroja sukljali uvis u kovitlacima. Ostavio je ploču i pohitao glavom bez obzira prema strojevima. Oni su se polagano zaustavljali. Unesrećeni ljudi ležali su na tlu. Svinuta desna noga oblikovala im je neki čudan kut, poradi gvozdene karike, a sve četiri desne šake bijahu im odsječene kod ručnog zgloba. U dodiru s metalnim lancem krv je kipjela i širila zrakom jezovit vonj izgorjele pougljenjene živine.

Chick je s pomoću ključa odriješio karike koje su držale prikovana tijela i njih rastegnuo ispred strojeva. Potom se vratio u svoj ured i naručio, putem telefona, dežurne ranarnike. Pošao je natrag do kontrolne ploče i pokušao prekinuti mlaz staviti iznova u pogon. Ništa se tu nije moglo učiniti. Tekućina je šikljala posve ravno, ali bi, doprijevši na razinu četvrtog stroja, iščezavala na licu mjesta, a prekid mlaza se tako jasno vidio kao da je prerezan udarcem sjekire.

Pipajući s mukom knjigu u svom džepu, zaputio se u Centralni biro. Na samom izlasku iz radionice uklonio se s puta da propusti ranarnike, koji su četiri tijela složili na hrpu u mala električna kolica i taman se pripremali da ih izbace u Generalno sabiralište.

Chick je sada išao duž nekog novog hodnika. Daleko ispred njega preokrenula su se kolica, uz tiho zujanje, a pritom je iskočilo nekoliko bijelih iskri. Od vrlo niska stropa odbijala se buka njegovih koraka na metalnom podu. Pod se malo uspinjao. Da stigne u Centralni biro, valjalo mu je prijeći po dužini još tri radionice i Chick je rastreseno išao svojim putem. Prodro je najzad u glavni blok i ušao u ured šefa osoblja.

- Došlo je do kvara na broju sedam stotina devet, deset, jedanaest i dvanaest - prijavio je tajnici iza šaltera. - Treba zamijeniti četiri čovjeka i maknuti strojeve, mislim. Mogu li govoriti sa šefom osoblja?

Tajnica je izmanevrirala nekoliko crvenih pritisnih dugmeta na ploči od lakirana mahagonija i rekla: »Uđite, čeka vas«.

Chick je ušao i sjeo. Šef osoblja ga je odmjerio ispitivačkim pogledom.

- Trebaju mi četiri čovjeka - kazao je Chick.

- Dobro - rekao je šef osoblja - dobit ćete ih sutra.

- Jedan mlaz za pročišćavanje više ne radi - nadodao je Chick.

- To me se ne tiče - odvratio je šef osoblja. - Obratite se tu pokraj.

Chick je izašao i ispunio iste formalnosti prije nego je ušao k šefu pogona.

- Jedan od mlazova za pročišćavanje broja sedamsto više ne radi - kazao je on.

- Baš nikako više?

- Ne ide sasvim do kraja - objasnio je Chick.

- Niste li ga mogli staviti iznova u pokret?

- Nisam - odvratio je Chick. - Tu se više ništa ne da učiniti.

- Pregledat ću vašu radionicu - rekao je šef pogona.

- Moj se dohodak smanjuje - napomenuo je Chick. - Požurite se.

- To me se ne tiče - rekao je šef pogona. - Obratite se šefu proizvodnje.

Chick je požurio u susjedni blok i ušao k šefu proizvodnje. Njegov radni stol bio je jarko osvjetljen i na zid, iza stola, bila je pričvršćena velika ploča mliječnog stakla na kojoj se vrlo polagano premještao

udesno vrh nekog crvenog pravca, kao gusjenica uz rub kakva lista: ispod ploče, na velikim kružnim stupnjomjerima s kromiranom lećom, kazaljke su se okretale još polaganije.

- Vaša proizvodnja opada za 0,7% - rekao je šef. - Što se dogodilo?

- Četiri su stroja izvan pogona - odvratio je Chick.

- Na 0,8%, vi ste otpušteni - kazao je šef proizvodnje.

Konzultirao je stupnjomjer, okrećući se na svom kromiranom naslonjaču.

- 0,78 - rekao je. - Na vašem bih se mjestu već pripremio.

- To je prvi put da mi se ovako nešto događa - kazao je Chick.

- Žalim - rekao je šef proizvodnje. - Možda ćemo vam promijeniti radno mjesto...

- Nije mi do toga stalo - kazao je Chick. - Nije mi do toga da radim. Ionako ne volim raditi.

- Nitko nema pravo da to kaže - opomenuo ga je šef proizvodnje. - Otpušteni ste - nadodao je.

- Bio sam potpuno bespomoćan - kazao je Chick. - A što je onda pravda?

- Za nju nikad nisam čuo - rekao je šef proizvodnje. - Imam posla, moram vam to smjesta kazati.

Chick je napustio njegov ured. Ponovno je navratio šefu osoblja.

- Mogu li biti isplaćen? - zapitao je on.

- Koji broj? - pitao je šef osoblja.

- Radionica 700. Inženjer.

- U redu.

Okrenuo se svojoj tajnici i rekao:

- Učinite što je potrebno.

Zatim je progovorio u lijevak kućnog telefona:

- Halo! Tražim zamjenu inženjera, tipa 5, za radionicu 700.

- Eto - rekla je tajnica pružajući Chicku jednu kovertu. - Tu je vaših sto deset duplofinti.

- Hvala - kazao je Chick i otišao.

Mimoišao je inženjera koji će ga uskoro zamijeniti, nekog mršavog i plavokosog mladića, umorna izgleda. Uputio se prema najbližem liftu i upao u kabinu.

XLIX

- Uđite - povikao je izrađivač ploča.

Pogledao je prema vratima. Bio je to Chick.

- Dobar dan - rekao je Chick. - Navraćam opet k vama zbog onih snimaka koje sam vam bio donio.

- Ukratko ponavljam - započeo je drugi - za trideset strana, cjelokupan pribor, dvadeset numeriranih primjeraka s gravirom sa svake strane ploče, izvedenom s pomoću pantografa, jedno s drugim to vam iznosi sto osam duplofinti. Prepuštam vam ih za sto pet.

- Eto - rekao je Chick - imam ček na sto deset duplofinti, prenijet ću ga na vas, a vi mi vratite pet duplofinti.

- U redu - odvratio je izrađivač ploča.

Otvorio je ladicu i pružio Chicku novu novcatu novčanicu od pet duplofinti. Chicku su trnule oči na licu.

L

Isis je sišla iz atomobila. Za volanom je sjedio Nicolas. Pogledao je na sat i pratio je očima dok je ulazila u Colinovu i Chloeinu kuću. Imao je na sebi novu uniformu od bijelog gabardena i bijelu kožnu kapu. Bio je pomlađen, ali mu je nespokojan izraz lica odavao duboku pomućenost.

Na Colinovu katu stubište se naglo smanjivalo u širinu i Isis je mogla, a da ne širi ruke, istodobno dotaći i stubišno priručje i hladan zid. Sag se potpunoma razmekšao i stanjio tako da je jedva prekrivao drveni pod. Uspela se do potrijemka, malo se zadihala i pozvonila.

Nitko nije došao otvoriti. Nije se čuo nikakav šum na stubištu osim laganog pucketanja, od vremena do vremena, popraćenog kojim vlažnim prskom dok bi se poneka stuba razlabavila.

Isis je nanovo pozvonila. Zamjećivala je s druge strane vrata lagano treperenje čelične alke na metal. Malo je prodrmala vrata koja su se naglo otvorila.

Ušla je i spotakla se o Colina. Počivao je izdužen na tlu, poprijeko, lica zarinuta u pod i ruku ispruženih prema naprijed... Njegove oči bijahu zatvorene. U predsoblju je bilo mračno. Oko prozora se vidio svjetlosni prsten koji, međutim, nije prodirao unutra. Colin je polako disao. Spavao je.

Isis se sagnula, klekla pored njega i pomilovala ga po obrazu. Koža mu je lagano zatreperila i oči su mu se pomaknule ispod spuštenih vjeđa. Pogledao je Isis i učinilo se kao da će iznova zaspati. Isis ga je malo prodrmala. Sjeo je, položio načas ruku na usta i rekao:

- Spavao sam.

- Da - kazala je Isis. - Zar više ne spavaš u svom krevetu?

- Ne - odvratio je Colin. - Namjerno sam ostao tu da dočekam liječnika i odem po cvijeće.

Izgledao je potpunoma izgubljen.

- Što se događa? - upitala je Isis.

- Chloe - kazao je Colin - ponovno kašlje.

- Sigurno je ostao mali nadražaj - rekla je Isis.

- Ne - kazao je Colin. - To je drugo plućno krilo.

Isis se podigla i otrčala prema Chloeinoj sobi. Drveni je parket prskao pod njezinim koracima. Sobu više nije prepoznavala. Chloe, na svom krevetu, glave napola sakrivene u jastuk, kašljala je gotovo nečujno, ali neprekidno. Malko se pridigla, začuvši Isis kako ulazi, i odahnula. Na njezinu je licu zaigrao nemoćan smiješak kad joj se približila Isis, sjela na krevet i uzela je u naručaj kao bolesno djeteta.

- Nemoj kašljati, draga moja Chloe - promrmljala je Isis.

- Imaš krasan cvijet - izrekla je Chloe u jednom dahu, udišući veliki crveni karanfil zataknut u Isisinu kosu. - To mi jako godi - nadodala je ona.

- Još si bolesna? - upitala je Isis.

- Mislim da je u pitanju drugo plućno krilo - kazala je Chloe.

- Ma ne - rekla je Isis - to te ono prvo tjera da još malo kašlješ.

- Nije - kazala je Chloe. - Gdje je Colin? Je li otišao da mi kupi cvijeće?

- Doći će uskoro - odvratila je Isis. - Srela sam ga. Ima li novaca? - nadodala je.

- Ima - rekla je Chloe - ima ga još malo. Čemu to služi? Novac i onako ne sprečava ništa...

- Boli te? - upitala je Isis.

- Da - rekla je Chloe - ali ne jako. Soba se promijenila, vidiš i sama.

- Ovako mi se više sviđa - kazala je Isis. - Prije je bila prevelika.

- Kakve su druge sobe? - upitala je Chloe.

- Oh!... Pa dobro - odgovorila je Isis neodređeno.

Prisjećala se još osjeta koje je u njoj izazivao parket hladan kao močvara.

- Svejedno mi je što se to mijenja - napomenula je Chloe. - Dokle god je toplo i dokle god je udobno...

- Naravno! - potvrdila je Isis. - Mali je stan zapravo zgodniji.

- Miš ostaje sa mnom - rekla je Chloe. - Vidiš ga, ondje... u kutu. Ne znam što li sada snuje. Više nije htio ići u hodnik.

- Da... - promrmljala je Isis.

- Pruži mi opet karanfil - rekla je Chloe - dobro mi čini.

Isis je izvukla karanfil iz kose i dala ga Chloe koja ga je prinijela do usana i uvlačila njegov miris dugim udisajima.

- Kako je Nicolas? - zapitala je.

- Dobro - odvrátila je Isis. - Ali više nije veseo kao prije. Donijet ću ti drugog cvijeća kad budem ponovno navratila.

- Bio mi je vrlo drag, Nicolas - kazala je Chloe. - Nećeš li se udati za njega?

- Ne mogu - promrmljala je Isis. - Nisam mu dorašla...

- To nije važno - rekla je Chloe - ako te on voli...

- Moji mu se roditelji ne usuđuju o tome govoriti - nadovezala je Isis.
- Oh!...

Karanfil je naglo počeo blijedjeti, zgužveljao se i činilo se da će usahnuti. Čas kasnije raspao se kao fina prašina na Chloeinim grudima.

- Oh! - rekla je tada Chloe - opet ću kašljati... Jesi li vidjela?...

Prekinula je samu sebe da prinese ruku ustima. Iznova ju je hvatao žestok kašalj.

- To je... ta stvar u meni... zbog koje venu svi cvjetovi... - zamuckivala je Chloe.

- Nemoj govoriti - rekla je Isis. - To uopće nije važno. Colin će začas donijeti novo cvijeće.

Dan se plavio u sobi, a po uglovima gotovo zelenio. Još nije bilo ni traga vlažnosti a ćilim je sačuvao svoju debljinu, ali je zato jedan od četiri kvadratna prozora bio gotovo potpuno zabrtvljen.

Isis je začula vlažan šum Colinovih koraka u predsoblju.

- Evo ga - rekla je ona. - Sigurno ti donosi cvijeće.

Pojavio se Colin. U rukama je imao veliku kitu jorgovana.

- Gledaj, mila moja Chloe - kazao je on. - Uzmi ga...

Chloe je ispružila ruke.

- Baš si ljubazan, dragi moj - kazala je ona.

Položila je kitu jorgovana na drugi jastuk, okrenula se na bok i uronila lice među bijele i slađahne grozdove.

Isis se upravo dizala.

- Odlaziš - pitao je Colin.

- Da - rekla je Isis. - Čekaju me. Doći ću opet s cvijećem.

- Bilo bi lijepo od tebe da navратиš sutra ujutro - kazao je Colin. - Moram ići potražiti nekakav posao a ne želim je pustiti posve samu prije no što vidi doktora.

- Doći ću... - rekla je Isis.

Malko se nagnula, oprezno, i poljubila Chloe u nježan obraz. Chloe je podigla ruku i pomilovala prijateljičino lice, ali nije okrenula glavu. Požudno je udisala opojan miris jorgovana koji se u tromim kolutovima širio okolo njezinih sjajnih vlasi.

LI

Colin je teško koračao cestom. Ona je, okolišajući, uranjala među zemljane nasipe nad kojima su se dizale staklene kupole, koje su danju poprimale neki sivozeleni i mutan sjaj.

Podigao bi glavu od vremena do vremena i čitao natpise na pločama kako bi se uvjerio da se uputio pravim smjerom, a tada bi vidio nebo, izbrazdano modrim i prljavokestenastim prugama.

Daleko pred sobom mogao je opaziti, iznad nasipa, nanizane dimnjake glavnog staklenika.

U džepu je imao novine u kojima su se tražili ljudi između dvadeset i trideset godina, zbog priprema za obranu zemlje. Colin je hodao što je najbrže mogao, ali su mu stopala upadala u toplu zemlju, koja je posvud polako opet zaposjedala gradnje i cestu.

Biljke se nisu nigdje vidjele. Samo i nadasve zemlja, u jednoličnim gomilama, zgrnutim s obje strane, što su stvarale kratkotrajne nasipe kojima je lako popuštala ravnoteža, a katkad bi se poljuljala i kakva teška gromada, otkotrljala duž padine i survala se mlitavo na površje puta.

Na stanovitim su se mjestima nasipi puštali, a Colin je kroz mutna stakla na kupolama mogao razabrati neke tamnoplave oblike koji su se nejasno komešali na svjetlijoj pozadini.

Ubrzao je korak, otkidajući s mukom svoja stopala iz rupa koje su ona stvarala na tlu. Zemlja bi se odmah stezala natrag poput kružna mišića, a zadržalo bi se tek slabo uleknuce, jedva naznačeno. A i ono bi se gotovo smjesta izbrisalo.

Približavali su se dimnjaci. Colin je osjećao kako mu se srce u grudima obrće poput pobješnjele zvjerke. Stisnuo je novine s vanjske strane džepa.

Tlo je klizilo i izmicalo pod njegovim stopalima, ali je sada Colin manje propadao i cesta se vidljivo stvrdnjavala. Opazio je u neposrednoj blizini prvi dimnjak, zabijen u zemlju kao kolac. Oko njegova vrha, odakle je milio tanak zeleni dim, letjele su tamne ptice. U podnožju dimnjaka, neka okrugla izbočina osiguravala mu je stabilnost. Zgrade su počinjale nešto dalje. Postojala su samo jedna vrata.

Colin je ušao, pobrisao noge na svjetlucavoj rešetki s čeličnim oštricama i zaputio se niskim hodnikom, obrubljenim nizom lampi s titravom svjetlošću. Taraca je bila od crvenih crepova, a gornji dio zidova, kao i strop, bio je obložen staklenim pločicama, debelim nekoliko centimetara, kroz koje su se nazrijevale mračne i nepomične gomile. Na samom kraju hodnika nalazila su se vrata. Broj im je bio naveden u novinama, pa je Colin ušao bez kucanja, prema uputi s oglasa.

Neki star čovjek u bijeloj bluzi, raščupan, čitao je nekakav udžbenik za svojim radnim stolom. Na zidovima je visjelo različito oružje, blještavi durbini, kubure, bacači smrti različitih kalibara i cjelovita zbirka bodeža-srcodera svih veličina.

- Dobar dan, gospodine - rekao je Colin.

- Dobar dan, gospodine - rekao je čovjek.

Glas mu je bio napukao i odebljao od starosti.

- Dolazim zbog oglasa - rekao je Colin.

- Ah? - kazao je čovjek. - Eto već mjesec dana, a nikakva rezultata.

Radi se o prilično teškom poslu, znate...

- Znam - umiješao se Colin - ali je dobro plaćen.

- Bože moj! - rekao je čovjek. - No to iscrpljuje, da znate, i možda se ne isplati za tu cijenu, ali nije na meni da ocrnjujem upravu. Uostalom, vidite i sami da sam još živ...

- Radite li tu već jako dugo? - zapitao je Colin.

- Godinu dana - odgovorio je čovjek. - Dvadesetdevet mi je godina.

Prešao je navoranom i drhtavom rukom preko svog naboranog lica.

- I sada sam eto postigao, vidite i sami... da sjediti u svom uredu i čitati udžbenik po cijeli dan...

- Potreban mi je novac - rekao je Colin.

- Vrlo čest slučaj - napomenuo je čovjek - ali rad čovjeka pretvara u filozofa. Za tri mjeseca osjećat ćete za njim manju potrebu.

- Treba mi radi liječenja moje žene - objasnio je Colin.

- Ah? Da? - rekao je čovjek.

- Bolesna je - objasnio je Colin. - Inače ne volim raditi.

- Žalim vas - kazao je čovjek. - Kad se žena razboli, onda nije više ni za što.

- Volim je - rekao je Colin.

- O tome nema sumnje - odvratio je čovjek. - Bez toga ne biste htjeli raditi. Pokazat ću vam vaše radno mjesto. To je na donjem katu.

Vodio je Colina kroz čiste hodnike s malo spljoštenim svodovima i stubištima od crvenih opeka sve do jednih vrata u susjedstvu drugih vrata, koja su bila označena nekim simbolom.

- Stigli smo - rekao je čovjek. - Udite, objasnit ću vam posao.

Colin je ušao. Prostorija je bila mala, četverouglasta. Zidovi i pod stakleni. Na podu je počivala gomila vrtne zemlje u obliku lijesa, ali vrlo široka, najmanje jedan metar. Grubi vuneni pokrivač stajao je smotan pokraj gomile. Nije bilo ni komada pokućstva. Mala niša, izdubena u zidu, čuvala je plavu čeličnu škrinjicu. Čovjek je krenuo u pravcu škrinjice i otvorio je. Izvadio je iz nje dvanaest blještavih i cilindričnih predmeta sa sićušnom rupom u sredini.

- Zemlja je jalova, vi znate što to znači - rekao je čovjek - a za obranu zemlje nužne su prvoklasne sirovine. Ali da pušćane cijevi pravilno rastu, a da se pritom ne iskrive, ustanovljeno je već prije dugo vremena da im je potrebna ljudska toplina. Doista za sve vrste oružja, uostalom.

- Da - rekao je Colin.

- Izbušite dvanaest rupica u zemlji - tumačio je čovjek - raspoređenih po sredini srca i jetre, i legnete na zemlju, pošto ste se svukli. Tada se pokrijete sterilnom vunenom tkaninom e da biste oslobađali savršeno ravnomjernu toplinu.

Zaorio je načas njegov napukli smijeh, dok je sam sebe lupio po desnoj butini.

- Proizveo bih četrnaest pušćanih cijevi prvih dvadeset dana u svakome mjesecu. Ah... Bio sam jak...

- A onda? - upitao je Colin.

- Onda ostajete u tom položaju dvadeset četiri sata, i nakon tih dvadeset četiri sata izrastu pušćane cijevi. Dolaze drugi da ih povade. Zemlja se zalije uljem i počinjete iz početka.

- Zar rastu prema dolje? - napomenuo je Colin.

- Da, odozdo je osvjetljeno - kazao je čovjek. - Njihov je fototropizam pozitivan, ali rastu prema dolje jer su teže od zemlje, pa se napose zato obasjavaju odozdo da ne bi došlo do iskrivljenja.

- A brazde? - zanimao se Colin.

- Puščane cijevi te vrste rastu već posve izbrazdane - odgovorio je čovjek. - Posrijedi je odabrano sjeme.

- Čemu služe dimnjaci? - upitao je Colin.

- Oni su tu radi zračenja - nadovezao je čovjek - i radi sterilizacije pokrivača i zgrada. Ne isplati se poduzimati posebne mjere sigurnosti jer im je djelovanje i onako vrlo snažno.

- Zar stvar ne može funkcionirati s pomoću umjetne topline? - zapitao je Colin.

- Slabo - odvratio je čovjek. - Da bi dobro rasle, potrebna im je ljudska toplina.

- Zapošljavate li i žene? - upitao je Colin.

- One ne mogu obavljati taj posao - odgovorio je čovjek. - Nemaju dovoljno ravna prsa, kako bi se toplina ravnomjerno raspodijelila. Sada vas ostavljam, da radite.

- Hoću li doista zaraditi deset duplofinti na dan? - kazao je Colin.

- Svakako - rekao je čovjek - pa i višak ako premašite dvanaest pušćanih cijevi...

Napustio je prostoriju i zatvorio za sobom vrata. Colin je držao dvanaest sjemenki u ruci. Položio ih je pored sebe i počeo se svlačiti. Njegove su oči bile sklopljene a usne su mu, od vremena do vremena, podrhtavale.

LII

- Ne znam što se zbiva - rekao je čovjek. - U početku je dobro išlo. Ali s ovim posljednjima ćemo moći proizvoditi samo specijalna oružja.

- Ipak ćete mi platiti? - zapitao je zabrinuto Colin.

Morao je dobiti sedamdeset duplofinti i višak od deset duplofinti. Radio je što je najbolje mogao, ali je kontrola puščanih cijevi otkrila neke anomalije.

- Uvjerite se i sami - rekao je čovjek.

Držao je pred sobom jednu cijev i pokazivao Colinu njezin rascvjetali završetak.

- Ne razumijem - kazao je Colin. - Prve su bilo savršeno valjkaste.

- Naravna stvar, mogu se upotrijebiti za pravljenje kremenjača - rekao je čovjek - ali riječ je o modelu od prije pet ratova i već ih imamo golemu zalihu. To je vraški nezgodno.

- Radim što najbolje mogu - rekao je Colin.

- Zacijelo - kazao je čovjek. - Odmah ću vam dati vaših osamdeset duplofinti.

Izvukao je iz pretinca u svom stolu jednu zapečaćenu kuvertu.

- Dao sam je donijeti ovamo, kako bih vam prištedio da idete u isplatnu službu - rekao je on. - Znade katkad proći i po nekoliko mjeseci dok dobijete svoj novac, a vama se, čini se, i žuri.

- Zahvaljujem vam - kazao je Colin.

- Nisam još pogledao vašu jučerašnju proizvodnju - rekao je čovjek.

- Stiže za koji čas. Ne želite li malo pričekati?

Njegov meketavi i hromi glas predstavljao je pravu patnju za Colinove uši.

- Pričekat ću - rekao je Colin.

- Vidite - rekao je čovjek - prisiljeni smo obraćati veliku pozornost tim pojedinostima, jer u svakom slučaju puška mora biti jednaka drugoj puški, čak i ako nema metaka...

- Da... - propentao je Colin.

- Meci često manjkaju - produžio je čovjek - u zakašnjenju smo s programiranjem metaka, imamo velike rezerve za jedan model puške, koji se više ne proizvodi, ali još nismo dobili nalog da izrađujemo metke za nove tipove pušaka, pa se tako starima ne

možemo koristiti. Uostalom, to nije važno. Što ćete vi s puškom protiv oklopnih kola. Neprijatelji proizvedu jedna oklopna kola na naše dvije puške. To znači da imamo brojčanu premoć. Ali oklopna kola ne haju za pušku, pa čak ni za deset pušaka, osobito kad su bez metaka...

- Zar se tu ne proizvode oklopna kola? - zapitao je Colin.

- Kako da ne - odgovorio je čovjek - ali jedva se nekako ostvaruje plan iz posljednjeg rata, pa onda ta ista ne funkcioniraju dobro i treba ih razoriti, a kako su vrlo temeljito građena, utroši se u to mnogo vremena.

Netko je pokucao na vrata i pojavio se trpezarac, koji je gurao pred sobom bijela sterilizirana kolica. Pod bijelom plahtom krila se posljednja Colinova proizvodnja. Ponjava se dizala uvis na jednom rubu koji je stršao. Do toga ne bi smjelo doći da su posrijedi doista valjkaste puščane cijevi, pa je Colina zgrabilo nespokojstvo. Trpezarac je izišao i zatvorio za sobom vrata.

- Ah... - rekao je čovjek. - Ne čini mi se da se stvar popravila.

Podigao je plahu. Vidjelo se dvanaest puščanih cijevi od hladnog i plavkastog čelika, a na kraju svake cvjetala je krasna bijela ruža, posve svježna i sa žućkastosmeđim osjenčanjima u udubljenju baršunastih latica.

- Oh... - prošaptao je Colin. - Kako su lijepe.

Čovjek je šutio. Samo se dvaput nakašljao.

- Neće više biti potrebno da sutra nastavite isti posao - rekao je, pomalo ustručavajući se.

Njegovi su se prsti zakvačili nervozno na rub kolica.

- Mogu li ih ubrati? - kazao je Colin. - Za Chloe?

- Uvenut će - rekao je čovjek - ako ih otkinete od čelika. One su čelične, znate i sami...

- To nije moguće - kazao je Colin.

Uhvatio je nježno jednu ružu i pokušao slomiti peteljku. Izveo je krivi pokret i jedna od latica mu je rasjekla ruku na nekoliko centimetara. Ruka mu je krvarila, u skladu sa sporim otkucajima bila, u velikim gutljajima zagasite krvi koju je i nehotice gutao. Gledao je bijelu laticu obilježenu crvenim polumjesecom, a čovjek ga je potapšao po ramenu i blago ga odgurao prema vratima.

LIII

Chloe je spavala. Danju je lopoč ustupao njezinoj koži lijepu žućkastobijelu boju, ali dok je spavala, to nije bilo potrebno i na obrazima su joj se iznova pomaljale rumene mrlje. Oči su joj ostavljale dva plavkasta otiska ispod čela, tako da se izdaleka nije znalo jesu li zatvorene ili otvorene. Colin je sjedio u blagovaonici i čekao. Uokolo Chloe bilo je mnogo cvijeća. Mogao je još pričekati nekoliko sati prije no što ode u potragu za drugim poslom. Želio je otpočiniti da ostavi što bolji dojam i da preuzme neko doista unosno zaposlenje. Prostorija je bila gotovo posve tmična. Prozor se smanjio na nekih desetak centimetara od podboja i samo je još uzana vrpca danjeg svjetla prodirala unutra. Obasjavala mu je taman čelo i oči. Ostatak lica živio mu je u mraku. Njegov gramofon nije više radio, odsad ga je valjalo navijati ručno, a to je Colina zamaralo. Ploče su se također izlizale. Na pojedinima se, štoviše već sada teško prepoznavala melodija. Mislio je da će ga miš odmah doći upozoriti ako Chloe nešta zatreba. Hoće li se Nicolas oženiti s Isis? Kakvu će haljinu nositi Isis na svom vjenčanju? Tko je pozvonio na vratima?

- Dobar dan, Alise - kazao je Colin. - Dolaziš u posjet Chloe?

- Ne - odvrátila je Alise. - Jednostavno sam došla.

Mogli su ostati u blagovaonici. Zahvaljujući Aliseinoj kosi, bilo je u njoj sada više svjetla. Preostala su još dva stolca.

- Čamila si - rekao je Colin. - Znam kako je to.

- Chick je kod kuće - kazala je Alise.

- Moraš nešto javiti - protumačio je Colin.

- Ne - rekla je Alise - moram se zadržati drugdje.

- Da - kazao je Colin. - On sada iznova liči...

- Ne - rekla je Alise. - On sada ima sve svoje knjige, pa mene više neće.

- Jesi li mu napravila scenu? - zapitao je Colin.

- Nisam - odgovorila je Alise.

- Krivo je shvatio što si mu rekla, ali kad mu popusti bijes, objasniti ćeš mu.

- Jednostavno mi je rekao da više nema duplofinti, nego taman toliko da može dati uvezati svoju posljednju knjigu u kožu od ništavila - protumačila je Alise - i da više ne može podnijeti da me

zadržava uza se, s obzirom da mi ne može ništa pružiti, i da ću poružnjeti i upropastiti sebi ruke.

- U pravu je - kazao je Colin. - Ti ne smiješ raditi.

- Ali ja volim Chicka - rekla je Alise. - Rado bih radila za njega.

- Od toga i onako nikakve koristi - kazao je Colin. - Uostalom ne možeš, odviše si lijepa.

- Zašto me je onda otjerao? - napomenula je Alise. - Bila sam uistinu vrlo lijepa?

- Ne znam - odvratio je Colin - ali mi se jako sviđa tvoja kosa i tvoje lice.

- Pogledaj - rekla je Alise.

Skočila je na noge, povukla malu kariku na zatvaraču i haljina joj je skliznula na pod. Bila je to haljina od svijetle vune.

- Da... - rekao je Colin.

Prostorija je odjednom postala vrlo svijetla i Colin je vidio cijelu cjelcatu Alise. Njezine dojke zamalo da nisu poletjele uvis, a dugoljasti mišići na vitkim nogama bijahu jedri i topli na dodir.

- Mogu li zagrliti... - rekao je Colin.

- Da - odvrtila je Alise - vrlo si mi drag.

- Bit će ti začas hladno - napomenuo je Colin.

Približila mu se, sjela na njegova koljena i njezine oči počele su nečujno plakati.

- Zašto me on više ne želi?

Colin ju je nježno zibao.

- On ne shvaća. Znaš, Alise, dobar je to momak, kako bilo da bilo.

- Volio me mnogo - rekla je Alise. - Vjerovao je da će knjige prihvatiti da sa mnom dijele njegovu ljubav! Ali to je nemoguće.

- Bit će ti hladno - napomenuo je Colin.

Ljubio ju je i milovao po kosi.

- Zašto nisam srela najprije tebe? - rekla je Alise. - Bila bih te tako voljela, ali sada više ne mogu. Sada ljubim njega.

- Znam dobro - kazao je Colin. - I ja sada više volim Chloe.

- Naveo je da ustane i podigao njezinu haljinu.

- Navuci je ponovno, mačkice moja - rekao je on. - Bit će ti hladno.

- Neće - kazala je Alise. - Osim toga, to uopće nije važno.

Obukla se posve automatski.

- Ne bih htio da budeš žalosna - rekao je Colin.

- Ti si ljubazan - kazala je Alise - ali ja sam vrlo tužna. Ipak mislim da ću moći nešto učiniti za Chicka.

- Otići ćeš k svojim roditeljima - rekao je Colin. - Možda bi te htjeli vidjeti... ili k Isis.

- Ondje neće biti Chicka - kazala je Alise. - Nemam potrebu da budem kod ikoga ako Chick tamo ne dolazi.

- Doći će - rekao je Colin. - Otići ću k njemu u posjet.

- Nemoj - kazala je Alise - Nitko više ne može k njemu. Uvijek je zaključano.

- Ipak ću ga kad-tad vidjeti - rekao je Colin. - Ili će u protivnom doći on k meni.

- Ne vjerujem - pripomenula je Alise. - To nije više isti Chick.

- Ma kako da nije - rekao je Colin. - Ljudi se ne mijenjaju. Mijenjaju se zapravo stvari.

- Ne znam - kazala je Alise.

- Otpratit ću te - predložio je Colin. - Moram ići potražiti neki posao.

- Ne idem tim smjerom - rekla je Alise.

- Otpratit ću te bar na silasku - kazao je Colin.

Alise je stajala sučelice njemu. Colin je položio obje ruke na njezina ramena. Osjećao je toplinu njezina vrata i nježne kovrčave vlasi na svojoj koži. Ruke su mu klizile niz Aliseino tijelo. Više nije plakala. Djelovala je odsutno.

- Ne bih želio da praviš gluposti - rekao je Colin.

- Oh! - kazala je Alise. - Neću činiti gluposti...

- Dođi mi opet u posjet - rekao je Colin - ako se budeš dosađivala.

- Možda ću opet doći da te vidim - kazala je Alise.

Gledala je u dubinu. Colin ju je uzeo za ruku. Spuštali su se stubištem. Tu i tamo bi se pokliznuli na vlažnim stubama. Čim stigoše dolje, Colin joj je rekao doviđenja. Ona je zastala i gledala ga kako odlazi.

LIV

Upravo je pristigla posljednja knjiga od knjigoveže i Chick ju je više puta pomilovao prije nego ju je vratio na mjesto. Bila je presvučena debelom zelenom kožom ništavila, a Partreovo se ime izdubenim slovima, isticalo na uvezu. Na jednom stalku s policama Chick je držao sva obična izdanja i sve varijante, rukopise, prve naklade, dok su posebne stranice zapremale niše u dubini zida.

Chick je uzdahnuo. Alise ga je napustila jutros. Bio joj je prisiljen kazati da ode. Ostala mu je samo jedna duplofinta i komad sira, a njezine haljine su mu ionako smetale da objesi u ormar iznošena Partreova odijela, koja mu je knjižar uspijevao nabavljati pravim čudom. Nije se više sjećao kada ju je poljubio posljednji put. Više nije smio gubiti vrijeme na ljubav. Morao je popraviti svoj gramofon da bi naučio napamet tekst Partreovih predavanja. Ako mu se dogodi da razbije ploče, mogao je bar na taj način sačuvati tekst.

Nalazile su se tu sve knjige koje je Partre objavio. Raskošni uvezi brižljivo zaštićeni kožnim etuijima, pozlaćeni okovi, skupocjeni primjerci s velikim modrim marginama, ograničene naklade na papiru za muholovke i crvotočnom papiru Saintorix, za njih je bio predviđen cijeli jedan zid, razdijeljen na mekušno saće obloženom antilop-kožom. Svako je djelo zapremalo po jedno okce na saću. Suprotni zid bio je ispunjen Partreovim člancima, koji su bili hrpimice broširani, gorljivo istrgnuti iz književnih revija, novina, nebrojenih časopisa što ih je on počastio svojom plodnom suradnjom.

Chick je obrisao čelo. Koliko je vremena prošlo otkad je Alise s njime živjela?... Colinove duplofinte bile su namijenjene zapravo tome da se on s njome vjenča, ali joj do toga nije bilo tako stalo. Zadovoljavala se time da ga čeka, i zadovoljavala se da s njime živi, ali ne možeš prihvatiti od jedne žene da jednostavno ostane s tobom zato što te voli. On je nju također volio. Nije mogao sebi dopustiti da trati vrijeme zato što se ona više nije zanimala za Partrea. Kako netko uopće može ne zanimati se za jednog čovjeka kao što je Partre?... Koji je kadar napisati bilo što, na bilo koju temu, i to s kakvom samo točnošću... Posve je sigurno da će Partre za manje od godine dana stvoriti svoju Enciklopediju mučnine, a i vojvotkinja de Bovouard će zasigurno surađivati u tom pothvatu, pa će opet biti

izvanrednih rukopisa. Valjalo bi da, već od sada, zaradi dovoljno duplofinti, kako bi ih stavio na stranu i zaštedio bar za jedan predujam što bi ga dao knjižaru. Chick nije platio svoj porez. Ali mu je svota, naime iznos svih njegovih poreza kudikamo više koristio u obliku jednog primjerka knjige *Rupa Svete golubice*. Alise bi bila više voljela da je Chick tim duplofintama podmirio porez, ona mu je dapače predlagala da proda nešto svoga u tu svrhu. Prihvatio je ali je taj iznos taman bio ravan cijeni uvezivanja primjerka djela *Rupa Svete Golubice*.

Oklijevao je da ponovno otvori vrata. Možda je stajala iza njih čekajući samo na to da on okrene ključ. Ipak, nije to ozbiljno mislio. Njezini su koraci na stubištu odzvanjali poput laganih udaraca čekićem koji postupno slabe. Mogla bi se vratiti u roditeljsku kuću i nastaviti studije. Naposljetku, posrijedi je samo malo zakašnjenje. Brzo se mogu nadoknaditi predavanja s kojih si izostao. Ali Alise nije više ništa radila. Bila je previše zaokupljena Chickovim stvarima i kuhanjem i glačanjem njegove kravate. Poreze ionako neće nikada isplatiti. Postoje li takvi primjeri da te dolaze proganjati čak u tvoj dom zato što nisi platio porez? Ne postoje. Možeš uložiti predujam, jednu duplofintu, i potom te puštaju na miru i o tome se, za neko vrijeme, više ne govori. Da li tip kao Partre plaća poreze? Vjerojatno da, i da li je naposljetku, sa ćudorednog stajališta, preporučljivo plaćanje poreza zato da, u protivnom, imaju pravo izvršiti zapljenu tvojih dobara, s obzirom da drugi plaćaju poreze koji služe za uzdržavanje policije i visokih funkcionara? Taj začarani krug valja zapravo razbiti, pa neka ga nitko više ne plaća prilično dugo vremena i svi će funkcionari lijepo poumirati od sušice i tako više neće biti rata.

Chick je podigao poklopac svoga gramofona s dva postolja i namjestio dvije različite ploče Jean-Sola Partrea. Htio je obadvije slušati istodobno, ne bi li mu iz sraza dviju starih ideja vrcnule nove u glavi. Postavio se na jednakoj razdaljini od dva zvučnika da mu glava bude točno na onome mjestu gdje će se zbiti sudar, a i da automatski zadrži plodove tog sraza.

Igle proizvedošće svojevrсно pljucketanje na prvom puževljevu zavoju i smjestiše se u udubinu brazde, a Partreove riječi odjeknuše u Chickovu mozgu. Sa svog je mjesta gledao kroz prozor i odjednom

ustanovio da su se, tu i tamo, nad krovovima dizali nekakvi dimovi, u velikim plavim kolotovima, i da su odozdo bili crveno obojeni, kao dim užganog papira. Vidio je i nehotice kako crveno ovladava plavim, a riječi su se počele sudarati s velikim plamsajima, krčeći njegovu umoru polje počinka meko poput mahovine u svibnju.

LV

Policijski je senešal izvadio iz džepa zviždaljku i počeo da udara njome kao batićem u golemi peruanski gong koji mu je visio straga. Na svim katovima začulo se galopiranje potkovanih čizama, štropoti uzastopnih padova, a šest najboljih oružnika provalilo je niz tobogan u njegov ured.

Smjesta su se uspravili, izudarali sami sebe po stražnjicama da ih dobro ispraše i zauzeli stav mirno!

- Douglas! - prozvao je senešal.
- Ovdje! - odgovorio je prvi oružnik.
- Douglas! - opetovao je senešal.
- Ovdje! - rekao je drugi.

Prozivka se nastavila. Policijski senešal nije se mogao prisjetiti prezimena svih svojih ljudi, a Douglas je bilo tradicionalno ime tog soja.

- Poseban zadatak! - naredio je on.

Istovjetnom kretnjom šest je oružnika prebacilo ruku na stražnji džep dajući na znanje da su oboružani sravnjivačem s dvanaest prsaka.

- Ja osobno upravljam zadatkom! - naglasio je senešal.

Udario je silovito o gong. Otvorila su se vrata i pojavio se tajnik.

- Krećem - najavio je senešal. - Poseban zadatak. Notesirajte.

Tajnik je pograbio notes i olovku i zauzeo položaj broj šest, propisan za vođenje zapisnika.

- Utjerivanje poreza kod gospodina Chicka, uz prethodnu pljenidbu - diktirao je poglavar. - Protuzakonito devetanje i strog ukor. Posvemašnja zapljena ili pak djelomična, otežana nasilnim upadanjem u stan.

- Zabilježeno! - kazao je tajnik.

- Pokret, Douglasi - zapovijedio je policijski senešal.

Ustao je i stao na čelo malog odreda, koji se tromo otisnuo, oponašajući sa svojih dvanaest nogu let kukavica s kalupom za medenjake nabijenim na glavu. Šest oružnika bilo je odjeveno u crne kožne kombinezone posve priljubljene uz tijelo, sa štitnim oklopima na grudima i ramenima, a čelični šljem premazan crnom bojom, u obliku noćne kape, spuštao im se nisko na potiljak i zaštićivao

sljepoočice i čelo. Svi su bili obučeni u glomazne metalne čizme. Senešal je nosio sličnu odoru. Ali od crvene kože, i na ramenima su mu se kriješile dvije zlatne zvjezdice. Stražnje džepove njegovih svjećonoša nadimali su sravnjivači; on je pak držao u ruci zlatnu toljagu a o pasu mu je visjela teška pozlaćena lumbarda. Sišli su počasnim stubištem, a straža je digla nos dok je senešal podizao ruku k šljemu. Pred vratima su čekala specijalna kola. Senešal je posve sam sjeo straga, dok se šest oružnika porazmjestilo na preopterećene nogostupe, dvojica debljih na jednu stranu, a četiri mršava na drugu. Vozač je također nosio crni kožni kombinezon ali nije imao šljema. Upalio je motor. Na kolima nije bilo kotača, već sijaset treptavih nogu, tako da nije postojala opasnost da im poispadala tanad probuši gume. Noge su frkajući šmrknule na tlo i vozač je na prvom raspuću naglo okrenuo; oni u kolima imali su dojam da su na kresti vala koji će se taman rasprsnuti.

LVI

Gledajući Colina kako se udaljava, Alise mu je u srcu govorila doviđenja cijelim svojim bićem. On je tako ljubio Chloe zbog nje je tražio posao, da joj uzmogne kupovati cvijeće i boriti se protiv te grozote koja ju je izjedala u grudima. Široka Colinova ramena malo su se pogurila, izgledao je tako umoran, njegova plava kosa više nije bila počešljana i njegovana kao nekoć. Chick je znao djelovati tako nježno dok bi govorio o kakvoj Partreovoj knjizi i tumačio Partrea. On se zaista ne može lišiti Partrea, neće mu nipošto pasti na pamet da traži bilo što drugo, Partre kazuje sve što bi sam želio da umije iskazati. Partreu se ne smije dopustiti da objavi tu enciklopediju, to će dotući Chicka, on će pokrasti, ubiti nekoga knjižara. Alise je polako krenula svojim putem. Partre provodi dane u kafiću, pijuckajući pišući zajedno s drugim ljudima poput njega, koji dolaze da piju i pišu, ispijaju čaj i blaga alkoholna pića, time izbjegavaju razmišljanje o onome što pišu, a ondje ulazi i izlazi mnogo svijeta, to može uzbirati ideje u dubini i tako se upeca jedna ili druga ideja, nije potrebno izostavljati sve suvišno, pomiješa se poneka ideja s malo suvišnosti, razrijedi se. Ljudi upravo takve stvari lakše upijaju, naročito žene ne vole ono što je čisto. Aliseu nije čekao odviše dug put da stigne do kafića; izdaleka je vidjela konobara u bijelom kaputu i limunski žutim hlačama, kako servira svinjsku nogicu s nadjevom Don Evanyju Marqueu glasovitom igraču bezjzbola, koji je mjesto da pije, a pića se gnušao, konzumirao paprena jela da izazove žeđ u svojih susjeda. Kad je Alise stupila u kafić, Jean-Sol Partre je pisao na uobičajenom mjestu, bilo je mnogo svijeta i razgovaralo se tiho. Redovnim čudom, što je bilo doista izvanredno, Alice je spazila slobodno mjesto kraj Partrea i sjela. Stavila je na koljena tešku torbicu i odriješila zatvarač. Preko Jean-Solova ramena vidjela je naslovnu stranicu devetnaestog sveska Enciklopedije. Položila je bojažljivo ruku na Jean-Solovu mišku; prestao je pisati.

- Već ste tako daleko doprli - rekla je Alise
- Da - odgovorio je Jean-Sol. - Htjeli ste mi nešto reći?
- Htjela sam vas zamoliti da je ne objavljujete - rekla je ona.
- To je teško izvedivo - kazao je Jean-Sol. - Čekaju na nju.

Skinuo je naočari duhnuo u stakla i ponovno ih stavio; oči mu se više nisu vidjele.

- Zacijelo - rekla je Alise. - Ali hoću reći, trebalo bi samo da se stvar otegne.

- Oh - kazao je Jean-Sol - ako je samo to u pitanju, možemo pokušati.

- Trebalo bi stvar odgoditi za deset godina - kazala je Alise.

- Doista? - napomenuo je Jean-Sol.

- Da - rekla je Alise. - Za deset godina, ili čak više, dakako. Znače, bolje je pustiti ljude da štede kako bi je mogli kupiti.

- Bit će prilično dosadna za čitanje - kazao je Jean-Sol - zato što me već samo pisanje obilno zatupljuje. U lijevom ručnom zglobu me drži jaki grč od silnog držanja lista.

- Žalim slučaj - rekla je Alise.

- Zato što me drži grč?

- Ne - odgovorila je Alise - zato što nećete odgoditi objavljivanje.

- A zašto?

- Sada ću vam objasniti: Chick troši sav svoj novac na kupovanje onoga što vi pišete, a on više nema novaca.

- Bilo bi bolje za njega da kupuje nešto drugo - kazao je Jean-Sol - pa ja nikad ne kupujem svoje knjige.

- On voli to što pišete.

- To je njegovo pravo - kazao je Jean-Sol - obavio je svoj izbor.

- On je i odviše angažiran, smatram - rekla je Alise. - Ja sam također obavila svoj izbor, ali sada sam slobodna zato što on više ne želi da živim s njime, pa ću vas ubiti s obzirom da ne želite odgoditi objavljivanje.

- Zbog vas ću, dakle, izgubiti sredstva potrebna za egzistenciju - napomenuo je Jean-Sol. - Kako vi to sebi zamišljate da ću uživati autorska prava, ako budem mrtav?

- To je vaša stvar - odvrtila je Alise. - Ne mogu sve uzeti u obzir jer vas prije svega hoću ubiti.

- Ali valjda shvaćate da ne mogu popustiti pred takvim razlogom? - zapitao je Jean-Sol Partre.

- Dopuštam - rekla je Alise.

Otvorila je torbicu i izvadila iz nje Chickov bodež-srcoder, što ga je već prije nekoliko dana uzela iz ladice Chickova radnog stola.

- Budite ljubazni i otkopčajte svoj ovratnik - zamolila je ona.
- Slušajte - rekao je Jean-Sol skidajući naočari - nalazim da je cijela ta pripovijest idiotska.

Otkopčao je svoj ovratnik. Alise je skupila svu svoju snagu i zabola je odrešitom kretnjom srcoder u Partreove grudi. Pogledala ga je, umirao je vrlo brzo, a posljednji pogled bio mu je pun čuđenja, pošto je ustanovio da mu srce ima oblik tetraedra. Alise je probljedjela kao krpa, Jean-Sol je sad već bio mrtav, a čaj se hladio. Zgrabila je rukopis *Enciklopedije* i razderala ga. Došao je konobar da pobriše krv i čitavu tu svinjariju, nastalu kad se to pomiješalo s tintom iz nalivpera, na malom četverouglastom stolu. Platila je račun konobaru, rastvorila obje oštrice srcodera i Partreovo se srce otkotrljalo na stol; zaklopila je bještavo oružje i vratila ga u torbicu, zatim je izišla na ulicu, stišćući kutiju šibica koju je Partre držao u džepu.

LVII

Okrenula se za sobom. Gusti crni dim ispunjavao je izlog i ljudi su već zastali gledajući, zapalila je tri šibice prije no što se požar razbuktao, jer se Partreove knjige nisu htjele zapaliti. Knjižar je ležao iza stola, njegovo je srce, pokraj tijela, počelo nagorijevati i uskoro je iz njega sukljao crni plamen i svinuti šikljaji kipuće krvi. Prve dvije knjižare, trista metara dalje, plamtjele su uz pucketanje i krckanje, a knjižari su ležali mrtvi, svi koji su prodavali Chicku knjige morali su umrijeti na isti način, a knjižare će im izgorjeti. Alise je plakala i žurila se, prisjećala se očiju Jeana-Sola Partrea kad je vidio svoje srce, u početku ga nije htjela ubiti, htjela je samo spriječiti da izađe njegova nova knjiga i spasiti Chicka od te propasti što je oko njega polako dizala obruč. Svi su se urotili protiv Chicka, htjeli su prigrabiti njegov novac, iskorišćivali njegovo oduševljenje za Partrea, prodavali su mu bezvrijedna stara odijela i lule s tobožnjim otiscima, zaslužili su sudbinu koja ih je čekala. Na lijevoj strani spalila je izlog ispunjen broširanim svescima, zaustavila se, udahnula punim plućima i ušla. Knjižar joj je pristupio.

- Što želite? - pitao je on.

- Imate li Partrea? - rekla je Alise.

- Kako da ne - odvratio je knjižar - ali vas za sada, međutim, ne mogu opskrbiti relikvijima, sve su naime rezervirane za jednu dobru mušteriju.

- Za Chicka? - napomenula je Alise.

- Da - odgovorio je knjižar - mislim da se tako zove.

- Neće vam on više po to doći - kazala je Alise.

Približila mu se i ispustila maramicu. Knjižaru su zaškripale kosti kad se sagnuo da je pokupi. Tada mu je ona, hitrim pokretom, zabola srcoder u leđa, iznova se rasplakala i počela drhtati, ovaj se skljkao i zarinuo lice u pod, ona se pak nije usuđivala uzeti natrag maramicu, ostala je stisnuta među njegovim prstima. Izvukla je srcoder, razmaknula mu krakove i zabodeno se srce, posve maleno i svijetlocrveno, otkotrljalo do knjižareva tijela. Valjalo se požuriti, zgrabila je hrpu novina, kresnula je šibicom i hitnula je pod tezgu, pobacala gore novine, potom je strovalila u plamen tucet knjiga Nicolasa Calasa što ih je pograbila s najbliže police, a plamen je

nasrno na knjige vrućim treperenjem; drvo na tezgi se pušilo i praskalo, dimovi su ispunili dućan.

Alise je izvrnula posljednji red knjiga u vatru i izašla naslijepo, povukla za sobom zasun da nitko ne uđe i dala se ponovno u bijeg. U očima ju je bockalo i kosa joj je zaudarala po dimu, trčala je a suze joj gotovo i nisu više tekle niz obraze, vjetar ih je odmah sušio. Približavala se četvrti u kojoj je stanovao Chick, preostala su još dva ili tri knjižara, drugi mu nisu bili opasni. Okrenula se nanovo prije nego je stupila u iduću knjižaru; daleko iza nje vidjeli su se golemi stupovi dima kako uzlaze u nebo i ljudi kako se guraju da bi gledali zamršene uređaje Vatrogasne čete. Velika bijela vatrogasna kola dojurila bi u ulicu, čim bi ona zatvorila vrata pojedine knjižare; ispratila bi ih pogledom kroza staklo, a knjižar bi joj pristupio pitajući je što želi.

LVIII

- Vi ćete ostati tu - rekao je policijski senešal - desno od vrata, a vi Douglas - nastavio je on okrećući se spram drugog debelog oružnika - vi ćete se postaviti nalijevo i nikog nećete puštati da uđe.

Dva prozvana oružnika uzela su svoje sravnjivače i iznova objesila desnu ruku uz desno bedro, tako da je cijev bila uperena u koljeno, kako je propisano. Potom su stegnuli podbradač na svom šljemu, koji je stršao sprijeda i straga. Senešal je ušao u pratnji četiriju mršavih oružnika; iznova je postavio po jednog sa svake strane vrata sa zadatkom da nikoga ne puste van. Sam se uputio prema stubištu u pratnji dvojice preostalih mršavih oružnika. Sličili su međusobno, koža im je bila mrka, oči garave a usnice tanke.

LIX

Chick je zaustavio gramofon da promijeni one dvije ploče koje je maloprije bio istodobno odslušao do kraja. Sada je posegnuo za pločama iz druge serije; pod jednom našao je Aliseinu fotografiju, za koju je mislio da ju je izgubio. Njezine tri četvrtine bijahu osvjetljene nekom razlivenom svjetlošću, a mora da je fotograf namjestio iza Alise projektor kako bi pri vrhu njezine kose dočarao sunčev sjaj. Promijenio je ploče i svrnuo oči na fotografiju u ruci. Bacivši pogled kroz prozor, ustanovio je da se penju novi stupovi dima, sve bliže njegovoj kući. Odslušat će te dvije ploče i potom sići da obiđe najbližega knjižara. Sjeo je, ruka mu je sama od sebe iznova podastrijela očima fotografiju, ali promatrajući je pozornije, ona je sve više sličila Partreu; malo-pomalo na mjestu Aliseine oblikovala se Partreova slika, a on se smiješio Chicku, dakako napisat će mu posvetu gdje god Chick bude htio; koraci su se uspinjali stubištem, osluhnuo je, na njegovim vratima odjeknuli su udarci. Odložio je fotografiju, isključio gramofon i krenuo da otvori. Spazio je pred sobom crni kožni kombinezon jednog oružnika, slijedio ga je drugi, a posljednji je ušao policijski senešal, u polumraku potrijemka gmizali su po njegovoj crvenoj uniformi i crnom šljemu kratkotrajni odbljesci.

- Vi se zovete Chick? - kazao je senešal.

Chick je ustuknuo i lice mu je probljedjelo kao krpa. Hodao je natraške sve do zida na kojemu su stajale njegove lijepe knjige.

- Što sam učinio? - zapitao je on.

Senešal je pretražio svoj gornji džep i pročitao s papira:

- *Utjerivanje poreza kod gospodina Chicka uz prethodnu pljenidbu. Protuzakonito devetanje i strog ukor. Posvemašnja zapljena ili pak djelomična, otežana nasilnim upadanjem u stan.*

- Ali... ja ću platiti porez - rekao je Chick.

- Dakako, platit ćete ga naknadno - kazao je senešal. - Najprije vas moramo protuzakonito izdevetati. To su zapravo vrlo teške batine; upotrebljavamo brojčanu kraticu da se ljudi ne uzbude.

- Dat ću vam smjesta novac - rekao je Chick.

- Naravna stvar - kazao je senešal.

Chick se približio stolu i otvorio ladicu; u njoj je držao veleban uzorak srcodera i ucmekaljku u lošem stanju. Srcoder nije pronašao,

ali se zbog ucmealjke na hrpi starog papira stvorila grba.

- Deder recite mi - napomenuo je senešal - tražite li vi doista novac?

Dva su se oružnika razmaknula i držala sravnjivače na gotovs. Chick se ponovno uspravio s ucmealjkom u ruci.

- Oprez poglavaru! - uzviknuo je jedan oružnik.

- Da okinem, poglavaru? - upitao je drugi.

- Nećete me imati tek tako - rekao je Chick...

- Vrlo dobro - kazao je senešal - onda ćemo vam knjige.

Jedan od oružnika pograbio je knjigu koja mu je bila na dohvat ruke. Grubo ju je rastvorio.

- Ništa osim pismena, poglavaru - objavio je.

- Razderite - naredio je senešal.

Oružnik je zgrabio knjigu za korice i zavitlao je svom snagom. Chick je počeo vriskati.

- Ne dirajte u to...

- Deder kažite - rekao je senešal - zašto se ne služite tom svojom ucmealjkom? Vi vrlo dobro znate da na papiru stoji: Nasilno upadanje u stan.

- Pustite to - riknuo je iznova Chick i podigao ucmealjku, ali se oružje spustilo a da nije odapelo.

- Da okinem, poglavaru? - zapitao je opet oružnik.

Knjiga se upravo otkinula od svojih korica i Chick se bacio naprijed, ispustivši iz ruku neuporabljivu ucmealjku.

- Okinite, Douglas - kazao je senešal hodajući natraške.

Chickovo tijelo skljkalo se do nogu oružnika; pucala su obojica.

- Da ga protuzakonito izdevetamo, poglavaru? - upitao je drugi oružnik.

Chick se još malo micao. Podigao se na ruke i uspio kleknuti. Držao se za trbuh i lice mu se kreveljilo dok su mu kapljice znoja padale u oči. Na čelu je imao veliku sjekotinu.

- Pustite te knjige... - promrmlijao je on. Glas mu je bio napukao i hrapav.

- Sad ćemo ih izgaziti - rekao je senešal. - Po svemu sudeći, za nekoliko sekundi ćete biti mrtvi.

Chicku je opet padala glava, upinjao se doduše da je podigne, ali je u utrobi osjećao takve bolove kao da su se u njoj okretale trostrane

oštrice. Uspio je nekako stati jednom nogom na pod, ali mu se drugo koljeno nije nikako dalo rasklopiti. Oružnici su se približili knjigama, dok je senešal učinio dva koraka prema Chicku.

- Ne dotičite te knjige - zapomagao je Chick. U njegovu ždrijelu čulo se brbotanje krvi, a njegova je glava sve više visjela. Pustio je trbuh, ruke su mu bile crvene i zamahnule su besciljno zrakom, na što se opet skljojao licem na pod. Policijski senešal prevrnuo ga je nogom na leđa. Više se nije micao a njegove su rastvorene oči gledale negdje daleko, onkraj sobe. Krv je curila s njegova čela i sjekla mu lice na dva dijela poput pregrade.

- Gazite, Douglasi! - naredio je senešal. - Ja ću osobno razbiti tu škrebetaljku.

Prošao je ispred prozora i vidio kako se jedna golema dimna gljiva polako uspinje prema njemu, izvijajući se iz razizemlja susjedne kuće.

- Suvišno je pomno gaziti - nadodao je on - pokrajnja kuća gori. Važan je brzo obavljen posao. Neće ostati nikakva traga, ali ću u svom izvještaju sve potanko zabilježiti.

Chickovo je lice sada već sasvim pocrnjelo. Lokva krvi, podno njegova tijela zgrušavala se u zvijezdu.

LX

Nicolas je prešao i pretposljednju knjižaru u kojoj je Alise maločas podmetnula požar. Bio se križao s Colinom, dok je ovaj išao u potragu za poslom i tako doznao za nevolju svoje nećakinje. Odmah zatim doznao je i za Partreovu pogibiju, telefonirajući u svoj klub, i dao se u potjeru za Aliseom, želio ju je utješiti i podići joj moral i zadržati je uza se dokle god ne bude čila i vesela kao prije. Opazio je Chickovu kuću, a iz same sredine izloga obližnje knjižare sukljao je dugoljast i tanak plamen, zbog kojega se staklo rasprsnulo kao od udarca čekićem. Pred vratima je primijetio kola policijskog senešala i vidio je kako ih vozač pomiče malo naprijed da izbjegne opasnu zonu, a uočio je također crne prilike oružnika. Gotovo smjesta zatim pojavili su se vatrogasci. Njihova kola zaustavila su se pred knjižarom dižući silovitu buku. Nicolas se već borio s ključanicom. Uspio je razbiti vrata udarcima nogu i uleto je u knjižaru. U dnu dućana je već sve bilo u plamenu. Ispruženo knjižarevo tijelo, nogu zahvaćenih od plamena, s iščupanim srcem pored njega, a vidio je i Chickov srcoder koji ispao na pod. Vatra je sukljala u velikim crvenim kuglama i šiljastim jezicima koji su u jednom mahu bušili debele zidove dućana, Nicolas se bacio na zemlju da ne bi i njega zahvatili, a u tom je trenu, ponad sebe osjetio silovito istisnuće zraka što ga je prouzrokovao vodeni mlaz gasilice. Pucketanje vatre se udvostručilo dok je mlaz jurišao na njezine temelje. Knjige su gorjele pucketajući; stranice su letjele lupetajući i hujale iznad Nicolasove glave, u obrnutom smjeru od vodenog mlaza, i on je jedva mogao disati, tolika je lomljava na to usljedila i mahnito plamsanje. Mislio je da će se Alise vjerojatno izvuci iz požara, ali nije vidio nikakva vrata kroz koja bi pobjegla, a vatra se opirala vatrogascima i najednom se brzo vinula u vis, oslobađajući donji pojas za koji se činilo da se počeo gasiti. Usred prljavog pepelišta zaostao je ipak neki blještav odsjev, blistaviji od samoh plamenova.

Dim je vrlo brzo iščezao, izvjetrio se put gornjega kata. Knjige su se ugasile, ali je strop zato gorio više nego prije. Blizu tla blještao je samo taj odsjev.

Uprljan pepelom, pocrnjelih vlasi, jedva dišući, Nicolas je puzajući napredovao prema svjetlosti. Čuo je topot čizama, jer su se

zaposleni vatrogasci muhali amo-tamo. Pod jednom svinutom željeznom gredom, spazio je blještavo zlatno runo. Plamenovi ga nisu mogli proždrijeti, jer je bilo sjajnije od samog ognja. Krišom ga je spremio u untrašnji džep i izišao.

Hodao je vrlo nesigurnim koracima. Vatrogasci su gledali za njim. Sada je oganj bjesnio na gornjim katovima, a oni su se spremali da izdvoje blok zgrada, neka dogorijeva, jer je ponestalo tekućine za gašenje.

Nicolas je išao kud i pločnik. Njegova desna ruka počivala je na grudima i milovala je Aliseine vlasi. Začuo je tutnjavu kola policijskog senešala, što su prošla pored njega. Prepoznao je odostrag senešalov crveni kožni kombinezon. Razmaknuvši malo revere na sakou, kupao se sav u suncu. Jedino su mu oči ostale u sjeni.

LXI

Colin je vidio trideseti stup. Hodao je, već od jutra, kroz podrum Pologa zlata. Zadaća mu je bila da viče kad bi spazio ljude koji dolaze krasti zlato. Podrum je bio vrlo velik. Bio je potreban cijeli dan brzog hoda da ga se obiđe. U njegovu središtu nalazila se oklopljena prostorija gdje je zlato polako sazrijevalo u atmosferi otrovnih plinova. Taj je zanat bio vrlo unosan ako je čovjek uspijevaao da u jednom radnom danu obiđe podrum. Colin se nije baš osjećao u osobitoj tjelesnoj formi, a u podrumu je vladala mrkla noć. Od vremena do vremena okretao se, i protiv svoje volje, i tako gubio na satnici, a iza sebe je vidio samo sićušnu treptavu točku posljednje svjetiljke dok je pred njim polako rasla iduća svjetiljka.

Kradljivci zlata nisu dolazili svaki dan ali se u predviđenom času ipak morao obaviti nadzor, u protivnom, oduzimali bi ti od plaće. Valjalo se strogo pridržavati satnice da spremno digneš galamu kad naiđu kradljivci. Bili su to ljudi vrlo redovitih navika.

Colina je mučilo desno stopalo. Podrum, sagrađen od tvrda umjetna kamena, imao je ravan i hrapav pod. Prelazeći osmu bijelu crtu, on se donekle napregnuo da bi stigao do tridesetog stupa u predviđeno vrijeme. Počeo je pjevati na sav glas da nečim poprati svoj hod, i zaustavio se jer mu je jeka odašiljala isjeckane i prijeteće riječi i pjevala neku melodiju suprotnu njegovoj.

Bolnih nogu, hodao je i hodao, neumorno, i već je prešao trideseti stup. I nehotice se okrenuo, vjerujući da će spaziti nešto iza sebe. Izgubio je još pet sekundi i napravio nekoliko ubrzanih koračaja da nadoknadi izgubljeno.

LXII

Više se nije moglo ući u blagovaonicu. Strop je gotovo dostigao pod s kojim su ga povezivale napola biljne, napola rudne izrasline što su bujale u vlažnoj mrklini. Vrata na hodniku nisu se više otvarala. Održao se tek uzak prolaz koji je vodio od ulaza do Chloeine sobe. Isis je prošla prva, a Nicolas ju je slijedio. Izgledao je izbezumljen. Od nečega se nadimao unutrašnji džep njegova sakoa i on bi, od vremena do vremena, prinosio ruku grudima.

Isis je bacila pogled na postelju prije nego je stupila u sobu. Chloe je kao i uvijek bila okružena cvijećem. Njezine ruke, ispružene na pokrivačima, jedva su držale veliku bijelu orhideju koja se činila žućkastom u usporedbi s Chloeinom prozračnom puti. Oči su joj bile širom otvorene, a jedva se i pomaknula kad je vidjela Isis kako sjeda pokraj nje. Nicolas je pogledao Chloe i okrenuo glavu. Bio bi se rado nasmiješio. Približio joj se i pomilovao je po ruci. Sjeo je tada i on, a Chloe je blago zaklopila oči i ponovno ih rastvorila. Izgledala je zadovoljna što ih vidi.

- Spavala si? - zapitala je tiho Isis.

Chloe je očima dala znak da nije spavala. Svojim mršavim prstima potražila je Isisinu ruku. Pod drugom rukom skrivala je miša, kojem i vidješe crne i živahne oči kako bliješte, i koji je sitnim kasom pretrčao krevet da bi se približio Nicolasu. Ovaj ga je nježno uzeo u ruke i poljubio ga u sjajnu njuškicu, nakon čega se miš opet vratio Chloe. Cvijeće je drhturilo svud-uokolo kreveta, nije dugo odolijevalo, a Chloe se od sata do sata osjećala slabije.

- Gdje je Colin? - pitala je Isis.

- Radi... - rekla je Chloe u jednom dahu.

- Nemoj govoriti - kazala je Isis. - Postavljat ću drugačija pitanja.

Približila je svoju lijepu smeđu glavu Chloeinoj i poljubila je vrlo oprezno.

- Radi u banci? - rekla je Isis.

Chloeine se vjeđe sklopiše.

U taj čas začuo se nečiji korak na ulazu. Na vratima se pojavio Colin. Nosio je svježije cvijeće ali je ostao bez posla. Kradljivci su prerano prošli, a on više nije mogao hodati. Kako je radio najbolje što je mogao, donosio je nešto novaca, to cvijeće.

Chloe je sada djelovala spokojnije, gotovo se smiješila, i Colin joj se posve približio. Ljubio ju je i odviše za njezine sadašnje snage i od straha ju je jedva okrznuo da je potpuno ne slomi. Svojim jadnim rukama, uz to upropaštenim od rada, gladio je njezinu tamnu kosu.

Bili su na okupu Nicolas, Colin, Isis i Chloe. Nicolas je gorko zaplakao jer Chick i Alise neće više nikada doći i jer je Chloej bilo tako loše.

LXIII

Administracija je davala Colinu mnogo novaca, ali je bilo već kasno. Odsad se svakodnevno morao penjati k ljudima. Uručili bi mu neki popis, i on bi naviještao nesreće dan ranije no što su se imale zbiti.

Svaki je dan zalazio u pučke ili pak otmjene četvrti. Verao se brdima stepenica. Svugdje su ga primali vrlo zlorado. Hitali su mu u glavu teške i uvredljive predmete i dobacivali mu grube i bodljikave riječi, i bacali ga iz kuće. Za to je dobivao novac i zadovoljavao. Rado bi sačuvao taj posao. Jedina stvar koju je mogao činiti, bilo je zapravo dati se izbacivati iz kuća.

Umor ga je mučio kliještima, zavarivao mu koljena, bušio mu lice. Njegove oči nisu vidjele više ništa drugo osim rugobe ljudskog roda. Bez prestanka je nagovješćivao nadolazeće nevolje. Bez prestanka su ga gonili udarcima, krikovima, suzama i pogrđama.

Uspeo bi se stubama, produžio hodnikom, pokucao na vrata, ustuknuvši smjesta korak natrag. Kad bi ljudi vidjeli njegovu crnu kapu, pogađali su već o čemu je riječ i počeli bi ga zlostavljati, ali Colin nije smio prigovarati, plaćali su ga za taj posao. Otvorila su se vrata. On bi najavio i otišao. Težak komad drva pogodio bi ga u leđa.

Potražio je na popisu iduće ime i vidio svoje. Tada je bacio svoju kapu i, dok je koračao ulicom, srce mu je bilo kao od olova, jer je znao da će sutra Chloe umrijeti.

LXIV

Svećenik je razgovarao sa Švicerom, a Colin je pričekao da završe razgovor i potom se približio. Tlo mu je izmicalo pod nogama, pa je svaki čas posrtao. Njegove su oči i dalje gledale Chloe na njihovoj bračnoj postelji, onako zagasitu, tamnih vlasi i pravilna nosa, pomalo ispupčena čela, nježan i zaokružen oval njezina lica sa sklopljenim vjeđama koje su je izbacile iz ovoga svijeta.

- Došli ste zbog ukopa? - pitao je Svećenik.

- Umrla je Chloe - rekao je Colin.

Colin je čuo da Colin kaže »Umrla je Chloe« i nije u to povjerovao.

- Znam - rekao je Svećenik. - Koliku svotu kanite uložiti? Priželjkujete, nedvojbeno, lijep obred?

- Da - odvratio je Colin.

- Mogu vam prirediti nešto vrlo zgodno za okruglo dvije tisuće duplofinti - kazao je Svećenik. - Ima dakako i skupljih...

- Imam samo dvadeset duplofinti - rekao je Colin. - Možda bih, povrh toga mogao nabaviti još trideset ili četrdeset, ali ne odmah.

Svećenik je napunio pluća zrakom i otpuhnuo s gađenjem.

- Vama, znači, zapravo treba obred za bokca.

- Ja sam bogac... - rekao je Colin. - I Chloe je mrtva...

- Da - kazao je Svećenik. - Ali bi stvar svagda trebalo podesiti tako da čovjek umre kad se ima sa čime pristojno pokopati. Nemate, znači, čak ni pet stotina duplofinti?

- Nemam - odgovorio je Colin... - Mogao bih ići sve do sto, ako pristajete da vam platim u nekoliko rata. Shvaćate li vi uopće što to znači kad kažem »Chloe je mrtva«?

- Navikao sam, znate - odvratio je Svećenik - pa vam to na mene više ne djeluje. Morao bih vam savjetovati da se obratite Bogu, ali se čini da ga za tako malu svotu nije baš uputno smetati...

- Oh! - rekao je Colin - ne kanim ga smetati. Bez šale, ne vjerujem da on tu bogzna što može, s obzirom da je Chloe mrtva...

- Promijenite temu - kazao je Svećenik. - Mislite... na... ni sam ne znam, na bilo što... na primjer...

- Hoću li za sto duplofinti imati pristojan obred? - zapitao je Colin.

- Tu svotu neću čak ni uzeti u obzir - kazao je Svećenik. - Morat ćete ići bar do sto pedeset.

- Trebat će mi puno vremena da vam ih isplatim.
 - Valjda imate nekakav posao... potpisat će te mi jedan papirić...
 - Ako baš hoćete - rekao je Colin.
 - Pod takvim uvjetima - nadovezao je Svećenik - možda biste išli sve do dvije stotine duplofinti, a u tom ćete slučaju imati na svojoj strani Trbonju i Švicera, dok za sto pedeset ostaju na protivničkoj strani.
 - Ne vjerujem - rekao je Colin. - Mislim da neću njoš dugo imati taj posao.
 - Onda kažimo sto pedeset - zaključio je Svećenik. - Doista žaljenja vrijedno, bit će to uistinu pišljiva i prostačka ceremonija. Gadite mi se, škrtarite kao cicija...
 - Ispričavam se - rekao je Colin.
 - Dođite da stavite svoj potpis na papire - kazao je Svećenik i surovo ga gurnuo.
- Colin je udario u jednu stolicu. Svećenik, razbješnjen tim štropotom, još jednom ga je gurnuo prema sakristohiji i pošao za njime gundajući.

LXV

Dva nosača zatekla su Colina kako ih čeka na ulazu u stan. Bijahu prekriveni naslagama prljavštine, jer je stubište sve više propadalo i smanjivalo se. Ali su na sebi imali najpohabanija odijela i nisu marili za koju razderotinu više. Kroz rupe na službenim haljama vidjele su im se crvene dlake na ružnim čvorugastim nogama, a oni pozdraviše Colina lupajući ga po trbuhu, kao što je i predviđeno pravilnikom za bogačke ukope.

Ulaz je sada sličio podrumskom hodniku. Spustili su glavu da bi se provukli do Chloeine sobe. Oni od lijesa su već bili otišli. Chloe se više nije vidjela, nego nekakva stara crna kutija, označena rednim brojem i sva puna kvruga. Pograbiše je i, baratajući njome kao ovnom za razbijanje vrata, strovališe je kroz prozor. Mrtvace su nosili na rukama samo počev od sto pedeset duplofinti naviše.

- Upravo su zbog toga - pomislio je Colin - na lijesu tolike grbe - i briznuo je u plač jer je Chloe sad vjerojatno bila sva izudarana i jako ozlijeđena.

Prisjetio se da ona više ništa ne osjeća i još je gorče zaplakao. Kutija se zdrozgala na kaldrmu i slomila nogu nekom djetetu koje se igralo u blizini. Odgurnuše ga na pločnik i podigoše kutiju na mrtvačka kola. Bio je to nekakav stari kamion, crveno obojen, a vozio ga je jedan od dvojice nosača.

Vrlo malo ljudi išlo je za kamionom, Nicolas, Isis i Colin, i još dvojica-trojica neznanaca. Kamion je vozio prilično brzo. Da bi ga uspjeli slijediti, morali su trčati. Vozač je pjevao iz svega grla. Zašutio bi tek počevši od dvije stotine pedeset duplofinti.

Zaustavili su se ispred crkve, a crna kutija ostala je ondje čekati dok su oni prisustvovali obredu. Svećenik im je, namrgođena lica, okretao leđa i počeo se uzrujavati bez pravog razloga. Colin je ostao stajati pred oltarom. Podigao je oči: sučelice njemu nalazio se obješen na zidu, Isus raspet na svom križu. Izgledao je kao da se dosađuje, pa ga je Colin zapitao:

- Zašto je Chloe mrtva?

- Ne snosim za to nikakvu odgovornost - odgovorio je Isus. - Kad bismo porazgovarali o nečem drugom...

- A koga se to onda tiče? - upitao je Colin.

- Nas se to u svakom slučaju ne tiče - odgovorio je Isus.
- Pozvao sam vas na svoje vjenčanje - napomenuo je Colin.
- Bilo je uspješno - kazao je Isus - dobro sam se zabavljao. Zašto niste i ovaj put dali više novaca?
- Nemam više novaca - rekao je Colin - a ovaj put, osim toga, ne radi se više o mom vjenčanju.
- Da - rekao je Isus.
Činilo se da je u neprilici.
- Golema je to razlika, znate - nastavio je Colin. - Ovaj put, Chloe je mrtva... Mrzim pomisao na tu crnu kutiju.
- Mmmmmmm... - promumljao je Isus.
Gledao je u drugom pravcu i činilo se da se dosađuje. Svećenik je vrtio škrebetaljku urlajući latinske stihove.
- Zašto ste dopustili da umre? - upitao je Colin.
- Oh! - uzdahnuo je Isus. - Ne navaljujte toliko.
Potražio je udobniji položaj na čavlima.
- Bila je tako blaga - rekao je Colin. - Nikada nije počinila zlo, ni u mislima, ni na djelu.
- To nema nikakve veze s religijom - promrmrljao je Isus zijevajući.
Zatresao je malo glavom da promijeni nagib svoje trnove krune.
- Ne znam što smo učinili - rekao je Colin - To ipak nismo zaslužili.
Oborio je oči. Isus nije odgovorio. Colin je iznova podigao glavu. Isusove grudi podizale su se polako i pravilno. Njegove su crte odavale spokojstvo. Oči su mu bile zatvorene i Colin je čuo kako mu se iz nosnica izvija lagan šum zadovoljnog pređenja, kao da prede sit mačak. U tom je trenutku Svećenik skakao s jedne noge na drugu i duhao u neku cijev, i obred je bio završen.
Svećenik je prvi napustio crkvu i vratio se u sakristohiju da obuje bakandže.
Colin, Isis i Nicolas su izašli iz crkve i pričekali iza kamiona.
Tada su odnekud iznikli Švicer i Trbonja u bogatoj odjeći svijetlih boja. Počeli su zviždati Colinu i zaplesali oko kamiona kao divljaci. Colin je začepio uši ali nije smio ništa reći, dao je svoj potpis za ukop siromaha i nije se ni pomakao dok su ga gađali punim šakama kamenčića.

LXVI

Dugo, dugo vremena hodali su ulicama. Ljudi se više nisu okretali za njima i dan je sve više zapadao. Groblje siromaha bilo je vrlo daleko. Crveni kamion kotrljao se i pocupkivao po neravninama na putu, dok je motor ispuštao veselu prdnjavu.

Colin više nije ništa čuo, živio je unatrag i katkad se čak smiješio, prisjećao se svega. Nicolas i Isis hodali su iza njega. Isis bi od vremena do vremena dotakla Colinovo rame.

Cesta je prestala i kamion se zaustavio, tu je počinjala voda. Nosači su spustili crnu kutiju. Colin je prvi put išao na groblje; bilo je smješteno na otoku neodređena oblika, kojemu su se obrisi često mijenjali ovisno o pritisku vode. Kroz maglu se slabo razabirao. Kamion je ostao na obali; pristup otoku omogućavala je duga tanka i siva daska, kojoj je udaljeni kraj iščezavao u magluštini. Nosači ispustiše nekoliko masnih psovki i prvi se zaputi daskom, bila je taman tako široka da jedan po jedan prijeđu preko nje. Crnu kutiju nosili su s pomoću remenja od sirove kože, koje im je išlo preko ramena i oko vrata, i drugi se nosač počeo daviti, postao je sasvim ljubičast; na maglenom sivilu doimalo se to vrlo tužno. Slijedio ih je Colin; kad je na njih došao red, Nicolas i Isis su se također zaputili duž daske; prvi je nosač gazio po njoj namjerno tako da se tresla i njihala nadesno i nalijevo. Nestao je u oblaku pare koja se malo-pomalo iščihala kao šećerna vlakanca u vodi kakva sirupa. Njihovi koraci na daski odzvanjali su poput silazne ljestvice i ona se, postupno, svinula, približavali su se središtu; dok su ga prelazili, dotakla je vodu i simetrični valići zapljusnuli su je s obje strane; voda je sada gotovo prekrivala; bila je tamna i prozirna, Colin se nagnuo udesno, zagledao se prema dnu, učinilo mu se da vidi neku bijelu stvar što se nejasno leluja u dubini; Nicolas i Isis su se zaustavili iza njega, izgledalo je kao da stoje na vodi. Nosači su produžili, druga polovica puta se uspinjala, a kad su prešli sredinu, mali su valovi splasnuli i daska se odlijepila od vode uz šum isisavanja.

Nosači su se dali u trk. Topotali su nogama a ručke na crnoj kutiji zvonile su udarajući o stijenke. Na otok su stigli prije Colina i njegovih prijatelja i krenuli su tromo niskom stazicom koju su obrubljivale dvije živice tamna bilja. Staza je opisivala čudne krivine i

vijuge, pustošnih oblika, a tlo je bilo šupljikavo i prhko. Malo se proširila. Lišće se na biljkama sivkasto prelijevalo, a njegove žilice isticale su se kao zlato na baršunastome mesu. Duga i savitljiva stabla padala su u luku od jednog ruba puta do drugog. Kroz tako oblikovani svod, danje tvorio bijeli prsten bez sjaja. Staza se odjednom račvala na nekoliko ogranaka i nosači su bez oklijevanja zaokrenuli udesno, a Colin, Isis i Nicolas su se žurili da bi ih ponovno uhvatili. Nisu se čule nikakve životinje na i među drvećem. Jedino su se tu i tamo otkidali listovi i tromo padali na tle. Colin i ostali slijedili su grananje puta. Nosači su udarali nogama u stabla i njihove glomazne cipele ostavljale su na spužvastoj kori trag dubokih modrikastih omečina. Groblje se nalazilo točno u sredini otoka; tko se uzverao na kamenje, mogao je, onkraj vrhova slabunjavih stabala, nazreti, daleko, u pravcu druge obale, nebo iskrižano crnilom i iscrtano teškim letom heraldičkih orlova bez kljuna i pandži nad poljima ptičje trave i komorača uskolista.

Nosači su se zaustavili pokraj jedne velike rupe; zapjevavši podrugljivu pjesmicu, počeli su njihati Chloein lijes i pritisli na otponac. Rastvorio se poklopac i nešto je sunulo u rupu uz veliku škripu; drugi nosač skljojao se napola zadavljen, zato što se remen nije dovoljno brzo odriješio od njegova vrata. Colin i Nicolas stigli su trčeći. Isis je posrtala iza njih. Tada se iza jednog humka iznebuha pojaviše Trbonja i Švicer, u pohabanim kutama s puno uljenih mrlja, i počеше zavijati kao vukovi, bacajući grude zemlje i kamenje u jamu.

Colin se srušio na koljena. Držao je glavu među rukama, kamenje je padajući podizalo potmuo štropot, Švicer, Trbonja i dva nosača dadoše jedni drugima ruku i, pocupkujući, zaplesaše kolo oko rupe, a potom iznenada odmagliše prema stazi i iščeznuše u farandoli. Trbonja je puhao u krupan zavijen rog i promukli zvukovi treperili su u mrtvom zraku. Zemlja se malo-pomalo odronjavala i, nakon dvije-tri minute Chloeino je tijelo potpunoma nestalo.

LXVII

Sivi miš sa crnim brkovima napregao se posljednji put i uspio se provući. Iza njega se, u jednom mahu, strop spojio s podom i dugoljasti crvuljci nepomične tvari izmiljeli su, savijajući se polagano, kroz međuprostore stapanja. Miš je šmugnuo svom brzinom kroz mračan ulazni hodnik, gdje su se zidovi teturajući jedan drugome približavali, i uspio je klisnuti ispod vrata. Domogao se stubišta i sišao; zaustavio se tek na pločniku. Oklijevao je načas, a zatim se snašao i zaputio se u pravcu groblja.

LXVIII

- Istinabog - rekao je mačak - nisam baš zainteresiran.
- Imaš krivo - kazao je miš. - Ja sam još mlad i dobro su me hranili sve do posljednjeg časa.
- Ali mene isto tako dobro hrane - rekao je mačak - i nimalo me ne spopada želja za samoubojstvom, pa onda uviđaš zašto to smatram abnormalnim.
- Zato što ga nisi vidio - kazao je miš.
- A što čini? - upitao je mačak.
- Nije mu bilo jako stalo da to sazna. Bilo je vruće i sve dlake bile su mu vrlo savitljive.
- Stoji uz rub vode - odgovorio je miš - i čeka, a kad kucne za to čas, odlazi na dasku i zaustavlja se u sredini. Nešto motri.
- Ne može vidjeti bogzna što - napomenuo je mačak. - Možda kakav lopoč.
- Da - kazao je miš - on čeka da izroni lopoč kako bi ga ubio.
- Glupost - rekao je mačak. - To je posve bezvezno.
- Kad mine čas - nastavio je miš - vraća se opet na obalu i gleda fotografiju.
- I nikad ne jede? - zapitao je mačak.
- Ne - odvratio je miš - i postaje vrlo slab, a ja to više ne mogu podnositi. Jedan od idućih dana napraviti će krivi korak hodajući po toj velikoj daski.
- A što se to tebe tiče? - upitao je mačak. - Znači da je nesretan?
- Nije nesretan - odgovorio je miš - njemu je teško. A upravo to ne mogu podnijeti. Osim toga, past će u vodu, previše se naginje.
- Onda, ako je tako - rekao je mačak - pristajem da ti učinim tu uslugu, ali ne znam zašto sam kazao »ako je tako«, jer baš ništa od svega toga ne shvaćam.
- Doista si zlatan - rekao je miš.
- Namjesti glavu u moju njušku - kazao je mačak - i čekaj!
- Hoće li to dugo trajati? - zapitao je miš.
- Tako dugo dok mi netko ne nagazi na rep - odvratio je mačak. - Potreban mi je brzi refleks. Ali pustit ću da mi ga zgaze, ne boj se.
- Miš je mačku razmakao čeljusti i turnuo svoju glavu među šiljaste zube. Gotovo odmah ju je izvukao natrag.

- Deder kaži - pitao je miš - jesi li to jutros jeo morskog psa?
- Slušaj - odvratio je mačak - ako ti se stvar ne dopada, možeš se pokupiti. Mene sav taj marifetluk užasno gnjavi. I morat ćeš se snaći posve sam.

Izgledao je ljut.

- Ne vrijeđaj se - rekao je miš.

Zatvorio je svoje male crne oči i iznova namjestio glavu u podoban položaj. Mačak je oprezno pustio da mu oštri očnjaci počivaju na mekom sivom vratu. Crni brkovi miša isprepleli su se s njegovim. Odmotao je svoj gusti rep i pustio ga da se povlači pločnikom.

Upravo je nailazilo, pjevajući, jedanaest slijepih djevojčica iz sirotišta Julija Apostolskog.

*Memphis, 8. ožujka 1946.
Davenport, 10. ožujka 1946.*

Kraj

Table of Contents

PREDGOVOR

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

XIX

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

XXXIII

XXXIV

XXXV

XXXVI
XXXVII
XXXVIII
XXXIX
XL
XLI
XLII
XLIII
XLIV
XLV
XLVI
XLVII
XLVIII
XLIX
L
LI
LII
LIII
LIV
LV
LVI
LVII
LVIII
LIX
LX
LXI
LXII
LXIII
LXIV
LXV
LXVI
LXVII
LXVIII